

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Codex traditionvm Corbeiensivm

Falcke, Johann Friedrich

Lipsiae ; Gvelpherbyti, 1752

Pars Prima. De Bonis Traditis Tempore Corbeiensis Abbatis Adalhardi Ab
Anno 822 Vsqve 826.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36114

TRADITIONVM CORBEIENSIVM
PARS PRIMA,

QVAE

CONTINET TRADITORES ET RES TRADITAS

SVB REGIMINE

ABBATIS CORBEIENSIS ADALARDI

IMPERANTE HLUDOVVICO

AB ANNO 822 VSQVE 826.

TRADITIONVM CORBBIENSIVM

PARS PRIMA

CONTINET TRADITIONES ET RES TRADITAS

SVB REGNANTE

ABBATIS CORBBIENSIS ADALARDI

IMPERANTE HERIBERTO

ANNO DOMINI 1000

§. 1.

unctae traditiones (a) quae fuerunt traditae ad reliquias scti stephani temporibus domni abbatis adalardi (b).

§. 2.

Folcheri et delheri duo fratres tradiderunt tertiam partem de omni proprio quidquid pater et mater eis dimisit siue

- (a) Traditionis vocabulum duplici sensu usurpari solet, ecclesiastico nempe et politico. Priori modo traditionem eminentissimus cardinalis Bellarminus Lib. IV. de Verbo Dei cap. 2. ita definit, quod sit *doctrina (ecclesiae) non scripta, non quidem, quod nusquam sit scripta, sed quod non sit scripta a primo auctore.* In hoc sensu traditionis vocabulum hic non sumitur, sed in sensu politico, indicaturque per illud nihil aliud, quam donatio seu oblatio alicuius hominis, et quidem liberi, cui ius et potestas erat aliquid dandi. In Capitularibus regum Francorum, et quidem Lib. VI. cap. 305. ita traditiones describuntur: *oblaciones fidelium dicuntur, quaecumque domino a fidelibus offeruntur, siue in mancipiis, siue in agris, vineis, siluis, pratis, aquis aquarumque decursibus, artificijs, libris, utensilibus, petris, adificijs, vestimentis, pellibus, lanificijs, pecoribus, pascuis, membranis, mobilibus et immobilibus, vel quaecumque de his rebus, quae ad laudem Dei fiunt, vel supplementum sanctae Dei ecclesiae eiusque sacerdotibus, atque ornatum praestare possunt Domino ecclesiaeque, siue a quibuscumque ultro offeruntur Domino, indubitanter consecrantur et ad ius pertinent sacerdotum.* Sunt ergo traditiones Corbeenses nihil aliud, quam donationes seu oblaciones quorundam fidelium, qui obtulerunt bona sua Deo, ecclesiae Corbeiensi, eiusque Sanctis Stephano scilicet, Vito, Justino et reliquis; hinc pertinentia ad ius abbatis et conuentualium Corbeiensium. Solemnitatem seu processum circa huiusmodi oblaciones seu traditiones rursus non nostris, sed Capitularium regum Francorum, omni exceptione maiorum, verbis exprimimus. Sic enim illa Lib. V. capit. 285. *Quisquis nostrum res suas ecclesiae tradit, domino Deo illas offert et dedicat, suisque sanctis, et non alteri, dicendo et agendo ita. Facit enim scripturam de ipsis rebus, quas Deo dare desiderat, et ipsam scripturam coram altari aut supra tenet in manu, dicens eiusdem chori sacerdotibus et custodibus: offero Deo atque dedico omnes res, quae hac in chartula tenentur insertae, pro remissione peccatorum meorum ac parentum et filiorum, aut pro quocumque illas Deo dedicare voluerit, ad seruendum Deo ex his in sacrificijs missarumque solemnibus, orationibus, luminarijs, pauperum et clericorum alimonijs, et ceteris diuinis cultibus atque illius ecclesiae utilitatibus.*

De usu traditionis ac vocis significatione.

- (b) Reuerendissimo Adalardo, ex canobio Corbeia in Francia abbati, mandatum de Deo initus

Ab anno 822 usque 826 imperante Hludouico et
 siue de hoc quod ipsi acquisiuerunt dauo rainuardus godo uillo uiihelm hemo heio sunt testes qui uiderunt et audierunt tradiderunt siuuart et duae sorores thanburgh et frithuburgh quidquid de proprio habuerunt in uilla *haribernessun in pago fleithi* unum scilicet mansum et dimidium et *seruof* (c) duos reliqua bona quae in eadem uilla possident sibi reseruantes testes

chronologicis traditionum Corbeiensium.

disse Hludouicum imperatorem de construendo in prouincia Saxonica super fluuium Wisera in uilla regia Hucxori in honorem sancti Stephani protomartyris monasterio, quod dictum fuit Corbeia atque atque illud, docet nos eiusdem imperatoris originale diploma, quod in Historia Corbeiensi ari incisum in lucem emittere uolumus, quodque datum est VI Kalendas augustas anno X imperii domni Hludouici (id est anno reparate salutis 824) indictione prima. Cum igitur praefatus *Adalardus* in nostro monasterio Corbeia in prouincia Saxonica fuerit abbas ab anno 822 usque ad annum 826, Chronico Corbeiensi msc̄to et coetaneo teste, sequitur, traditiones seu donationes sequentes ab anno 822 usque ad annum 826 esse promulgatas. Illud uero hac occasione lectorem beneuolum monere uolumus, designationes annorum in margine adscriptas non comparere in codice nostro msc̄to, sed nos eas ex ingenio nostro, nunquam autem sine rationibus, ex ipso contextu traditionum petitis, adiecisse.

De Siwarto et loco Haribernessun.

(c) De *Siwarto*, qui sator Northeimensium et Dasselensium Comitum uidetur, plura dicturi sumus infra §. 338. *Pagum Fleithi* fuisse partim in ducatu Brunswicensi, partim in episcopatu Hildesheimensi, demonstrabimus infra ad §. 193. Intellegimus ergo per uillam *Haribernessun* uicem Harnbarnsen in episcopatu Hildesheimensi in praefectura Winzenburg. Eandem uillam etiam habet Saracho abbas in suo praestantissimo *Registro bonorum et prouentuum abbatia Corbeiensis*, quod codicem nostrum *καὶ πῶδα* sequitur. Cum ergo in seqq. ad idem Registrum saepe prouocauerimus, initium eiusdem hoc loco adducere uolue rit. Incipit ita:

Ego S. indignus pro nunc abbas monasterii sc̄orum martyrum Stephani atq. Uiti Corbeia uulgariter nuncupati hoc registrum bonorum et prouentuum eccl̄ie n̄re de uetusto chartulario in formam subsequenter ea qua potui industria transscripsi ac redegi et iussi conferuari, ut sciant tam successores mei quam posterius, quale commodum temporalis subsidii in n̄ra eccl̄ia sub canonica et regulari disciplina domno n̄ro ihu Xpo indefesse seruientes et perseveranter famulantes possideant ad laudem et honorem omnipotentis dei gloriosissimeq. genetricis semperq. uirginis marie nec non sc̄orum martyrum Stephani Uiti atq. Iustini.

In Haribernessun in pago Fleithi continentur LXXXX iugera quae habent gunzelin et dietbolt et persoluent LXXXX modios siliginis. in Scitira in pago Huuetigo megindac habet mansum unum et persoluet in uno anno XXX modios siliginis et XXX modios auenae et III oues. etc.

Cum autem *Siwartus* in uilla Haribernessun tradiderit ecclesiae Corbeiensi duos seruos, atque ex eo pateat, *Siwartum* fuisse dominum seu hominem liberum, plures seruos et mansos in eadem uilla tenentem, obseruandum id est contra Io. Frid. Rhetium, quondam consiliarium Brandenburgicum et iuris prof. in academia Francofurtana, qui in *Institutionibus iuris publici* edit. Francof. ad Viadrum a. 1683. p. 97. seqq. asserit, Saxones nostros a Carolo M. non alia conditione, quam seruili subiugatos et habitos esse. Haec enim, quas nunc damus, traditiones contrarium docere nos possunt, quando in Saxonia nostra mentionem faciunt liberorum, dominorum, nobilium, comitum et seruorum et quidem iis temporibus, quae proxime ad tempora Caroli M. accedunt. Alia autem in sententia est Gabriel Swederus consil. Wurtenb. et iuris publici Prof. in academ. Tubing. in *Introduct. ad Jus Publicum* edit. Tubingae 1701. cum Herm. Conringio p. 59. rectissime pronuncians, iura sua libertatemque non amisisse Saxones, sed ea cum Francis communia habere cepisse, quibus ad stipulatur Severinus de Monzambano i. e. Sam. Pufendorfus in libro *de Statu Imperii Germanici* p. m. 41. edit. Thomasiae. Plura in hanc sententiam scribere possemus,

testes qui uiderunt et audierunt enno folcher leutheri eger fier rainuuardus
hrodhard badag uuulhard uuitger godo uuillo humber tado
marchardus numero XVI.

gubernante
Corbeiam Adalardo.

duo fratres bosco et benno tradiderunt seruum suum dictum nomine hro-
duertus ad reliquias scti stephani testes godhard deddo uuicha dagharod he-
chard uuilheri hilduuerd numero VII.

§. 3.

Buto comes (d) tradidit mansum (D) unum in pago *huuetigo* (e) su-
per

femus, si opus foret. Illud tamen intermittere non possumus, quin asseramus, eos quoque falli, qui seruitutem ætate demum Caroli M. arbitrantur in Saxonia et Westphalia esse introductam. Licet enim eo tempore Saxonia multis oppleta fuerit hominibus propriis, inde tamen non sequitur, Carolum M. demum hanc introduxisse seruitutem. Ante enim Caroli M. tempora seruos et seruitutem in omni pæne Germania, et sic etiam in nostra fuisse Saxonia, docent nos uerba Cornelii Taciti, sic exponentia de moribus Germanorum: *Alcam, quod mirere, sobrii (Germani) inter seria exercent, tanta lucrandi perdendiue temeritate, ut cum omnia defecerunt, extremo ac nouissimo iactu de libertate et de corpore contendunt. Victus uoluntariam SERVITUTEM adit. Quamuis iunior, quamuis robustior, alligari se ac venire patitur. SERVO S conditionis huius per commercia tradunt, ut se quoque pudore uictorie exsoluant. Ceteris SERVIS, non in nostrum morem descriptis per familiam ministeriis, utuntur. Suam quisque sedem, suos penates regit. Frumenti modum dominus, aut pecoris, aut uelstris, ut colono iniungit: et SERVUS hæcenus parat. Cetera domus officia uxor ac liberi exsequuntur. Verberare SERVUM, ac uinculis et opere coercere, rarum. Occidere solent, non disciplina et seruitute, sed impetu et ira, ut inimicum, nisi quod impune. Liberti non multo supra SERVO S sunt, raro aliquod momentum in domo, nunquam in ciuitate, exceptis dumtaxat iis gentibus, que regnantur. Ibi enim et super ingenuos et super nobiles ascendunt. Apud ceteros imparer libertini libertatis argumentum sunt.*

- (d) *Butonis* nomen in nostra Saxonia non inusitatum fuisse, ex Hucbaldi Vita Lebuini, DeComi-
que in Laurentii Surii Histor. Sanct. Tom. VI. mens. Nouemb. f. 282 seqq. re-
peritur, constat. Cum enim Saxones nostri in media Saxonia secus fluiuium Wi-
seram et locum *Marklo* nuncupatum, exercerent generale concilium, tractantes
communis commoda uilitatis, Christi miles Lebuinus destinauit animo, se illic
iturum. Spreto quoque dehortationibus cuiusdam illustris ac potentis uiri no-
mine *Folberti*, adiit Lebuinus istud concilium Saxonum in loco *Marklo*, cumque
cerneret, Saxones nostros ad instituta proauorum suorum numinibus suis uota
soluere ac sacrificia, in media illorum prorumpit agmina, atque ex improuiso
uociferans, exaltat uocem suam ut tuba, redarguens scelera eorum et idolola-
triam, prænuuntiatque illis, Deum præordinasse fortem regem, Saxonum regio-
nem aggressurum et gladio, vastitate, incendio atque exterminio cuncta depopu-
laturum, nisi confestim pœnitentiam agerent. Quibus dictis Saxones, idolola-
trix tenacissimi, perstreperunt undique clamore confuso: en ecce adest seductor
ille, sacrorum nostrorum et totius inimicus patriæ, æquum est, ut debitas sumat
suo sanguine pœnas. Tum ex proximis sepibus palos rapiunt, detruncant et
exacuunt, ut eum illis sudibus perimerent. Sed inter ipsos tamen erant qui-
dam sanæ mentis, quorum corda Deus tetigerat, qui hæc fieri in sanctum Dei
omnimodis prohibebant; quorum vnus ceteris honoratior nomine *Buto*, cuius
dehortationibus ceteri commoti, communi decreuerunt consensu, ne a quoquam
impeteretur Lebuinus. An hic *Buto* vnus idemque cum nostro *Butone* sit, pro-
certo quidem affirmare non possumus, quia Lebuinum iam anno 766 in *Alde-
sale* villa in pago *Twente* mortuum esse, et consequenter hæc ante annum 766
accidisse constat ex Willh. Hedæ Historia Episcoporum Ultraiectionum p. 38.
Interim ex hisce manifestum est, *Butonis* nomen in Saxonia nostra in usu fuisse.
Forte noster *Buto* filius huius senioris, et consanguineus Widekindi M. erat. In
eius

Ab anno per fluuium *embrine* (f) in uilla nuncupante *scitiru* (g) testef helmuni
 §:2:2 vsque rainger reoduuard gherhard sehard teoding heribert.

§:6 im-
 perante
 Hludo-
 uico et

§. 4.

eius enim stirpe nomen Butonis non fuisse inusitatum, in sequentibus uidebimus
 conf. infra Addenda num. 192.

De Man-
fis.

(D) *Mansum* denotare unam houam siue huobam germanice *eine Hufe Landes*, discimus ex uetustissimo quodam MScto Registro Prouentuum et Bonorum temporalium incliti monasterii Corbeiensis, in quo hæc uerba leguntur: *In Visbechi continentur salica terra quatuor mansi siue huoba, unaquaque eorum LX habens iugera.* Item: *In Hefduni duo continentur huoba vel boua, hoc est mansi latine, unaquaque earum habens LX iugera, et insuper XVII iugera.* Item: *In Liutimarehuson continentur tres huoba, id est, boua, hoc est mansi, et unusquisque mansus ad LX iugera extenditur, et insuper XXX iugera.* Sic quoque rex Arnolfus dilecto ac fideli comiti suo Ekbertho VII idus decemb. indict. V anno DCCCXCII donabar infra terminos pagorum *Tilitbi, Marstheim, Lainga* et *Bardanga XXXVI mansos, id est, hobas tanta magnitudinis, ut unusquisque mansus iurnales LX haberet in mensura.* Hinc J. G. Leuckfeldius in *Antiquitat. Kaltenborn* p. 95. mansum non recte interpretatur *einen Kohn- oder Meyerhoff auf den Dorferrn*; errant quoque Marquardus Freherus Tom. I. *Script. Rerum Germanic.* edit. Struuianae f. 709, qui per mansum intelligit *eine Morgen Landes*, et Winckelmannus in *Notitia Veteri. Saxo-Westphalia* Libro III cap. 5 de origine et constitutione episcoporum in Saxonia, ubi num. 40 ita iudicat: *Addictus est unicuique ecclesie unus mansus, dictus a manendo. Erat villa constans XII iugeribus terra arabilis, eine Hufe Landes, ut interpretatur auctor Speculi Saxonici.* Ex hoc uero idem Winckelmannus ita concludit: quia Carolus M. duos duntaxat mansos cum XII iugeribus et duobus mancipiis unicuique ecclesie attribuit, ergo Carolus M. uoluit, ut sint clerici pauperes et paruis rebus contenti. Ex falsis autem enuntiationibus præmissis falsa sequitur conclusio. Minime profecto Carolus M. fuisset sapiens, si ea, qua uult Winckelmannus, mente præditus fuisset. Maiori inuestigatione et inquisitione nobis digna uidentur uerba imperatoris Friderici in diplomate, dato ad annum 1160, indict. X, III Kal. Martii, quæ ita sonant: *Mansi Franconica lingua Leben appellantur.* In quibus uerbis uox *Leben*, beneficium seu feudum interpretanda. Sic mansus rectissime denominatur a manendo. Quidquid enim quidam in feudum offert, manet ei, et id postulat, ut eadem res ipsi et suæ legitimæ posteritati in beneficium concedantur. *Buto* ergo comes se cum LX iugeribus in uasallum seu clientem beneficiarum abbatis nostri Adalardi, qui consanguineus imperatoris, atque auctoritate grauis et gloria clarus erat, obrulisse uideretur.

De Pago
Huueti-
go.

(c) *Pagum Huuetigo* in comitatibus Pymontano et Sualenbergico atque adiacentibus prouinciis querendum esse, multa in nostris Corbeiensibus euincunt. Ponuntur in hoc pago uillæ *Billurbechi, Bracu, Diringisa marca, Adekenhuson, Muechuhuson, Bennanhuson, Valabroc, Dadanbroch, Samanibiki, Hornan, Frotinctorp, Vinesbiki, Raffeti, Knechtabuson, Bokinhuson, Scuni, Berchem, Homa, Holtbuson* et alia, de quibus plura in sqq. Fuisse uero illum *pago Auga*, in quo erat Corbeia nostra, contiguum, liquet ex diplomate quodam dato in palatio regio *Werla* anno D CCCC XXXX et hætenus inedito. Fuit quoque in hoc pago uilla *Liuitbi*, de qua non incongruum erit memorasse, errare uiros doctissimos, illam oppidum hodiernum Lüde fuisse, prædicantes. Vrbs enim Lüde est opus recentioris structurae, uetusque uilla *Liuitbi* inter uillas desolatatas recensenda, uti in sequentibus fumus ostensuri.

De Flu-
uio Em-
brine.

(f) Fluuius *Embrine*, hodie dictus die *Emmer*, per comitatus Sualenbergicum et Pymontanum tandem ad uillam *Emmer* infra præfecturas *Gronde* et *Osen* influit *Wiseram*, quam corrupte Romani dixere *Wisurgim*, uti id quidem non ex relatione aliorum, uel ex charta geographica, sed nostra inspectione, memoramus.

De Sciri-
ru uilla,

(g) *Scitiru* uel *Scitira*. Vtraque placet? a enim et u accuratissime in uetustissimo codice nostro discerni non potuerunt. *Annales Rerum Francorum* uillam hanc modo *Kidroborg*, modo *Skidrioburg*, modo *Sididburg*, modo *Cidrioburg* appellant.

§. 4.

Ymmadus comes (h) tradidit quidquid habuit de proprio in uilla *uuidisleue* in pago *hardego* (i) cum hominibus his nominibus ratbert lansuit hadubret odilred suuanegard lentghard beio unn isti sunt testes leutheri rainuard hrodulf marculf hrodhard abbo uuiglef hripo alfdag iuo odag rainold hrodhard mainbred.

gubernante Corbeiam Adalardo.

§. 5.

lant. Ex qua denominatione non inepte conicere placet, locum istum burgo, castro seu castello, in altissimo monte sito, uti more Saxonum castra constituebantur, praeditioris fuisse. An recentiores historici illud castrum in *Harminii-burgum* mutarint, parum nobis verisimile videtur. Interim Ernestus Casimirus Wasserbachius in disert. *de Statua Harminii, Harminii-burgum* in comitatu Pyromontano pro celeberrimo *Eresburgo* venditauit, et inde conclusit, *Irmenfulam*, celebratissimum Saxonum idolum, Cheruscorum ducis Harminii simulachrum fuisse. Quemadmodum vero hanc opinionem nullo niti fundamento, demonstraturi sumus, ita, Deo dante, Chronicon quoddam vetustissimum ex codice authentico, qui in Archiuo Corbeiensi exstat, in lucem proferemus, e cuius verbis euidentissime palam fiet, *Irmenfulam* neque ducis Harminii simulachrum fuisse, neque in alio loco, quam *Eresburgo* nostro, quod hodie nominatur *Stadberge*, stetit. Quibus ipsis sententia et Reineccii et Eccardi et aliorum, *Irmenfulam* in montes Teutonicos intra comitatum Lippensem ponentium, corrueat. Si autem *Scitira* fuit burgum seu castrum, in altissimo monte situm, inde potest colligi, illud non esse hodiernum *Schier*, quod splendidissimum palatium est Dominorum Comitum, de Lippia dictorum, sed aliud quoddam, inter desolata castra Saxoniae referendum, castellum, quod vel *Butonis* comitis proprium fuit, vel cui Buro a Carolo M. ad illud custodiendum erat impositus.

(h) *Immadus comes* proprii quid possedit in pago *Hardego*. Infra §. 29. et §. 42. in De comite Falbon. An ad stemma Widikindeum ipse pertineat, nomenque *tribus Immedingiorum* dederit, pro certo tibi dicere non possumus. Fortasse erat filius *Widekindi M.* fraterque *Wiberti*, cuius pronepos, abnepos, et atnepos nomen *Immadi* sortiti fuerunt. Sane haec adfirmatio veritati non plane dissimilis videtur, quum §. 231. Immo quidam inter propinquos matronae *Foleleg*, coniugis comitis *Bevonis* fratris ducis *Luidolfi* ex stemmate *Widekindi M.* oriunda, referatur, qui huius *Immadi* filius esse potuit, a quo *Immed* filius *Reginberni* et *Matbildis* aui et auiae reginae *Matbildis* nomen accepit, de quibus plura in sequentibus proferre animus est.

(i) *Pagum Hardego*, et, uti in diplomatibus quibusdam nominatur, *Harveri, Hardego, Hartingo, Hartgo, Harágo, Harthagewi* et *Hartbega*, nomen accepisse a sal-Hardego. tu, qui vocatur *Harz*, quique olim Saxoniam et Thuringiam diuidebat, res ipsa loquitur. In hoc pago erat fluuius *Bade* (Bode), utraque *Groninga, Winitobus* monasteriolum (hodie dictum zum Thale ad Bodam non procul ab oppido Blankenburgo) *Darneburc* (Derenburg in principatu Halberstadiensi inter Halberstadium et Wernigerodam urbes) *Badveldum* (Bodfelden ad Elbingerodam oppidum), *Rediborum* (Redber), *Abbenrod* (Appenrode ad desolatum monasterium Illenburg pertinens) *Uplingi* (Uplingen), *Revesheim* (Roresheim in principatu Halberstadiensi), *Nethidorp* (Neindorf), *Ilfneborg* (Ilfenburg), et aliae, quibus iam villam *Widisleue* haec addunt traditiones. Hanc esse eam villam, quae in Corbeiensibus nostris ad annum 1167 *Widesleue*, ad annum 1333 *Weddesleue*, et 1351 ac 1471 *Weddersleue* nuncupatur, olimque a comitibus de Regenstein possidebatur, hic non est, quod adducamus. Illud a scopo nostro alienum non videtur, si monuerimus, quod villae *Uplingi* et *Revesheim* etiam in pago *Derlingi*, qui pago *Hardego* contiguus erat, ponantur, de quibus villis infra egimus copiosius. Si ea etiam vera essent, quae Frid. Lucae in *Grafen-Saal* p. 156. asserit, castrum *Hartingau*, quod olim sedes comitis seu iudicis in pago *Hardego* fuit, et anno 1034, testante Lamberto Schafnaburgensi, destructum est, in colle ante urbem Halberstadium stetit, cuius reliquiae sint ipsa ecclesia S. Iohannis, domicilium nostri *Immadi* comitis, ante Halberstadium urbem.

(k) Villa

Ab anno
822 usque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

§. 5.

Uiric tradidit quicquid habuit de terra in uilla *uwillibecki* (k) cum hominibus istis hund uitta hufi crea bruni horobolla aaluuini uuigif uuilme unde isti sunt testes *emo comeſ* (1) fresger uuorid tidi hufuard humbret hrothard horid uuicbrand maꝛcuuard.

§. 6.

Thancold tradidit difogangum suum in pago *habogo* (m) testes oio uualdulf.

§. 7.

De villa
Willibe-
chi.

(k) Villa *Willibecki* quonam in pago sita fuerit, non definiunt traditiones. Si uero aliquid dicendum erit, occurrit 1) *Wibbeke* in dynastia Adelipfen in principatu Göttingensi. 2) *Volbeck* in praefectura Brunstein eodem in principatu. 3) *Walbeck* in principatu Halberstadiensi. 4) *Willebeke* in comitatu Bionis comitis Merſſen-burgensis, tempore imperatoris Ottonis III, testante *Chronico Montis Sereni* p. 201. 5) *Willerbeke* in montibus Harzicis. 6) Villa *Welbeke* Geronis marchionis, quam ipse anno 963 monasterio Gerenrode donauit, testante diplomate in *Becmanni Historia Anhaltina* P. III. f. 168. 7) *Wanbeck* in principatu Göttingensi in praefectura Nienouer et 8) *Wabeche* fluuius, qui anno 1031 Mindenſem et Hilleshemensſem episcopatum diſcernebat, testante Diplomate Conradi II caesaris in I. C. Lunigii *Rei hi - Archiv Spicil. Eccles. P. II. im Anhang* f. 108. Iam quaeritur, an ex hiſce, quae magnam cum noſtra uilla *Willibecki* ſimilitudinem habent, una ſit, de qua loquuntur traditiones? Sed reſpondemus, primum *Willebeke*, *Wabeche* et *Willerbeke* fluuios eſſe. Ergo hi ipſi non poſſunt intelligi, quia *Willibecki* uilla nominatur. Deinde quid cauſae ſit, cur uillas *Wibbeke*, *Volbeck*, *Walbeck* et *Welbeke* admittamus, non uidemus. Sola ergo uilla *Wanbeck* reliqua eſt, quam hic eam ob cauſam intelligi arbitramur, quia in *Regiſtro Bonorum Abbatiae Corbeienſis* uilla *Willibecki* in pago *Logne* reperitur, quam unam eandemque cum hac noſtra fuiſſe putamus. Si ergo *Wanbeck* uillae *Bodenfelde*, quae infra §. 33. etiam in pago *Logne* adducitur, eſt proxima, iter trium horarum a noſtra Corbeia diſtans, nihil erit reliquum, quo impediatur, quo minus per *Willibecki* uillam uicium *Wanbeck* intelligamus. Accedit, quod hiſce temporibus, quemadmodum diplomata noſtra Corbeienſia teſtantur, *Wibricus* quidam in hiſce regionibus comitatum ſuum, et in uilla *Ouenbus* in pago *Auga* domicilium ſuum habuerit; et quod uicium *Wanbeck* olim feudum nobilium de Winthufen fuerit, qui in uilla deſolata *Winetabus* in pago *Logne*, in ſaltu Sollingano, in loco uulgo dicto *das Wintfeld* ſedem ſuam habuere. *Wintfeld* uero ad praefecturam Nienouer in principatu Göttingenſi uſque in hodiernum diem reſertur.

DeEnno-
ne Comi-
te.

(1) *Ennonem* hunc comitem ſine attentione, quaerimus, ne dimittas: infra enim uidebimus, illum inter progenitores illuſtriſſimae familiae *Billinganae* eſſe referendum. An ipſe in pago *Logne*, ſeu pago *Suilbergi* hoc tempore comitatum ſuum habuerit, non liquet.

De Pago
Habogo.

(m) *Pagum Habogo* in nullo diplomate haecenus deprehendimus. Vellemus per eum intelligere caſtrum *Hoinboken*, haud procul a uilla *Brunkenſen* in ducatu *Brunſuicenſi* ſitum, niſi pagum *Aringbo* in iſta regione collocare neceſſum foret. Diſtributio Saxoniae noſtrae per pagos antiquior eſt aetate *Caroli M.*, alioqui dicere uellemus, caſtellum *Hobbuchi*, *Albi* flumini contiguum, hic poſſe intelligi. De illo *Annales Eginhardi* ad annum 808. f. 162. ita: *Imperator adificari per legatos ſuos ſuper Albim fluiuium duobus caſtellis, praſidioque in eis contra Sclauorum incurſiones diſpoſito, Aquigrani hyemauit, natalemque domini et paſcha celebrauit.* Ex hiſce uero duobus caſtellis unum eſſe *Hobbuchi*, putat *B. G. Struuius*, praecceptor quondam noſter etiam poſt mortem uenerandus, *Tom. I. Script. Rerum German. Marg. Frebevi* fol. 19. not. **. cui aſſentitur *Reuer. Caſp. Abelius* in *Antiquit. Saxon.* p. 134. De illo autem caſtro idem *Eginhardus* in *Annal.* cit. ad a. 810. f. 163. aſſeruerat, *caſtellum nomine Hobbuchi Albi flumini contiguum, in quo Odo legatus imperatoris, et orientaliſum Saxonum fuerit praſidium, a Wiſiſis eſſe captum.* Idem uero caſtellum ab imperatore *Carolo* anno 811. reſtauratum eſſe,

Egin-

§. 7.

Tradidit rothardus quicquid habuit in pago *Guddingo* (n) testef main-

gubernante
Corbeiam
Adalardo.

Eginhardus l. c. f. 164. et *Annales Francorum Fuldenfes* Tom. cit. Freheri f. 20. testantur. Sunt præterea viri quidam docti, qui docere volunt post Albertum Stadenfem ad an. 810, et 811, p. 36. seq. edit. Witteb. castrum *Hobbuchi* esse *Hamburgum*. Qua quidem in sententia sunt Lambecius, Conringius, Struuius et alii; G. G. Leibnitijs autem Tom. I. *Script. rerum Brunsvic.* fol. 30. not. 5. de eo dubitare videtur, si ciuitatem *Nocdae*, quæ occurrit in chorographo Ravennate per *Hobbuchi* interpretatur, adeoque vetustioris originem castello isti, ætate Caroli M. tribuere videtur. Et sane auctoritas Alberti Stadenfis scriptoris, qui seculo XIII. floruit, nullo modo mouere nos potuit, vt nostrum assensum in hisce antiquioribus ei præbere potuissimus. Originalia nostra diplomata ex seculo IX semper *Hammaburgum*, nunquam vero *Hobbuchi* pro *Hamburgo*, legunt. Iam vero nullo modo credibile esse arbitramur, inter tam angustum temporis spatium, *Hobbuchi* in *Hamburgum* esse transmutatum, qui potius statuimus, castrum *Hobbuchi* antiquioris originis esse, quam imperium Caroli M. Nondum enim demonstratum esse credimus, castellum *Hobbuchi* vnum ex duobus fuisse, quæ Carolus M. per legatos suos anno 808 ædificari. Tacent de eo verba ex *Annalibus Eginhardi* adducta. Nullamque habet vim comprobandi hæc conclusio: Carolus M. duo castella in Albis fluii ripa ædificauit, ergo vnum eorum fuit castellum *Hobbuchi*. Quis enim omnia castella super fluium Albim numerauit? Et quid potest ei responderi, qui dixerit, castrum *Hobbuchi* captum esse a Carolo M., postea maiori munitione cinctum, eique Odonem præfuisse ad illud custodiendum. Si autem mos ferebat antiquorum Saxonum, vt aliquando pagi a burgis seu insignioribus castellis denominarentur, castrum *Hobbuchi* pago *Habogo* fortasse nomen dedit. Aliorum maiori inuestigationi hæc relinquimus, qui non sine aliqua probabili coniectura, pagum *Habogo* eundem in Brabantia existisse, coniectamus.

(n) Nullo vnquam tempore maiori animaduersione et diligentia in situm, amplitudinem, et villas pagi *Guddingo* inquisiuerunt eruditi, quam hisce recentioribus temporibus. Ocasio pagi definiendi erat longe sapientissimum decretum Serenissimi et Potentissimi Regis ac Domini Domini Georgii II. Magnæ Britannie, Franciæ et Hiberniæ Regis, Fidei Defensoris, itemque Brunsvicensium et Lunenburgensium Ducis S. R. I. Electoris atque Archithesaurarii etc. de academia in vrbe Göttingensi condenda. Hæc est etiam, quæ, vt apud omnes notum atque perulgarum est, viris doctissimis, omnibusque, quæ iuuentutis palæstram possunt facere felicem et celebrem, maxime floret. Iam si anseri licet strepere inter olores, putamus, eruditissimum sollertem felicemque antiquitatum indagatorem in *der Zeit- und Geschicht-Beschreibung der Stadt Göttingen* satis superque demonstrasse, pagum *Guddingo* non inueniri in agro Göttingensi, sed in ea parte domini Homburgici, quæ partim ad Duces Brunsvic. et Luneb. partim ad episcopatum Hildesheimensem pertinet, et in qua vrbes Gronau et Eltze reperiuntur. Villæ enim in hoc pago erant secundum filum diplomatum quorundam *Midele* (Mehle in præfectura Poppenburch, cuius ecclesia regitur a diacono morante in Eltze), *Sualenhusen* (hodie dicitur Salt - Hemmendorf), *Osibe* (Osede prope Eltze), *Ledbi* (villa desolata haud procul ab vrbe Gronau, cuius templum adhuc superest, quod ipsi ante aliquot annos oculis nostris vidimus) et *Amplitbi*, quæ vltima villæ etiam in hisce traditionibus §. 58. 94. 108. 203 et 356. cum Medeli et alijs reperiuntur. De villa *Amplitbi*, hoc loco aliquid licitum erit prælibare. Putat illustris auctor Lib. cit. P. III. p. 11. per *Amplitbi* villam, villam *Empenam* satis commode posse intelligi. De hac villa *Empena* auctor chronici Hildes. T. I. S. R. Brunf. Leibnit. f. 756. narrat: villas *Zovfede* (hodie Sarsted in episcopatu Hildes. in præfectura Ruthe) et *Empnam* per ducem Brunsvicensium Albertum esse destructas, mortuo autem duce per episcopum Hildesensem Sifridum restauratas, et *Empnam* in tutiori loco locatam mutato nomine Gronove appellatam esse. Hæc autem instauratio, et villæ *Empnæ* transportatio si vera esset, ante annum 1310 accidere debuisset, quia ex mente cuiusdam Annalistarum anno superiori patribus suis cum geographia sua adgregati, Sifridus

B

episco-

Ab anno 822 vsque 826 imperante Hludouico et
 uuerc uuulfger theoddag bernhard friduward asculf ricger had uuillic suuard
 hrodman hadaret hierita ado reduuert.

§. 8.

Tradidit hunold quiddid habuit de proprio in uilla *fuilmi* (o) in pago *laingo* et in uilla *autburga* in pago *asterburgi* (p) testef hildibern helm-bold folcric heribert haduuerc ferigif.

§. 9.

episcopus eodem anno 1310 mortuus est. Quod vltimum vero falsum esse testabuntur nostra Corbeiensia. Sed totam hanc narratiunculam, de restauratione et positione villae *Empne* in tutiori loco, fictitiam esse, docet nos originale diploma, quod e manibus viduae de Embden cognate nostrae, in vrbe Alfeldia habitantis, accepimus. Ex eo enim apparet, villam *Empne* anno 1351 nondum inter desolatos fuisse vicos, quia Hannes, Ludolf et Hartwich fratres de Brugem dimidiam decimam seu den haluen rodthegheden in villis *Dedensen* et *Empne* Iohanni de *Empne* in feudum dant, saluo iure, si quod haberet in illa, episcopi Hildesienfis. Hisce praemissis, maior dissonantia inter *Empna* et *Amplithi* nobis videtur, quam vt nomen vtrumque in vnam massam constari possit. Neque eam ob causam credere possumus, villam *Amplithi* esse *Empnam*, siquidem in toto archiuo Corbeienfi ne vestigium quidem deprehendimus, abbatiam nostram in villa *Empna* vnquam aliquid possedisse. Quodsi autem per villam *Amplithi* intelligeremus vicum *Empelde*, vti originale diploma ad annum 1332 legit, vicum scilicet haud procul a monasterio Wennigsen situm, probabile quid et verisimile proferremus. Etsi enim nobis obiici posset, vicum *Empelde* versus Haleram fluuium iacere, et sic longius distare, quam vt ad pagum Guddingo referri posset, tamen respondemus, 1) villam *Empelde* ne duo quidem milliaria ab vrbe Eltze abesse, 2) quaestionem esse de hoc: num pagus *Guddingo* non maior fuerit, quam hucusque sit creditum? et 3) ex villa *Amplithi* atque aliis posse probari, hunc pagum se extendisse latius, et vltra regionem circa Eltze urbem (quae anno 1338 adhuc erat *en Dorp*) et Gronau oppidum patuisse: 4) Multas alias villas ad Haleram fluuium in hoc pago quondam esse potuisse, quas diplomata nobis nondum aperuerunt, et 5) pagum *Avingbo* nobis non obstare: pagum enim *Avingbo* non in comitatu Hallermundano, sed circa castrum *Hoinboken* et urbem Alfeldiam in episcopatu Hildesienfi existisse, infra ostendemus et videbimus. *Amplithi* ergo *Empelde* est. Primum enim ex hisce traditionibus §. 58. apparet, in villa *Amplithi* fuisse salinas; in vico *Empelde* vero olim *Saltkoten* seu salinas esse repertas, ex originali diplomate ad annum 1354, quod cum pluribus aliis originalibus chartis de hac villa in nostris manibus est, patet. Deinde olim cum bonis Corbeiensibus in hoc vico *Empelde* nobiles domini de Dorstad infeudabantur, qui nobiles de Dorstad bona sua feudalialia anno 1376 monasterio Wennigsen vendiderunt, vti rursus diploma originale, quod ipsum etiam possidemus, docet.

De pun-
cto litte-
rae i.

(o) In margine codicis nostri est *Fuilmi* alia manu adscriptum, et quia in hisce antiquioribus nunquam (.) super i ponitur, hinc elige lectionem, quae tibi maxime placeat, licet nobis lectio *Fuilmi* magis arrideat. Ioannes Tolandus recte monuit, seculo demum tertio ac decimo littera iota punctatum fuisse super impositum. Ignorantia latini sermonis ingruens tunc id discrimen exegit.

De pago
Aster-
burgi.

(p) Situm pagi *Laingo* inuestigaturi e re nostra esse iudicamus, eadem opera quoque situm pagi *Asterburgi* ostendere. Hi enim duo pagi hic coniunguntur. Fortassis ergo *Laingo* regio non longe ab *Asterburgi* pago abfuit. Pagum autem *Asterburgi* distinguendum esse a pago *Asterga*, intra episcopatum Bremensem sito, arbitramur. Pagum enim *Astergo* ad episcopatum Bremensem olim pertinuisse, indicant verba S. Ansgarii nostri, primi Hamburgensium archiepiscopi. Hic enim in Vita et Gestis S. Willehadi p. 666. (edit. a I.A. Fabricio in *Memoriis Hamburg.*) ita, memoratus, inquit, *praecllentissimus princeps* (Carolus), *in Wormatia positus ciuitate, seruum Dei Willebadum consecrari fecit episcopum, tertio idus Iulii, constituitque cum pastorem atque rectorem super Wigmodiam et Laras, et Ruisfri*

§. 9.

Tradidit cilger pro anima fratris sui mansum unum - - - - -
 testef hildibern helmuard heribert helmuert gherbern ico keto.

asulfus tradidit in uilla *falobus* (q) quidquid ibi habuit uidelicet mansum
 unum

guber-
 nante
 Corbe-
 iam Ad-
 lardo.

*Rustri et ASTERGA, nec non Nordendi et Wanga, ut inibi auctoritate episcopi-
 li et praeset populis, et, uti ceperat, doctrina salutari, operibusque eximii, specu-
 lator desuper intentus prodesse studeret.* Pagi *Asterburgi* autem meminit idem S.
 Ansgarius, quando l. c. p. 681. narrat, quandam feminam, quae fuit *Adsuit* no-
 mine, ex pago *Ostarburgo* ex villa *Baldrikefwich* natam, paralyti valde grauius et
 diu vexatam ad templum S. Willehadi deductam et diuino nutu pristinae incolu-
 mitati redditam fuisse. Vti vero diocesis Bremensis olim longe lateque patuit,
 ita diploma imperatoris Heinrici III ad annum 1048 ostendit, regionem *Aster-
 go* praecipue in Frisia sitam fuisse. Heinricus enim caesar, in ciuitate Bremensi
 praesens, archiepiscopo Adelberto donat *Fresiae* Comitatum, ad quem *Herlinga*,
Nordendi, *Auria*, *Wanga*, *Asterga* et *Rustria* referebantur. Per *Astergam* vero
 hic intelligi *Ostringiam* regionem, in Frisia orientali sitam, manifestum est.
 Pagum vero *Asterburgi* non in episcopatu Bremensi, sed in comitatu *Schaum-
 burgico* et in episcopatu *Mindensi* existisse, ex villis, quae in hoc pago collocan-
 tur, conicere placet. *Asterburgi* et *Ostarburg* vnum idemque esse, res ipsa loqui-
 tur. Litteras enim a e et o in veteribus documentis facillime inter se permutari,
 pluribus exemplis demonstrari posset, si necessum foret. Hac vero vice suffi-
 ciat indicasse *Ostfaliam*, quae sapissime quoque appellatur *Astfalia*. Fuere au-
 tem in hoc pago *Osterburg*, testante diplomate imperatoris Arnolphi, (quod ex
 mente viri cuiusdam doctissimi ineditum est, iam vero exstat in Ch. Phil. Doh-
 mii *Sricluris, ad historiam canobii Mollenbeccensis pertinentibus* p. 25. seqq. *Rinte-
 lii* 1720 excusis, ast maneam, ideoque ex MScto in *Historia Corbeienfi* integre
 reddendum) 1) *monasterium Mulinbike*, id est, *Möllenbeck* in Comitatu
Schaumburgico ad *Wiseram* haud procul ab vrbe *Rintelio*; et 2) *Acriften*, id est,
Eckerstein, vti iam dudum ita explicauit *Lerbecius* in *chronico epp. Mind.* T. II.
 S. R. Brunluie. *Leibnitii* f. 161. 3) In I. Frid. Schannati *Corpore Tradit. Fuld.*
 p. 303. n. 67. adducitur villa *Roda* sita in pago *Osterburga*, quae est vel villa
Hourode in comitatu *Schaumburgico*, vel *Rodenberg*, eodem in comitatu sita,
 testante *Cyriaco Spangenberg* in *der Schaumburg. Chronica* f. 2. et 40, vel *Roden-
 castrum*, quod anno 1353 *Gerhardus* episcopus *Mindensis*, usque Comes de
Schowenborch, comparauit a militibus de *Scnele* et de *Seelen*, testante *Ler-
 beccio* l. c. f. 191, vel *Rodenbeke*, circa ciuitatem *Minden* l. c. f. 198. 4) in
 eodem pago erat *Lochtenum*, *Lachen* non procul a monasterio *Visbeck* in co-
 mitatu *Schaumburgico*, teste *Spangenbergio* l. c. f. 258, et 5) *Autburga*, per
 quam *Arnsburg* in eodem comitatu intelligimus. Quod autem denique ad pa-
 gum *Laingo* attinet, olim in Frisia orientali quandam regionem fuisse *Lengbene*
 dictam, auctor anonymus chronici *Rastadensis* Tom. II. *Script. Rerum Germ.*
Meibomii f. 105. significat his verbis: *Hic etiam temporibus comes Christianus*
terram Frisiae, quae LENGHENE dicitur, propter malitiam furum et incendiario-
rum in ea habitantium incendiis et rapinis deuastat. Habitatores huius regionis
 etiam nominabantur *Lengenarii* et probabiliter in ea *Lengene* locus erat, quem
 circa annum 1458 *Gerhardus Oldenburgensis* Comes, frater *Mauritii*, com-
 bustit, et eam ab causam *Frisones* irritauit, vti *Chronica Oldenburgensium Archi-
 comitum* Tom. II. S. R. G. *Meibomii* f. 179. testantur. Cum ergo in principa-
 tu *Ostfrisiae* sit flumen *Lage* vel *Lange*, influens in *Emisam* fluuium; *Fuilmi*
 vero villa in quodam *Registrum* bonorum et prouentuum abbatiae *Corbeienfis* no-
 minetur *Follun*, per villam *Fuilmi Vollen* in Frisia orientali intelligi, arbitramur.
 Confer infra §. 241.

- (q) *Falobus* villa erat in vicinia nostrae *Corbeiae* et in pago *Nithega*. Sita autem haec De villa
 villa olim fuit in episcopatu *Paderbornensi* prope monasterium *Gerdan* et oppi-
 dum *Peckelsen*; iam vero est desolata. Reliquiae adhuc nominantur in ea re-
 gione *das Vaelhusen Feld*. *Joh. Lertznerus* quendam *Otonem* de *Vaelhusen*, vt
 solet, sibi fingit, quem perhibet adhuc anno 839 in viuis fuisse, eidemque *Caro-
 lum*

Ab anno unum cum filiis et mancipia decem theodrad et uxor eius cum infantibus
822 vsque IIII nec non maynred uuilman folculf aluo testes asulf tado afika liutdae heri-
826 im- ger tado graculf haduuert helmuard.
perante
Hludo-
uico et

§. 10.

Tradiderunt duo fratres ualtner et reutner pro remedio animae fra-
tris sui hominem nomine aso cum uxore et infantibus testes ingadag oio ail-
dag bernuard niithard albmer addic uualdulf uuihelm uualding teodo hein-
ric liutdag.

tradidit ofdac in *guddianstede* (R) quidquid ibi habuit siue in hominibus siue
in terris seu etiam in filiis testis hildiuert throitbold uillet hildiger aico.

§. 11.

Tradiderunt duo fratres hrodold et teutmar in *uuaritbeke* (r) de terra
iurnales (s) IIII testes hildibern oio helmulf heriman halmger rainold baio
hroduard.

§. 12.

lum M. locum quendam ibidem inhabitandum donasse, quem eius posteri dicti
de Valbusen possederint, vsque dum ultimus huius familiae concesserit naturæ.
Quemadmodum igitur hic aperti mendacii arguitur Letznerus, sic desinat ali-
quando viri eruditi cum Letznero fabuloso, qui in antiquioribus plerumque nu-
gas habet, venales ineptire. Est autem villa *Falobur* eadem villa, in qua deci-
mam Wernerus de Brakel (non Wernerus de Bruck, vti *Origin. Pymont. &*
Sualenb. p. 53. et 57. voluit) in beneficio seu feudo tenuit a Volquino comite
de Sualenberg. Minus bene ergo villa *Valbusen* l. c. *Walbusen* hoc loco intelli-
gitur. Asulfus, qui bona tradidit in hac villa, videtur fuisse *Asolf*, qui anno 815
bona quaedam tradidit ecclesie Fuldensi in pago Grapfelde in villa Rannungu,
testante I. F. Schannari *Corpore Trad. Fuld.* p. 118. Fortassis is est Esulfus, qui in-
fra §. 104. inter coheredes ducis Ostfalarum *Hessi* refertur.

De villa
Gudian-
stede.

(R) In registro nostro MS&to bonorum Corbeiensium villa *Gudianstede* in pago *Falim*
reperitur, quam vnâ eandemque cum hac nostra *Guddianstede* esse, minime
dubitamus. Existisse autem pagum *Falim* in ducatu Brunsvicensi et episcopatu
Hildesensi, et quidem iis in regionibus, quæ Brunsvicum et Guelpherbitum vr-
bes occidentem versus attingunt, infra §. 35. pluribus monstrabimus. Quodsi
ergo in episcopatu Hildesensi in præfectura Peina vicus quidam nomine *Gaden-
sted* reperitur, per *Guddianstede* villam, eundem vicum *Gadensted* intelligimus,
qui in litteris e seculo XIII et XIV adhuc *Goddenstede* et *Godensled* adpellatur,
tandem vero *Gadensted* dicitur. Per *homines*, quos *Ordac* monasterio nostro do-
nauit, mancipia intelligi arbitramur. Totam enim Saxoniam nostram mancipiis
fuisse oppletam, passim hæ Traditiones, nostraque Corbeiensia monumenta ap-
probant, de quibus in Observationibus nostris historicis de *Vitusmanno* pluribus
egimus.

De villa
Waritbe-
ke.

(r) *Waritbeke* villa erat, testante Registro nostro in nota (R) citato, in pago *Auga*,
iam vero desolata est. Situs fuit locus in campo *Stummergenfelde* supra *Hu-
xariam* in loco dicto *Varbeke*. Insignis olim præpositura in campo *Lûre*, vul-
go dicta *Negenkercken* seu Ecclesia Nova prope Corbeiam, ab abbate Corbeiensi
Adalgerio anno 863 fundata, in eadem villa *Varbeke* bona quaedam possedit, quæ
sine dubio fundador eius, qui frater Archiepiscopi Hamburgensis eiusdem nomi-
nis fuit, eidem præposituræ donauit, vti *Regijrum MS&tum bonorum huius præ-
posituræ* testatur.

De Iur-
nalibus.

(s) *Iurnalem* denotare iugerum, *einen Morgen Lander, ein Tagewerk zu mehen*, ex di-
plomate regis Arnolphi pater. Cum enim dilecto comiti suo Ekbertho XXXVI
mansos, id est, hobas, vti supra §. 3. not. (v) didicimus, donaret, vnaquæque ho-
ba habebat iurnales (iournées) sexaginta, id est LX iugera, vti in nostro registro
MS&to et loco excitato definitur. *Teutmar*, qui hæc bona cum fratre *Hrodoldo*

tra-

§. 12.

Tradidit eisgot in pago *wuimoa* (t) in uilla nuncupante *uueribem* de gango medietatem testel theodger rainuere ghilkin.

gubernante Corbeiam Adalardo.

§. 13.

Tradidit nuago pro remedio animae fratris sui hildiuuard in uilla *immanbus* mansum *indominicatum* (u) et per omnia quidquid ibi habuit testel oio addic uualdulf mainhard.

§. 14.

tradidit, probabilissime ad familiam Brunonianam spectauit, de quo momento infra uidebimus potiora.

- (t) *Wimoa* pagum intra episcopatum S. Willehadi i. e. Bremensem existisse, iam supra not. (p) ex S. Ansgarii uerbis didicimus. Nomen huius pagi merito deducitur a fluuio *Wimme*, qui oritur in episcopatu Verdensi, et a flumine *Wifera* in ducatu Bremensi excipitur. Accolæ uero fluuii *Wimme* in utraque ripa *Wigmodi* uocabantur. Pagum eundem *Wimodiam* usque ad fluuium *Wifera* se extendisse, et ei confinem fuisse uillam *Liusci* (non *Luiti*, ut ill. Grupenius in *Discept. For.* p. 547. cum C. F. Paulini legit) Originale diploma Hludouici imperatoris in archiuo Corbeiensi ad ann. 833 testatur. Villas, in hoc pago quondam fitas, ex ueterum documentis adnotauimus sequentes. 1) *Bremon* ad annum 782. 2) *Lesmona* in terra *Wigmodiæ* ad annum 1050, cuius situm ex uerbis hinc Henrici Wolteri *Chron. Brem.* T. II. S. R. G. Meibomii f. 34. cognoscere licet: *In diebus illis* (scil. post annum 1035) *uen-runt piratæ in Wesseram fluuium usque in Lesmoniam et depredarunt terram circumquaque, et fugati tandem a Bremensibus sunt, et, qui remanserunt capti et necati.* Quibus addimus uerba Chronici Raftadenfis l. c. f. 102. *Eodem tempore* (anno 1234) *transfertur per Gerhardum II, archiepiscopum (Bremensem) monasterium monialium cisterciensium ab Uibremem in ualem lilioum, quod Gerhardus primus eius predecessor, qui solo triennio regnauerat, de Walde in Lesmonam traduxerat, et postea in Uibremem, et incorporauit ecclesiam in LESMONA monasterio predicto, et dedit collationem abbatissæ et conventui ibidem.* 3) *Medemabem*, 4) *Medlitan sadarward*, et 5) *Westrisfranbeuorigisati* anno 822. seqq. quæ uiltima uilla forte ea fuit, quæ postea *Bederikesa* castrum, haud procul ab urbe Brema positum, nuncupata fuit. 6) *Urlaba* et *Ottingha* ad annum 937. Sic enim interpretatur diploma Ottonis M, quod reperitur in Lunigii *Reichs Archiv Spicileg. Eccles.* P. I. im *Anhang* f. 3. et ex Sagittarii *Antiquit. Magdeb.* in Jo. Georg. Eccardi *Historia Genealogica Principum Saxon. Super.* f. 135. seqq. perque locum *Urlabam* intelligimus *Orle*, locum haud procul ab oppido *Bremervöhrde* situm. Ad explicationem uero uillæ *Werihem* iam nihil addimus præter uerba Henrici Wolteri l. c. f. 70. *Christianus* (comes de Oldenborg) *dedit pro liberatione sua in pignus terram Worden cum omnibus attinentiis, spectantibus ad dominium suum in WIGMODIA, puta Lee et Zansede et facta est pax inter comites Oldenburgenses et Bremenses, amissa uictoria a comitibus.* Præter has uillas in uiri clariss. doctissimi- que D. Gebhardi *Marchionibus Aquilon.* p. 50. reperimus eadem pago *Wimodi* anno 1062 esse tributam *Liestmone* in comitatu marchionis Udonis, cum insulis *Bremensi* et *Lechter*, et cum paludibus *Länelbroch*, *Asebroch*, *Aldenebroch*, *Weigewibroch*, *Hachtingebroch*, *Brinscimibroch*, et *Weigeribroch*, de quibus alio tempore pluribus disserendi erit locus.

- (u) Verbum *indominicatum* ex nostro fatemur ingenio nos substituuisse. Non potuit enim distincte legi uerbum, quod ualde doluimus, quia in nomine delero res mag- ni momenti later. Posset etiam quis legere *in ducatu*. Certe litteræ o. m. et i. absunt, itemque finale m. et ita scribitur: *in ducatu*. Abbreuiaturæ autem seu scripturæ compendia in nostro codice uel nulla uel perpauca sunt. Si ergo tibi ardeat prior lectio, facillimum est recordatu, uocem istam *indominicatus* sapissime in diplomatibus occurrere. Qui enim tradebat mansum *indominica- tum*, donabat mansum dominio principis non obnoxium, sed liberum ab aduoca- to ac Domino proprium, eine *Herrenbrede*. Si uero posterior lectio tibi, ut mihi quoque ea adridet, magis placeat, quam prior *ducatus* *Ossalia* indicari uide- tur.

Ab anno
822 usque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

§. 14.

Tradidit beno in uilla nuncupante *buria* (v) quidquid ibi habuit testef-
bilif hobert raduerc helmuerce fiuuard.

§. 15.

tur. Vnde demonstrari poterit, errare multos viros, alias præstantissimos doctif-
simosque, qui in Jurisprudencia Publica Imperii Romano Germanici asserunt,
Saxoniam nostram ante Hermannum, Billingi filium, nullos habuisse duces cum
propria potestate præter Cæsares. Hæc ergo sententia cum multis inuenerit
patronos atque adprobatores, nos in Historia Corbeiensi originale diploma cæ-
saris Hludouici ari incisum dabimus, quo sumus contrarium ostensuri. Vt
autem quadam hic prælibemus res ipsa postulat. Omnes necum fatebuntur,
ducatum sine potestate sibi fingere, esse idem ac cum ratione insanire. Fuisse
vero in vtraque Saxoniam *ducatum*, ex hisce traditionibus patet, quibus quippe vt
coætaneis et ætati rerum gestarum supparibus omnino fides videtur habenda.
Iam ad argumenta dominorum iuris peritorum respondebimus vnum et alterum.
Monemus, 1) diploma in Historia Ecclesiastica Adami Bremensis, ad quod pro-
uocant, esse fictitium, 2) Eginhardi verba non comprobare ea, quæ comprobare
debeant, 3) idem nos pronunciare de verbis Poëte Saxonis, a Domino Illustri
Johanne de Cocceii in *Juris publici Prudentia* cap. III. Sect. 3. adductis, 4) Hein-
ricum aucupem maiori quidem potestate regnasse in Saxoniam, inde vero non se-
qui, ante eius tempora Saxones nostros nullos habuisse duces, 5) 6) et 7) Hel-
moldi, Alberti Stadenfis, aliorumque recentiorum, tanquam non coætaneorum
nihil euinci posse. Si denique putant, ex nullo idoneo auctore contrarium posse
doceri, has traditiones, quas nunc primum edimus, nostraque Corbeiensia ostendunt,
neque Cocceium, neque alios suffecisse euoluendis omnibus auctoribus, nec
diplomata omnia vidisse. Hisce præmissis, perquirendum nobis est, quam
intelligatur villa per *Immanbus*. Multæ in nostra Saxoniam olim fuere villæ, quarum
nomina cum hac villa nostra conuenire videntur. Primum ex hisce tradi-
tionibus discimus, et quidem ex §. 155, villam Immichusen referri ad *pagum Nif-
tarsi*, quondam comitis *Ekberti proprium*, quem Carolus M. *ducem præfecit Saxonibus*,
qui inter *Rhenum et Wisurgim, maxima flumina, inhabitabant*, teste Uffingo,
Monacho Werthinensi, in *Actis Ida ducissa* Tom. I. S. R. Brunsvic. Leibnitii p. 172.
Hæc villa hodie dicitur *Himmighusen*, sita in episcopatu Paderbornensi, olim se-
des nobilium de Schilder, iam vero dominorum de Donop. Postea reperitur
villa *Imminghusen* in comitatu Waldeccensi in præfectura Lichtenfels, quondam
in *pago Itergowe*. Deinde erat olim comitatus quidam *Immedeshusen* dictus in
locis Soratfeld, Sinutfeld, Almunga, Treueresga et Burelaun, etiam in Saxoniam
occidentali inueniendus. Tum est villa *Immsen* non procul ab vrbe Alfeldia in
episcopatu Hildesiensi, cuius ecclesia filia est ecclesie in vico Wispenstein obuia,
ad nobiles Dominos de Steinberg referenda. Postea dynastia *Imbsihusen* in prin-
cipatu Grubenhagenensi ad dictos L. B. de Steinberg spectat, in qua est *Imbsihusen*,
vbi nobilium domus eminet et Lagerhusen. Tum vero est villa quædam *Imb-
sen* itidem in principatu Göttingensi in dynastia Levenhagen, quam nobiles de
Stokhusen, mareschalli hereditarii abbatie nostræ Corbeiensis, incolunt. Deinde
olim fuit villa quædam *Immensse* dicta, quæ iam desolata, ad siluam Thrimming,
hodie appellatam *der Drömpling*, in aduocata Steinbeke ad nobiles dominos de
Bartensleben, quorum vltimus anno 1742 naturæ concessit, referenda. Denique
etiam in Registro Abbatis Sarachonis villa *Immedeshusen* refertur ad *pagum Hest-
Saxonicum*, quæ probabilissime est oppidulum *Immanhusen* in Landgrauiatu
Hassie intra præfecturam Grebenstein. Hoc loco intelligi vicum *Immsen* non
procul ab vrbe Alfeldia, patet ex eodem Registro Bonorum et Prouentuum ab-
batie Corbeiensis. Reulit enim eandem Abbas Saracho ad *pagum Aringbo*,
quem in regione vrbis Alfeldie existisse, infra demonstrabimus. Quodsi autem
pagus Aringbo in Saxoniam orientali, et villa *Immanbus*, in eodem pago posita, fuit
in *ducatu*, tum profecto sequitur, iam tempore cæsaris Hludouici existisse *duca-
tum* in Saxoniam et ea quidem orientali.

De villa
Buria.

(v) Villam *Buria* tribuit Saracho Abbas in præstantissimo suo Registro *pago Almunga*,
qui situs erat in episcopatu Paderbornensi ad flumen dictum *die Alme*, vti infra
videbimus. *Buria* ergo erit *Buren* in dynastia Buren in Paderbornensi principa-
tu,

§. 15.

Ricbert comes in pago *derlingo* in campo *bochinafeld* (w) tradidit quid-

gubernante
Corbeiam Adalardo.

tu, quam probe discernas velim a vico *Bubren*, sub praefectura *Munden* in principatu *Gotingensi* posito.

- (w) Pagum *Derlingo* existisse in aliqua ducatus *Brunsvicensis* ac *Luneburgensis*, nec De pago
non principatus *Halberstadiensis*, parte, comprobant villae, quae in veterum do-
documentis atque actis publicis eidem pago tribuuntur. Cum itaque hic idem pa-
gus sit, in quo serena luce fruimur, in quo auram dulcissimam trahimus, et in
quo sub SAPIENTISSIMI CLEMENTISSIMIQUE PRINCIPIS AC DOMINI

CAROLI, BRUNSVICENSIVM AC LVNEBURGENSIVM DVCIS SERENISSIMI, viuimus, ea propter placet nobis, huius pagi paulo pleniorē dare descriptionem, vt pateat cunctis, id extra omnem dubitationis aleam esse positum, si, eundem pagum in ducatu *Brunsvicensi* atque *Halberstadeni* episcopatu olim esse repertum, pronuntiauerimus. Nomen accepisse hunc pagum a veteribus *Germaniae* populis *Derlingis*, res omnino est probabilissima. Hos olim appellatos esse *Herlingos* seu *Herulos*, viri quidam doctissimi aiunt, atque illos intelligunt *Herulos*, qui, patria relicta, sedes suas habuerunt ad mare *Germanicum* eadem in regione, quae *Frisiam* occidentalem atque *Albim* fluiuium interiaceret, quamque hodie *Frisiam* orientalem, comitatum *Oldenburgicum*, et Ducatum *Bremensem* appellamus. Quamuis enim *Leibniti*us hanc regionem *Varnis* seu *Werinis* quoque tribuerit; negari tamen non posse plerique censent, *Warinos* tantum temporis successu in *Belgio* et *Frisia* occidentali habitasse, *Herulos* autem *Werinorum* fuisse conterminam gentem. Quae quum ita sint, iudicant hi docti porro, *Thuringos* non esse potuisse, qui *Hadolau*n, hodie dictam *Hadeliam*, *das Hadelerland*, in ducatu *Bremen*si, eo tempore incoluerunt, quo *Saxones* nauibus aduecti his regionibus accesserunt, vt *Widkindus* noster loquitur *Annal. Lib. I. p. 629*; sed *Herulos*. Si enim tota regio inter *Albim* atque *Frisiam* occidentalem ad *Herulos* spectauit, eadem *Thuringis* esse non potuit obnoxia vel habitata.

Quo anno, quaque e regione, *Saxones* aduenerint, in nullo scripto veterum relatum legimus. Coniecturae ergo defectum rei omiffae supplere debent. De primo *Saxonum* aduentu in *Europam*, de quo exponit *Widkindus* l. c. qui *Saxones* nostros reliquias fuisse exercitus *Alexandri M.* perhibet, dicere certi nil audemus. *Claudius* enim *Ptolomaeus*, seculi secundi scriptor, iam eorum in *Geographia* Lib. II. c. 11. et quidem primus meminit, significans, eos supra *dorsum Cbesonensi Cimbrica*, id est, in *Jutlandia* habitasse. Fortasse ex eodem *Jutlandia* venere *Saxones* nostri, nauibus in *Hadeliam* aduecti. Minus enim probabilis nobis videtur sententia *Einhardi*, qui perhibet, *Saxonum* gentem ab *Anglis*, *Britanniam* incoliti, egressam, per oceanum nauigantem, *Germaniae* littoribus studo et necessitate quaeuendavum sedium appulsam esse in loco, qui vocetur *Hatheloë*. A *Germanico* enim littore *Angli* seu *Saxones* potius in *Britanniam* transferunt, vt probant *Gilda Historia*, per *Thomam Gale* edita, et *Nennii Historia Britonum*, ab eodem *Thoma Gale* in lucem emissa, nec non *Beda Historia Ecclesiastica gentis Anglorum*. Hic vltimus refert, *Saxonum* gentem, anno 409 a *Vortigerio* rege *Britonum* inuitatam, in *Britanniam* nauibus esse aduectam. Ante annum itaque 409 *Saxones* in *Hadeliam* aduenisse, statuere debemus. Quamuis autem *Herlingi* a *Saxonibus* oceano sint pulsi, et proffigati, idcirco tamen non extirpati fuisse funditusque deleti videntur. Videntur potius *Saxones* reliquias gentis pulsae ad tributa pendenda condemnasse, atque illis inter sese habitandi donasse libertatem. Eisdem *Herlingos* postea esse dictos *Derlingos* perhibere porro licebit. Facile enim ex *Herlingis* *Derlingi* fieri potuerunt, ita, vt pronomen teutonicum *de* (illi) coauerit in *Derlingi*, quasi dicti *de Herlingi*. Sunt, qui ex *Osterlingis* per celebriorem pronuntiationis rationem produisse existimant. Nostrum non est lectori imperare. Relinquimus cuique arbitrium sentiendi. Optet et deligat lector, vtrum malit.

Hiscē praemissis, quaeritur, quanam in regione *pagus Derlingi*, qui etiam *pagus Derlingo* in traditionibus nostris appellatur, existiterit? et respondemus merito, id ipsum e chartis veterum nos docere posse. Ex his enim discimus primo, olim *pagum Derlingo* aliquam *Halberstaden*si dioceseos partem comprehendisse.

Ab anno 822 vsque 826 imperante Hludouico et quid ibi habuit testef bennuco beuo enno (x) focco uuidrad dio thea-
dinch.

§. 16.

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

diffe. Cæsar enim Hludouicus in diplomate quodam, in I. C. Lunigii *Reichs Archiv*, et quidem in *Spicilegio Eccles. P. II. im Anhang p. 15.* reperiundo, *Halberstadiensis ecclesia*, inquit, *constructa est in honorem Christi sui que protomartyris Stephani super fluvium Holtemme in pago Hartingowe, cuius parochia piissimi patris nostri Caroli imperatoris augusti statuta et determinata est bis pagis DARLINGOWE, et Norihuringowe, et Belenishheim, Hartingowe, Suauia et Hassigowe.* Quodsi perhibere velles, quedam huic diplomati inesse, quæ ei falsitatis notam inurere possint, eo quod annus Christi 814 more tunc prorsus inusitato adiectus adparet; scias tamen velim, id semper pro genuino esse reputatum, ac teste Chronico Halberstadenfi Tom. II. S. R. B. Leibn. p. 121. Arnolphum Halberstadensem episcopum tempore cæsaris Heinrici II a Benedicto Papa confirmationem et priuilegium impetrasse *super terminis episcopatus Halberstadenfi, et hos pagos Hardengau, DERLINGAWE, Nortiringen, Belkischem, Sueniam et Hassingowe, excepta tamen determinatione inter viam quam dicunt Friederichweg ac tres fluitos Albiam, Bodam et Oram* (id quod ad dioccesin spectabat Magdeburgensem) *et quantum per interuentum Heinrici imperatoris Mersburgensi ecclesie est permittum, et omnia qua Ludouicus imperator Halberstadenfi ecclesie praconcesserat, auctoritate priuilegii apostolici obtinuisse confirmari.*

In orientali parte fluiui Ouacrae, qui, vti infra demonstrabimus, Halberstadensem et Hildeshemensem, dioceses, diremit, fuisse pagum *Derlingo* comprobant villæ, quæ huic pago tribuuntur. Hæc nunc adducendæ sunt, et quidem primo e Traditionibus nostris.

Primum ergo donauit in hoc §. nostro *comes Ricbert*, in campo Bochinafeld quidquid habuit. Videtur intelligi ille campus, qui in præfectura Wolfenbuttel inter Hachen et Detten vicus reperitur, et qui vsque in hodiernam diem appellatur *der Bochenberg* seu *Bokenberg*. Quantum e situ huius campi colligere licet, putamus, comitem *Ricbertum* accepisse eum ex hereditate ducis Ostfalorum Hessi seu *Afsg.* Infra enim (§. 104.) *Ricbertus* inter coheredes eiusdem Ducis refertur. Si porro castrum *Asseburg* ad eundem Ducem spectauit, quod est probabilissimum; tunc neminem negare posse censemus, eundem ducem tenuisse campum illum, quippe qui a castro prædicto vix iter dimidiæ horæ abest.

Ad pagum *Derlingo* retulerunt veteres porro villam haud vnam, nempe

- 2) *villam Odenbus*, quæ *Olsen* fuisse videtur, ad *Aleram* non procul a vico *Dannenbuttel*, sita. Confer §. 24, vbi memorantur præterea villa
- 3) *Dallengebuddt*, id est, *Dannenbuttel*, locus in præfectura *Gifhorn*, et
- 4) *Boela*, quæ villa desolata est, olim sita iuxta castrum *Gifhorn* ad *Aleram* in Ducatu *Luneburgico*. Hæc erit eadem villa *Boela*, in qua *Iohannes abbas* monasterii in *Marienrode*, natus dominus de *Harlsem*, procurauit fieri domum ligneam et magnam, vbi postea *Henningus Holecmeier*, depositus abbas eiusdem monasterii, *provisionem suam accepit, et ad tempus vite suæ habitauit*, teste Chronico *Marienrodensi* Tom. II. S. R. B. Leibn. p. 465 et p. 445 vbi pro *Boela* legendum est *Boela*.
- 5) Refertur §. 29. villa *Sunsted* ad pagum *Derlingo*, in qua *Comes Otto*, qui etiam infra (§. 104.) inter coheredes ducis Ostfalorum Hessi seu *Afsg.* apparuit, tradidit, quidquid habuit. Hæc villa nulla alia esse poterit, quam vicus *Sunsted* haud procul ab oppido *Königsutter*. Spectat ecclesia ibidem ad ecclesiam monasterialem supra oppidum prædictum, videturque hic vicus villa fuisse eadem, de qua loquuntur tabulæ sequentes:

Wy *Arnd van godes gnaden eddele here to Dorstad* bekennen in defsem breue vor uns unde vor unsf eruen unde nakomelinghe unde vor alseweme de deffen breu sehn edder horet lesen dat wy *hanse van Sparkelfen* verkofft hebben unde synen eruen unde hebbere deffes breues sunder ore weddersprake to eynem erue kope twey houe landes unde eynen hoff belegghen to *lutleken Hilgendorpe* twey houe landes unde eynen hoff belegghen to *Dobbelen* eyne halue houe landes unde einen hoff belegen to *Sunstede*. Duffer vorghefreuenen goyder unde

unde gudes wille wy rechte here unde were wesen unde se entleddeghen van aller unrecchten Ansprake unde se en schullen dar neyne plicht van don edder gaue. Ok moghen se dit gud verkopen verketten verpenden vor welckerleye mathe se willen we en willen one neyne verhindernisse don in dessen vorge screuen gude edder nemand van unfer wegghen se schullen dat rauweliken hebben edder deyenne den se des to staden weren, dit loue wy vor uns unde vor unse eruen stede unde vast unvorbroken to holden sunder ienigherleye argelift. To mehrer wissenheyt openbare bewysinghe hebbe wy unse jnghefeghel heten henghen an dessen breu de gegeuen is na der bort Christi verreyndehundert jar darna in dem twey unde drittegeften Jare des mandaghes neghest des hilgen Kerstes daghe.

6) et 7) Spectarunt ad eundem pagum *Derlingo* villæ *Cbirsenbruce* et *Nientborpe*, restante §. 42, in quo *Thurinc comes* largitus est, quidquid habuit, probabilissime ex hereditate Ducis Ostfalorum Hessi. Villa *Cbirsenbruce* procul dubio erit *Kissenbruck*, sita ad fluuium Ouacram, vix iter vnus horæ distans ab vrbe Wolfenbuttel, olim sedes archidiaconi ecclesiæ Halberstadenfis, hodie autem Superintendentis. *Nientborpe* autem erit vel vicus *Neindorp*, qui vix iter dimidiæ horæ abest ab vrbe Wolfenbuttel, situs in radicibus montis, in quo olim castrum Assenburg stetit, vel *Neindorp* villa desolata, olim non procul ab oppido Scheppensted in præfectura Wolfenbuttel reperta in loco adhuc dicto *das Neindorper Feld*. Probe autem hæ villæ discernendæ sunt 1) a *Neindorp* villa, intra eandem quidem dioccesin Halberstadensem, sed ad fluuium Salicam sita, 2) a *Niendorpe* villa, olim filia ecclesiæ in Amerstede in eadem dioccesi, 3) a *Notzorp*, ad paludem villa desolata, non procul a Dardesheim posita intra eandem dioccesin, 4) a *Niendorf*, villa desolata, olim duo milliaria sita a Wolmirsted ad Oram fluuium, vbi ille Bueram recipit, 5) a *Niendorp* villa, sita ad siluam Thrimmning, hodie dictam de Drömling, 6) a *Neindorp* in comitatu Hojanc in præfectura Stolzenau, 7) a *Neudorp* in præfectura Eilhausen, et 8) a *Neudorf* in præfectura Landau intra principatum Waldeceenssem, de quibus infra pluribus dicemus.

8) *Aluchi* villa (§. 57) esse posset vicus *Alen*, iter dimidiæ horæ situs ab vrbe Wolfenbuttel. In hac autem villa tradit Abbe Grimoldi tertiam partem, quam habuit femina eius ex opere salis. Quod ipsum nobis dubium mouere poterit, nequiquam sermonem esse de villa *Alen* in præfectura Wolfenbuttelensi, quia in hac villa, quantum scimus, nunquam opus salis fuit repertum. Optassem, vt doctissimus D. auctor *Memorabilium Scheningensium*, Brunsvigæ 1728 editorum, omisiss multis haud commemorabilibus, nobis dedisset vtilissimam atque accuratam camporum et regionum Scheningensium descriptionem, vt pote apprimè facientem ad indagandum situm villarum et locorum verustorum ac desolatorum. Studiosis enim geographiæ antiquæ illa ansam præbuisset indagandi, an non olim villa *Aluchi* in agris Scheningensibus fuisset reperta. In eadem regione, in qua olim pagus *Derlingo* fuit, nobis tria nota sunt loca, quæ quandam similitudinem habent cum ipsa villa nostra *Aluchi*. Vnus locus est ille iam dictus vicus *Alen*. Secundus reperitur in saltu Elmo, atque appellatur *das Allensfeld*. Tertius fuit in agris Scheppenstedensibus, vbi a vico quodam desolato olim dicto *Allende*, cuius mentionem iniecit Rodolfus Halberstadenfis episcopus in litteris infra in *Addendis* sub. num. 12. productis, campus quidam nuncupatur *das Allensfeld*. Villa *Allende* hodie dicta *Ablen* et spectans ad *Bezendorf*, nimis remota videtur, quam vt ad pagum *Derlingo* referri queat. Cum autem neque in *Ablen* seu *Allende*, neque in *Allensfeld*, neque in *Alensfeld* neque in *Alen* olim sal sit excoctus, in notis ad §. 57. coniecturas quasdam adduximus, atque arbitrati sumus, per opus salis in villa *Aluchi* intelligi *salinar Dalhemenses* vico *Alen* vicinas, siquidem veteres Teutoni vocabant *salem alec halec*. Inde Salzderfurt vocatum fuit *Alecvorde*. Pisces sale conditos Teutonus adpellauit *halec*, *halecta*, id est, Halectische, pisces sale conditos. *Aluchi* igitur est *Alecheim*, domicilium salis. Quam nostram sententiam tam diu habemus pro verisimili, donec nos aliquis meliora edoceat. Vnum est, quod nos mouet, vt ne sententiam nostram habeamus pro vera. Reperitur illud in Chronico Riddagshufano Tom. III. Script. Rer. Germ. Henr. Meibomii p. 356, vbi asseritur, *Conradum, Riddagibusanum abbatem, emisse a Volrado Halberstadenfi episcopo*

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

scopo anno 1256 decimas frugum ex agris pagorum (villarum) *Adenem* et *Scheppenstedt*. Decimam possidet monasterium Riddagshufanum in vico *Alen*, atque ex hoc quis colligere posset, vicum *Alen*, prope Guelpherbytum, olim appellatum esse *Adenem* et non *Aluchi*. Sed quis nescit, quantis mutationibus fuerint obnoxia nomina vetustarum villarum. Eadem ergo villa, quæ ad annum 826 appellata est *Aluchi*, anno 1256 nominari potuit *Adenem*. Præterea nescimus, annon monasterium Scheningense decimarum permutationem fecerit cum monasterio Riddagshufano. Scheningense cœnobium decimam habet in vico *Eilen* in præfectura Wolfenbuttel olim dicto *Adelen*. Fortasse decima vici *Eilen* spectauit ad Riddagshufanum, et decima vici *Alen* ad Scheningense monasterium. *Alen* vicus proprius est Riddagshufanis, et *Eilen* Scheningensibus. Vtrique ergo parti hæc permutatione facta maior commoditas erat in locorum situ, quam fuerat antea. Potuit ergo villa *Adenem* in Chronico Riddagshufano esse *Eilen*, et non *Alen*, atque hæc non esse non potuit villa nostra *Aluchi*, nisi potius *Aluchi* sit Salzheim, Salzdalheim. *Grimoldus* quis fuerit, qui, vt viderur, cum vxore sua hereditario iure acquisit partem salinarum in villa *Aluchi*, id in obscuro latet. Probabilissime is idem *Grimoldus* est, qui in §. sequenti, id est §. 58, per presbyterum Hermenradum iterum tertiam partem salinarum in villa Amplithi in pago Guddingo Corbeiensibus tradidit. Cum autem §. 108. nos doceat, villam Amplithi olim spectasse ad duces Ostfalorum Hessi seu Asig, qui et Adalricus vocabatur, probabilissimum inde fieri censemus, et olim salinas in villa *Aluchi*, ad pagum Derlingo spectante, pertinuisse ad eundem celebratissimum duces, qui plura bona in hoc pago habuit, vt infra videbimus. Fortassis et *Grimoldus* ille *Grimoltus* est, cuius Io. Frid. Schannatus in Corpore Traditionum Fuldensium p. 307. num. 49. meminit his verbis: *Grimolt tradidit in villa Mitte, quæ sita est in terminis Sulzmiscen, vnum videlicet seruum cum bubæ et duabus capris cum suis pertinentiis*. Si enim *Sulzmiscen* denotat *Sulzmezzere* marcæ, et *Mitte* *Mittaba* villam, de quibus eadem Traditiones Fuldenfes loquuntur p. 282. num. 37, eam in Comitatu Solmensi fuisse arbitramur. Infra demonstrabimus, in eadem regione olim duces Ostfalorum Hessi amplissima tenuisse bona. Fortassis ergo *Grimoldi* vxor quoque filia seu neptis eiusdem Ostfalorum ducis fuit.

9) Spectauit quoque ad pagum *Derlingo*, testante §. 74, villa *Lianbeke*, in qua *Tiado* tradidit, quidquid habuit. *Tiado* probabilissime idem *Tiaddæ* est, qui §. 24. *marfcalcus* appellatur, et in villis *Odenhus*, *Dallengebudli* et *Beelo* quædam tradiderat, quemque infra §. 188. ad progenitores comitum palatinorum de Sommerfchenburg retulimus. Situm vero villæ *Lianbeke* indagare nobis nondum datum est. Villa *Lianbeke* videtur vicus *Lembecke*, cuius anno 1482 mentio iniicitur in charta Alberti de Wulfrowe et Hinrici de Estorpe, reperiunda in den *Braunschweigischen Anzeigen* a. 1745 p. 1134. An hic vicus *Lembecke* vnus idemque sit cum villa *Limbeck*, cuius meminere chartæ in Rethmeieri *Braunschweigischen Kirchen Historie* Tom I. in den Beylagen p. 35. et 39, e quibus discimus, nobilem dominum Bernhardum de Dorftad in villa *Limbeck* nouem *bonas* dedisse monasterio S. Ægidii Brunswigæ, pro certo quoque dicere nequimus. Haud procul a vico Mackendorf, cuius ecclesia spectat ad ecclesiam in Saalsdorf in Brunswicensi ducatu sub præfectura Bardorf, reperitur fluius *Lembecke*, qui se in Aletram exonerat. Fortasse in eadem regione villa nostra *Lianbeke* quondam inueniebatur.

10) Ad eundem pagum *Derlingi* §. 188. refertur villa *Lauingi*, et §. 425. *Lauingi*, quæ fuisse vna eademque videtur. Vicus *Lauingen* est non procul ab oppido Königs-lutter in Brunswicensi ducatu situs. *Frithericus* et *Thiadricus*, qui in hac villa bona quædam largiti sunt, referendi videntur inter progenitores comitum palatinorum de Sommerfchenburg, et comitum de Supplinburg, inter quos eadem nomina crebro repetuntur.

11) *Sinestorpe* villa quoque erat in pago *Derlingi*, testante §. 260, et sine dubio intelligitur vicus, *Seinstorp* in Brunswicensi ducatu sub præfectura Campen positus.

12) Tradidit §. 346. *Luthardus* quidam pro coniuge sua *Demod* bona quædam in *Eccanbur* in pago *Derlingo*, quæ eadem villa est, in qua testante §. 425. *comes Asic* pro fratre suo *Luidbario* vnum mansum cum duabus familiis circa finem seculi decimi largitus est. Hæc villa videtur *Eicen* fuisse, sita non procul ab oppido Scheppenstedt. *Comes* autem *Asic* consanguineus erat abbatis Corbeiensis *Thiatmari*. Quem e familia comitum de Walbeck ortum esse, infra monstrabimus.

13) Tri-

- 13) Tribuitur §. 381. eidem pago *Derlingo* villa *Ernun*, quæ nobis fuisse videtur vicus *Ebra* intra præfecturam *Knefebeck* in ducatu *Luneburgico*. Traditor bonorum in villa *Ernun* nominatur *Thiadricus*. gubernante Corbeiam Adalardo.
- 14) Tradidit, teste §. 396, circa finem anni 929 *Dodico* quidam seu *Thiadricus* pro fratre suo *Luitbario* 90 iugera in villa *Leri* in eodem pago *Derlingo*. Hic vicus *Lere* est, subiectus inspectioni *Campensi* in ducatu *Luneburgico*. *Luitbarius* ille erat *Lutber*, quem *Ditmarus* episcopus *Merseburgensis* Tom. I. S. R. B. Leibn. p. 326. nominat *abauum suum*, et *Corbeiensis* nostri in *Chronico* suo duces. Hi etiam referunt, eum fuisse occisum in pugna contra *Slauos* anno 929 die 4 Septembris. *Annalista Saxo* Tom. I. *Corp. Histor. medii ævi* J. G. Eccardi p. 252. seq. hoc perperam refert ad annum 930.
- 15) Largitus est *Liudbarius* quidam, testante §. 411, bona quædam in *Rotbem* villa in pago *Derlingo*, quæ an sit *Rauen* prope *Brunsvicum*, vel *Retbem* in præfectura *Gifhorn*, vel *Roden* in præfectura *Fallersleben*, vel *Rade* in præfectura *Knefebeck* in ducatu *Luneburgico*, id in medio relinquimus. Illud certum est, *Liudbarius*, qui bona in villa *Rotbem* tradidit, fuisse patrem *Thiadmari* *Corbeiensis* abbatis, cuius originem deduximus e comitibus, de *Walbeck* dictis. Probabilissime intelligitur vicus *Roden* in præfectura *Fallersleben*.
- 16) Spectauit ad pagum *Derlingo* *Berghshallum*, testante §. 427, quæ nulla alia villa fuisse videtur, quam vicus *Bersel*, locus principatus *Halberstaden* non procul ab oppido *Osterwik*, hodie spectans ad iura dominorum de *Rössing*. *Ekbertus* comes, qui in hac villa bona quædam tradidit, nullus esse poterit alius, quam comes *Ekbertus*, quem dicunt *monoculum*. Eodem enim §. teste, idem *Ekbertus* bona quoque largitus est in pago *Nithega* in principatu *Paderbornensi*, et quidem in eadem regione, in quam familia *Brunoniana* dominata est.
- 17) Retulit ad pagum *Derlingo* *Saracho* abbas villam *Siculitibi* in *Traditionibus* nostris (§. 441.) occurrentem, quæ probabilissime eo in loco existit, vbi adhuc reperitur *der Sickselsche hof*, qui inter oppidum *Königsutter* et castrum *Supplinburg* existat, cumque traditor appelletur *Ludgerus comes* et pater *Egiloldi* monachi *Corbeiensis*, infra ostendimus, eundem comitem fuisse auum *caesaris Lotbarii* *Saxonis*, et patrem *Geuehardi* comitis de *Supplinburg*. Tandem quoque
- 18) ad pagum nostrum refertur §. 470. villa *Sipestorpæ*, quæ desolata est, olim autem existit non procul ab vrbe *Helmstadio*. Et hæc est villa, in qua *Adalbero* seu *Adelbertus*, pater *Friderici* comitis palatini de *Somerschenburg*, bona quædam tradidit.

Hactenus egimus de villis in *Traditionibus* *Corbeiensibus* ad pagum *Derlingo* relatis. Iam porro recensenda sunt villa, quæ in *Traditionibus* *Fuldensibus* eidem pago tribuuntur. Illæ sunt

- 1) *Tuisfinga*. Ita enim verba sonant in *Jo. Frid. Schannati* *Corpore* *Tradit. Fuldens.* p. 301. num. 16. *Thuringi et Meginolt tradiderunt sancto Bonifatio bona sua in Rumersleba et in Tuisfinga, quod est in pago Darlinga cum mancipiis XXXVIII.* *Rumersleba* esse poterit vel maior vel minor *Rotmersleben* in ducatu *Magdeburgico*, vel *Rodensleben* in eodem ducatu, vel *Remkersleben* vicus, duo miliaria situs ab vrbe *Magdeburgo* occidentem versus. Si vna designaretur ex illis, ea referenda esset ad pagum *Norththuringi*. *Tuisfinga* autem erit *Twisingen* in ducatu *Brunsvicensi*, sub inspectione *Scheningensi* ecclesiastica adquiescens.
- 2) In eisdem *Traditionibus* *Fuldens.* p. 304. num. 86. asseritur, *Thuringum de Saxonia sancto Bonifatio tradidisse in terminis Darlingen nouale, quod dicitur Duringerrod, iuxta fluuium Ouacra.* Locus *Durigesrod* non procul ab vrbe *Brunsvico* abfuit. *Beatus I. B. Lauensteinus* ex nomine huius loci collegit, *Thuringos* ad *Brunsvicum*, immo per terras diocæseos *Hildeneshemensis*, incoluisse. At locus dictus fuit ex colono primo, cui fuit nomen *Thuringo*.
- 3) et 4) ad eundem *Derlingo* in eisdem *Traditionibus* *Fuldens.* p. 304. num. 90. referuntur loca *Burg* et *Grafelob*. *Grafelob* probabilissime est *Grasleben* in ducatu *Brunsvicensi*, cuius ecclesia spectat ad ecclesiam monasterii *Marienthal*, olim autem spectauit ad ecclesiam *Weferlingæ* in ducatu *Magdeburgico*. Villa *Burg* vero citra dubium desolata est. Olim autem reperiebatur locus non procul a *Wenthufen* in eodem ducatu *Brunsvicensi* haud procul a loco nuncupato *der Borgstruck*, cuius mentionem iniecerunt litteræ sequentes ducis *Heinrici iunioris*, quas ex originali adducimus:

Ab anno
822. vique
826. im-
perante
Hludo-
uico et

Wir von Gotts Gnaden *Heinrich der iunger Herzog zu braunschweig unnd Lunenburg* Bekennen öffentlich In unnd mit diesem brief. für unns. unnsrer Erben unnd yder meniglich. das wir zu einem rechten Erbliehen Man lehen belehnet haben. unnd belehnen gegenwertiglich. Inn unnd mit Krafft dieses briefs *Ernst von Hanrode Ludolffs seligen Sohne* mit der Burck *Veltheim*. mit gerichtē annd ungerichte. diensten. rechte. plichten unnd unplichten. mit den geistlichen lehen im selbigen gerichtē. mit den holtze geheissen. die *Veltmer* obe dem *Pethaue*. mit dem *Cremelinge borne*. mit der *hertzogen berge*. mit allen Zubehorungen. Inn holtze. velde Wasser. Acker. Weide. unnd Wiesen. nichts dauon auff bescheiden. in aller massen sein vatter *Ludolff* seliger auch *Churdt von Veltheim* zuuor. Inn unnd ausserhalb dem gerichtē zur Burck gehabt hat, unnd ob *Ernst von Hanrode* unnd seine menliche leibs lehens Erben. ane manliche leibs lehens Erben verstorben. unnd Hauffrauen unnd dochter nachliessen, dieselbe beleibzuchtigen wir mit der vorgenannten Burck *Veltheim*. unnd aller Irer zubehorung. wie leibzuchts Recht ist. in Krafft dieses briefs. ferner belehnen wir Ine mit Syben hufe Landes gelegen uff dem velde zu *Honrode* mit allen freiheiten. gerechtigkeiten. unnd Zubehorungen. Inn velde holtze. Wasser Wiesen unnd Weiden. mit Sechs hufe Landes. unnd Sechs houen gelegen zu *Detten*. noch mit funff hufe Landes. unnd neun morgen. ainen bau hufe funff Korthofen. ainer Worth, einem Zehent freien hofse, noch mit ainer hufe Landes. unnd einem hofe alle gelegen Im Velde. unnd Dorff zu *Detten*. mit ainer hufe Landes. unnd einem hofe gelegen Im Velde unnd Dorfe zu *Hotzem*. mit ainem hoff. unnd anndert halb hufe landes zu *Siegerse*. mit dem drittentail an der Schallingswische gelegen auf dem velde zu *grossen Valberg*. mit einer hufe landes für *Scheningen*. unnd zweien Salzwerken belegen auf der Sultzen dafelbst zu *Scheningen*. die alle viertel lahrs Rennten vier unnd zweinzig schilling alt, mit dreitzehen morgen Landes belegen zwischen den *BORGSTRUCKE*, unnd dem *Edessberge* bey *Wenbausen*. mit ainer halben hufe landes belegen gegen *Wenbausen*. Im *Saltzwege*, mit einer Wiesen unnd einem Holtzblecke geheissen der *Bomgarte* belegen in der *Wusten Marcke*. mit einem hofe zu *Einem* geheissen der *Schmedehofse*, mit einer hufe, unnd einer visse kulen zu *Henlaw*. einem hofe zu *Vrelstede*. mit einer halben hufe Landes. unnd einem hofe gelegen Im velde unnd Dorff zu *Hachem*. mit zwen hufe landes. unnd einem hofe auf dem velde unnd im dorff zu *Westerbröwende*. unnd mit der *weltlichen Probstei* zu *Olsburg*. mit all dieser Guter zubehorung freyheit. unnd gerechtigkeit. schlacht. nutz. unnd zubehorung. Inn holtz. Velde. Wasser, Wiesen unnd Weiden, wie man di benennen mag. nichts dauon auff bescheiden. In aller massen sein vatter *Ludolff* seliger selige gutter zuuor von unns zu lehen gehabt, Sollen unnd wollen Ime derselben rechter bekenniger herr unnd Wehr sein, so uil unns dessen zue Rechten zukommt. unnd wir darzu gefurdert werden, unnd soll Er widerumbt dauon unnsrer getrewer Mann sein, die guter verdienen. unnd so oft die zu fall kommen, rechte vohr thun. Wie Er unns dessen gewonliche Lehens pflicht geleistet hat, Ohne geferde, des zu wahrer Urkunt haben wir unnsrer Insigel zu ennde dieses briefs hangen lassen, Geschehen unnd geben zu *Wolffenbuttel* am freitag den drey und zweintzigsten tag des Monats Julii. Nach Christj unnsrers seligmachers geburt funffzehnhundert unnd Im Sybendfunftzigest. Iarn.

Locus, qui in his litteris appellatur *Einem*, in authenticis litteris feudalibus ducis *Heinrici Julii* anno 1595 nuncupatur *Eymem*. *Henlaw* scribitur in eiusdem ducis litteris feudalibus authenticis anno 1590 *Honlbue*, et *Hachem* nominatur in eiusdem ducis litteris feudalibus *Haichen* ad annum 1595. *Einem* erit Eimen in praefectura *Fallersleben*. *Henlaw* est *Honlage* seu *Hondelen*, et *Hachem* est vicus *Hachen* in praefectura *Wolffenbuttel*, inspectioni *Saltzthalensi* submissus.

E Chronico nostro Corbeiensi manuscripto porro patet, et quidem e verbis ^{gubernante Corbeiam Adalardo.} infra §. 104. not. (n) adductis, ad pagum nostrum *Derlingo* anno 984 quoque spectasse ciuitatem *Aseburg* et castrum *Hebesheim*. Ciuitas seu castrum *Aseburg* procul dubio est castrum *Aseburg*, cuius rudera adhuc supersunt in monte, qui a castro illo dicitur *die Ase*, iter vnus horæ situs ab vrbe Wolfenbittel. Dolemus, Corbeienfes nostros non simul addidisse, ad quemnam eo tempore spectauerit castrum *Aseburg*. Ad comitem *Ecbertion* monoculum illud spectasse non videtur. Ante annum 984 iam existisse castrum illud, in veterum documentis non inuenimus. Neminem autem fore speramus, qui adferat, illud eodem anno medias inter turbas Germaniæ fuisse exstructum. Sed iam antea illud ædificatum esse, nemo negare poterit. Ab *Ascone* quodam nomen accepisse illud, res loquitur ipsa. Ducem Ostfalorum *Asig*, qui et *Asic* atque *Esic* appellatur, extruxisse illud coniectura auguramur. Nullum enim alium in his regionibus bona hereditaria possidentem, eodemque nomine insignitum, inuenimus præter illum celebratissimum ducem, de quo in sequentibus plura. Cuinam autem castrum *Aseburg* ex eius heredibus cesserit, nondum esse planum censemus. Illud videtur certissimum, castrum illud post annum 984 fuisse destructum. Si enim fidem habere volumus literis bullatis papæ Honorii III, quas exhibet *celeber. Dominus I. Chr. Harenbergius in Ganderib. Histor. Diplom. p. 750.* *Gunzelinus dapifer et B. de Vulserbotele* anno 1231 erexerant castrum *Assenburc*. Hoc de ædificatione noua interpretandum esse, ex dictis patet. Occupasse autem anno 1262 castrum *Assenburc* vi summa et munitionibus priuasse *Albertion ducem Brunswicensem*, referunt *Chronica. Iohannes et Albertus duces de Brunswik* cesserunt a. 1269 fratri suo *Conrado*, *Bremensis ecclesiæ præposito*, quingentarum marcarum redditus *annuatim* recipiendos in decima montis *Rammesberg Goslarie*, in telonio *Tzellis* et *Luneborch*, et de *molendinis Brunswicensibus*, et de aduocacia in *Assenborg*, testantibus literis ducum serenissimorum prædictorum. Ex hisce patet, castrum *Assenborg* iam anno 1269 spectasse ad duces Brunswicenses.

Castrum *Hebesheim*, in pago nostro *Derlingo* situm, citra omne dubium quoque euersum est. In tota enim regione nostra nullum huius nominis castrum amplius reperitur. Arbitratus sum aliquando, illud stitisse olim in vico *Euesen*, orientem versus sito duobus milliaribus ab vrbe Brunswico et vno milliari ab oppido Wolfenbittel. Sed quamuis circa hunc vicum deprehendantur vestigia summa antiquitatis, e quibus concludendum, heic iam ante tempora Caroli M. habitasse homines; nullum tamen hucusque vestigium in vico *Euesen*, in quo hæc scribo, inuenimus, ex quo colligi possit, in eo quondam existisse castrum. Ab hoc autem vico nostro quatuor millia passuum situs est mons in tota hac regione altissimus, dictus *der Eueser berg*, in quo deprehendantur ingentes murorum et fossarum reliquie, quæ omnino mouent dubium, annon ibi quondam steterit magnificum et firmissimum castrum. Cum itaque mos antiquorum Saxonum fuerit in montibus excelis castella sua constituendi, itaque censemus, castrum *Hebesheim* in nullo alio loco esse quærendum, ac in monte prædicto, qui denominationem vsque in hodiernum diem retinet a castro, super eum quondam constructo.

Iam tempore Caroli M. illud castrum existisse, demonstrare quidem nullo testimonio scripti vilius coætanei licet. Neminem autem perhibiturum, speramus, illud demum anno 938, quo eius primam *Chronicon* nostrum manuscriptum mentionem iniecit, esse exstructum. Inuenimus potius indubitata vestigia, e quibus colligendum, ante tempora Caroli M. heic habitasse homines illustres. Hæc sunt tria notatu dignissimi tumuli, lingua nostra Saxonica dicti *Hünen-bügel* seu *Heiden Begräbnisse*, in quorum vno, a meo museo vix passus trecentos sito, anno 1744 et quidem die XIV Nouembris vnam prægrandem deprehendimus, de qua latius egimus in denen *Braunschweigischen Anzeigen* anno 1745 Parte V. p. 65 seqq. Viri cuiusdam illustris cineres eo in loco esse reconditos, nemo negare poterit. Saxones enim nostri tantum heroës suos et viros illustres eiusmodi tumulis condecorare solebant. Neque in tota hac regione similes tumuli inueniuntur. Coniectura ergo auguramur, heic fuisse cæmeterium dominorum, ante Caroli M. tempora castrum *Hebesheim* incolentium, quibus illud addere libet, a colonis vici nostri totam illam regionem, quæ interiacet tumulos prædictos, vsque in hodiernum diem appellari *cæmeterium ethnicorum*, lingua nostra Saxonica *der Heiden Kirchhof*. Quæ appellatione

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

latio ipsa vetustis Registris agrorum et bonorum ecclesie Eucensis quam accuratissime respondet. Fortasse in ea plures deprehenduntur vrnae. Quas vero ad quaerendas effodiendasque sumus et tempus nondum suffecere nobis. Si autem tumuli nostri fuere caemeterium dominorum illustrium, quinam illi alii esse potuerunt, ac progenitores ducis Ostfalarum *Hessi* seu *Afig*? Totam enim hanc regionem pagi *Derlingo* spectasse ad eundem ducem, nemo negare poterit, qui omnia bene considerabit, quae in notis ad traditiones nostras dicturi sumus. *Hiddi* fuisse eius patrem, ex originali diplomate Caroli M. infra adducendo patebit. Quis vero eius auus fuerit, pro certo quidem dicere nequimus; interea tamen infra §. 369. cum quadam veritatis specie, vt speramus, dicemus, ducis Ostfalarum *Hessi* auum atque auiam fuisse *Notbradam* ac *Adelburgam*, qui et auus atque auia fuere *S. Lutgeri*, qui fundauit monasterium Lutgerianum prope Helmstadium, et *Hildegrimi*, primi Halberstadenſis ecclesie episcopi.

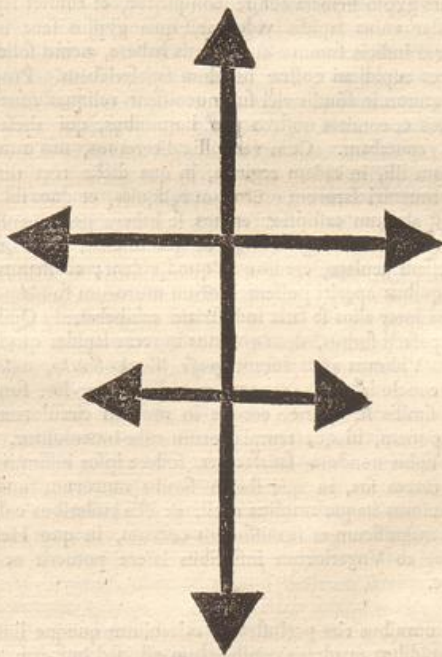
Palatium regium *Werla*, cuius meminere Corbeienſes nostri in verbis, supra excitatis et infra §. 104. adductis, procul dubio quoque spectauit ad pagum nostrum *Derlingo*. Illud existisse in vico *Warl*, iter vnus horae sito ab oppido *Scheppensted* intra praefecturam *Wolfenbuttel*, omnino arbitramur. Illorum enim sententiam, qui illud palatium in oppido *Warl* seu *Werliz* in Westfalia fuisse perhibuerunt, nullo assensu esse dignam censemus. Nullum enim illi aliud fundamentum pro sua sententia, quam similitudinem nominis, proferre possunt. Quis autem non videt, irritum et inane esse factum, si nullum aliud exstat argumentum. Ex sola nominum similitudine coniecere de veritate rei non licet. Celebratissimum palatium *Werla* non esse potuisse in oppido *Warl* intra Westfaliam, comprobant diplomata, comprobant acta publica, comprobant testimonia scriptorum fide omnino digna. Primum huius palatii *Werla* meminere Corbeienſes nostri in Chronico suo manuscripto ad annum 919, ex quo *Widekindus* in Annal. suis Lib. I. p. 638. retulit, *regem Heinricum, Vngarum totam Saxoniam percurrenibus, in praesidio urbis Werla fuisse et rudi populo et bello inueto contra tam saeuum hostem non credidisse*. De hac Vngariorum irruptione in Saxoniam, pluribus egimus infra §. 391. Iam si annotamus dies, quibus caesares *Werla* diplomata dederunt, euidentissimum erit, palatium *Werla* non existisse in Westfalia, sed Ostfaliae potius esse adnumerandum. Otto scilicet M. anno 936 die 21 Septembris erat *Magdeburgi*, die 17 Octobris *Werle*, et die 30. Decembris in loco *Kalbeim*. Idem Otto erat porro, testantibus diplomatibus, die 21 Iunii a. 937 *Werla*, mense Augusto *Walbusa*, die 27 Septembris *Magdeburgi*, die 11 Octobris in loco *Tarenburch*, et die 20 Octobris *Alseti*. Anno 940 Otto erat die 19 Aprilis *Werla*, die 23 Aprilis *Magdeburgi*, et diebus 5 ac 29 Maii in ciuitate *Salze*. Idem Otto erat anno 946 die 4 Maii *Werle*, die 30 Maii *Froſa*, et die 29 Iulii *Magdeburgi*. Anno 956 idem rex Otto erat die 21 Aprilis *Werle*, die 27 Maii in loco *Walabufen*, et die 5 Decembris in loco *Mimile*. *Heinrico II* in regem anno 1002 *Werle* electo, *Ekkihardus* marchio, cum omnia aliter, atque sperauerat, ibi euenissent, optimum duxit, vt occidentales visendo regiones *Hermannum* ducem cum ceteris optimatibus de reipublicae suique commoditate compellaret. Postera ergo die *Werla* cum *Berwardo* antistite *Hildefsam* venit, deinde ad *Patherbraunnam* pergens, ad *Northeim* *Sigifridi* comitis curtem, et tandem ad locum praedestinatum, qui *Politibi* dicitur, peruenit, vbi 2 Kal. Maii interfectus est, teste *Ditmaro* Tom. I. S. R. B. *Leibn.* p. 365 seq. E quibus momenti euidentissime patet, locum *Werla* non in regione occidentali, id est, in Westfalia, sed in Ostfalia, existisse. Ad occidentales enim regiones *Ekkihardus* marchio *Werla* iter dirigebat.

Hoc etiam clare elucet ex actis, quae rex *Heinricus II* anno 1013 peregit, quaeque in annalibus veterum commemorantur ratione sequenti. *Heinricus* scilicet anno 1013 *Palitibi* natalem domini celebravit, et *Alseti* epiphaniam Christi. Inde venit *Merseburgum*, et purificationem *Mariae* celebravit *Magdeburgi*. Proxima quadragesima *Werlam* diuertens, aliquandiu ibi commoratus, pascha *Aquisgrani* acturus, quod ne fieret, repentina et grauis infirmitas distulit. Hebdomadum vero quinque spatio decubuit. Conualeſcens rex *Werla* profectus est *Hildefsam*, vbi erat die 26 Martii, testante diplomate in I. G. *Eccardi Histor. geneal.* p. 299 seq. festa autem paschalia rex *Paderborna* celebrabit,

et

et die 24 Aprilis in castello, quod *Gruona* dicitur, de statu regni cum principibus necessaria tractavit, pentecostes vero festum *Merseburgi* celebrauit. Inde Heinricus ad occidentales regiones iter disposuit, atque iterum ad *Merseburgenses* repedauit, inde autem die 21 Septembris discedens per *Bauariam* et *Sueuiam* in *Italiam* iuit. Quae omnia latius referuntur a *Ditmaro* p. 396 et 397, ab auctore *Vita Meinweri* p. 525, nec non in *Chronico Quedlinburg.* p. 289, atque in *Annalib. Hildesb.* p. 723, qui etiam addunt, Heinricum *Papiae* natalem domini celebraffe, quod quomodo connecti queat cum diplomate in clarif. I. F. Schannati Corp. Tradit. Fuldenf. p. 244. reperiundo, in quo Heinricum regem anno 1013. die 29 Decembris Fuldensibus forestum *Zanderhart, Polida* praesentem dedisse refertur, non videmus, si locum *Polida* denotare monasterium *Polibi* in Saxonia, id est, *Pölde* statuere velis. Spatio enim XLVIII horarum *Polida* in *Italiam* nemo proficisci potest. Ex his autem omnibus probabilissimum fieri speramus, palatium regium *Werla* in vico nostro *Warl* existisse, in quo etiam rudera castris cuiusdam reperiuntur.

Quam primum in eam incidimus sententiam, cupiditate ardebamus nouae huius rei detegendae, et proficiscebamur ab Euesio nostro ad vicum, *Warl* nominatum. Ante locum destinatum, circiter duo millia passuum ab eo occidentem versus deprehendebamus lapidem oblongum congruenter perpendiculari erectum, ac in illius altero latere imaginem episcopi, pontificalibus vestimentis conspicui, cum multis literis antiquitatem redolentibus. In altero autem crucem sequentis formae conspeximus, et

oculis

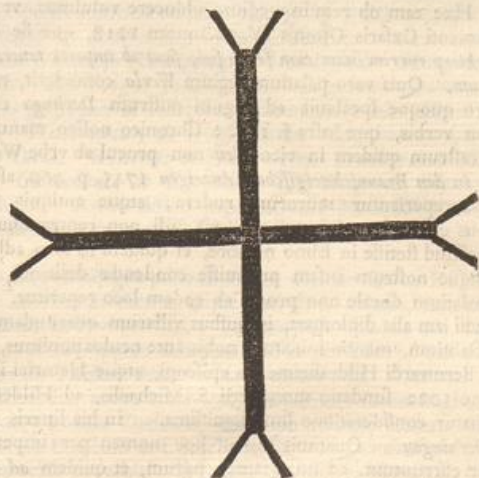
Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

oculis nostris obseruauimus. Pleraque autem litteræ erant per vetustatem detrita. Quamuis autem nullum inde eruere sensum potuerimus, hæc tamen inopinata res promittebat nobis spem, iter nostrum ceptum non fore superuacuum vel inane. Gressus ergo nostros sine mora ferebamus ad vicum, ante quem occidentem versus quendam inueniebamus tumulum, quem incolæ appellabant *aulam angelorum*, lingua nostra Saxonica *den Engelhof*. Ipsi referebant, se ab auis ac proavis suis audisse, quondam in eadem regione multas stetitisse domus, se autem nescire prorsus, quo potissimum tempore illæ sint destructæ; illud esse certum, se multos eo in loco effodisse lapides, posteaquam atrox flamma ante aliquot annos multas aedes vici sui consumserit. Tacita dulcedine mentem nostram eadem commemoratio implebat. Et colligebamus ex ea, olim ampliorem fuisse vicum nostrum, et plures in eo quondam existisse domus, quam hodie ibi conspiciuntur. In præfens enim tantum sunt quindecim domus ibi residua.

Hiscæ rite ponderatis, vestigia ferebamus ad ædificia reliqua, inter quæ statim deprehendebamus tres turres quadratas in sublimiori loco et quidem in triangulo sitas, et inuicem trecentos, et quod excurrit, passus positas, quas incolæ appellabant *aulas templariorum*, lingua nostra Saxonica *die Tempel hofe*, et quarum vna vix decem passus ab ecclesia abest, quasque olim Templarios seu die Tempelherrn incoluisse referebant. Altitudo turrium illarum hodie mensuram quadraginta pedum non excedit, incolæ autem narrabant, has turres olim fuisse altiores. Cum enim vidissent, lapides earum sibi vsui fore in nouis ædificiis extruendis, ideoque partem illarum magno se labore demolitos esse. Reliqua pars gypso firmata adhuc conspicitur, et constat lapidibus quadratis. Hi vero instar vnus lapidis videntur, quia gypsus fere in formam silicis abiit. Has turres indicia summæ antiquitatis habere, nemo solide negare poterit. Sed illæ turres cupiditati nostræ nondum satisfaciebant. Propterea quærebamus ex incolis, annon in fundis vici sui inuenissent reliquas murorum? quibus auditis, rustici nos et comites nostros pro hominibus, qui thesauros tellure recludere vellent, reputabant. Cum vero illis diceremus, nos eam non induisse mentem, affirmabant illi, in eadem regione, in qua dictæ tres turres ingentes conspicerentur, inueniri latorum murorum reliquias, et duos ibi fuisse muros, quorum vnus post alterum existisset, et hos se habere pro mœniis, templariorum aulæ circumdatis. Cum igitur hoc id ipsum esset, quod quærebamus, nostræque manus essent oculatæ, credituræ, quod vident; ad manus esse debebant instrumenta, quibus aperiri possent illorum murorum fundamenta. Hac in re templi custos inter alios se satis industriam exhibebat. Quibus fundamentis aperitis obtusefacti sumus, dum vidimus in terra lapides quadratos nec amplius informes. Vidimus quos vocant *grosse Werck-Stucke, welche dazu behauet waren*. Ex quo concludebamus, muros, quondam super hæc fundamenta positos, fuisse opus similis structuræ, eosque in modum circulatorum circumdedisse totam illam regionem, in qua templariorum aulæ inueniuntur. Cum porro et hæc detectio nobis nondum satisfaceret, fodere ipsos iussimus in regione, inter duas priores turres sita, in qua statim similia murorum fundamenta reperiebamus. Desiderauimus itaque amplius nihil, ex istis ruderibus colligentes, quondam ibi existisse magnificum et firmissimum castrum, in quo Heinricus Auiceps anno 919 tutus ab Vngariorum insultibus latere potuerit ac meliori sese tempori referuare.

Hiscæ omnibus rite perlustratis, calcauimus quoque limina templi, quod quidem e lapidibus quadratis constructum est, sed qui eam non ostendebant antiquitatem, quam supra dictæ tres turres exhibuerant cognoscendam. Templum ergo illud pro regio sacrario habere non potuimus, opus id esse recentioris structuræ iudicantes, in primis cum in latere templi occidentali in lapide quodam incisam crucem deprehenderemus, cuius erat forma, qualem hic exhibemus visentibus.

guber-
nante
Corbe-
iam Ada-
lardo.

Ex hac forma collegimus, vel templariorum ordinem, qui locum nostrum, palatio regio ex *Werla Goslariam* translato, possedisse videtur, vel ordinem sanctæ domus hospitalis sancti Johannis Hierosolymitani, cuius anno 1357 per Saxoniam, Marchiam, Slaviam et Pomeraniam Hermannus de Werberge præceptor generalis erat, templum illud construxisse. Illud autem tacere nequimus, ædificium nobis retulisse, ante aliquot annos adhuc in latere templi septentrionem versus stetit, seu, ut scriptores mediæ ævi loquuntur, capellam, in qua iacuerint multi lapides, formam lapidum sepulchralium æmulantes, in quibus multæ litteræ longæ, sed plane lectorem destituentes, fuerint conspicuæ, dominum autem pastorem Stalmannum hos lapides inde deportandos curasse atque ex iis fieri curasse suile. Horum itaque iacturam mecum omnes antiquitatum scrutatores valde dolebunt. Fortasse enim inter eos fuere lapides nonnulli sepulchrales veterum palatinorum comitum Saxonie, quorum corpora in regia capella fortassis fuere condita ac humata. Documentum ergo inficitia, quorum *animalia prædicabilia* sibi plura erigere solent, hoc loco silentio præterire noluimus.

Tandem quoque totam regionem, in cuius medio quondam palatium nostrum imperiale erat situm, contemplati sumus. Deprehendimus eam iacundissimam amenissimamque. Pinguis enim ager ferre solet messes opimas. Versus meridiem conspicitur silua *Harcinia*, atque in ea mons *Bruclerus*, caput ad astra attollens. Versus septentrionem *Elmur*, nemus illud arboribus densum venatibusque aptum, oculis pascit. Orientem versus eminet umbrosa opacis ramis silua *Hui*, atque in ea supra montis cacumen hodie se offert obtutibus nostris splendidum monasterium ordinis D. Benedicti, *Huiburg* vocatum. Occidentem versus cernuntur montes et siluæ *Falslein* et *Aseburg*. Versus meridiem oculis obseruamus, vix iter dimidiæ horæ emensi, a palatio nostro *Werla* villam *Bernberdestorpe*, hodie *Bernstorf*, olim ad pagum nostrum *Derlingo* relatam. Versus orientem intuemur curtem dictam den *Mehrdorfschen hof*, olim appellatam *den Tempel hof*, hodie *den Closter hof*. Versus meridiem est præfectura *Ferxheim*; versus occidentem oppidum *Scheppensted* et vicus *Kubbelingen*. Vici autem *Schlifsted* et *Eitzen* iacent septentrionem versus. Undique ergo locus *Werla* cinctus erat villis, olim ad pagum *Derlingo* relatis. Nemo ergo inficiari poterit, palatium regium *Werla* olim in mediterraneo pagi *Derlingo* existisse. Quibus id quoque addere libet, castrum *Sommerschenburg*, olim comitum palatinorum Saxonie sedem, eminere inde a palatio *Werla* versus orientem, atque in vico nostro *Warl* quatuordecim mansos cum iure patronatus quondam illos de *Borchdorp*, restantibus id litteris cæsaris Caroli IV, infra in Addendis sub num. 423 producendis, post illos de *Steinberg*, et denique Ioachimum *Munfingum* de *Frondeck*, olim *Brunsvicensis* cancellarium, ab imperatoribus, et imperio

Ab anno
822 usque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

tenuisse in feudo. Hodie autem iura patronatus ibi exercent dynasta de *Vestheim*. Hæc eam ob rem in medium adducere volumus, ut intelligerentur verba testamenti Cæsaris Ottonis IV. ad annum 1218, quæ sic habent: *Arnoldus de Borchtorp turrim suam cum feodo suo, sicut ab imperio tenere debet, habeat feodum suum.* Quis vero palatium regium *Werla* condiderit, non patet.

Porro quoque spectauit ad pagum nostrum *Derlinga* castrum *Alaburc*, testantibus verbis, quæ infra §. 104. e Chronico nostro manuscripto adduximus. Quod castrum quidem in vico *Alen* non procul ab vrbe *Wolfenbutela* sito extitisse, in *den Braunschweigischen Anzeigen* 1745. p. 460. asseruimus; sed cum ibi nulla reperiantur murorum rudera, atque antiquis Saxonibus mos in montibus castra sua ædificandi adriserit, illi non repugnabimus, qui perhibiturus est, illud steruisse in Elmo nemore, et quidem in loco adhuc dicto *das Alfeld*, castrumque nostrum ansam præbuisse condendæ deliciose domui *Langeleben*, quod palatium ducale non procul ab eodem loco reperitur.

Quodsi iam alia diplomata, in quibus villarum quarundam, ad pagum *Derlingo* spectantium, mentio iniicitur, nobis ante oculos ponimus, illa duo diplomata scilicet *Bernwardi Hildesheimensis* episcopi, atque *Heinrici imperatoris*, in quibus anno 1022 fundatio monasterii *S. Michaelis*, ad *Hildesheimium* tunc situm, confirmatur, consideratione sunt dignissima. In his litteris pagus noster appellatur *Derningon*. Quamuis autem hoc nomen per imperitiam descriptorum videatur corruptum, ad hunc tamen pagum, et quidem ad *praefecturam comitis Ekberti* referuntur villæ, et quidem

1) *Remminge*, quæ *Remlingen* esse videtur, inspectioni *Kissenbruken* ecclesiasticæ adstricta. Hæc eadem villa erit, quæ anno 1118 in litteris *Reinhardi Halberstaden* episcopi appellatur *Remmige*, quas e membrana adducere videtur operæ pretium. En illas:

In nomine Sæ et indiuidue trinitatis. *Remhardus* dei grã scæ *halberstadiensis* ecclie epus. religiosi desiderii assensum facile accommodare debemus. ut ista semper vota promptus consequatur effectus. Unde notum esse volumus cunctis fidelibus tam futuris quam presentibus. quod fidelis dei famulus uenerabilis coepus noster *Bartholdus hildensemensis* ecclie antistes ecclasticis rebus necessariam satagens providere tutelam cum sorore sua dnã *Hederwiga* eaque uenerabili priorissa in *Stedereburg* intimis precibus a nobis exegit. ut in uilla. que *Linden* dicitur. eccliam fieri in fundo eiusdem *Stederburgensis* ecclie concederemus. quatenus tam predia memorate ecclie eidem uille adiacentia quam et populum ibi consistentem nec non et uniuersos cuiuscunq. rei grã uel necessitatis articulo eo confugientes ab omni inuasionem direptionem siue qualibet iniusta lesione constructe ibidem ecclie uicinitas communiret. annuentes igitur karissimorum amicorum petitioni ut eadem ecclia edificaretur. licentiam dedimus eamq. in extruendo consummatam ipsis denuo exposcentibus pro debito nri officii ecclastico more dedicauimus idus nouembris. dotata uero est eadem ecclia manso uno in eadem uilla. et altero in uilla. que *Remmigge* dicitur. sito. quatenus tam hec predia quam et omnia que in futurum eadem ecclia quibuscunq. iustis modis adipisci posset. deo ibidem seruiturum sustentarent. uolentes autem eidem ecclie firmam in posterum providere cautelam. statuimus. ut nullus sacerdos curam eius ullatenus usurpare presumat. nisi quem predicta priorissa de *Stedereburg* ad explendum diuinum officium canonicè ibi collocauerit. adiciens ex nra beneuolentia. ut eiusdem uille populus in ipsa ecclia a sacerdote ibidem deo seruiente gratiam baptizandi et infirmos uisitandi nec non et mortuos sepeliendi habere consequatur. exceptis solis *liberis hominibus* quos ad matricem eccliam sepeliendos deferri censuimus. hec omnia eidem ecclie ex nre auctoritatis largitate pro petitione predicti coepi nri *Bartholdi* et sororis sue constituimus atq. concessimus. salua tamen matrici ecclie debite subiectionis recognitione quatenus idem populus in eius instauratione et omni necessaria melioratione prompta deuotione quantum eidem uille competit auxilium ferre non recuset. Ut autem hec omnia inconuulsa et illibata irre-

irrefragabiliter conferentur presentem paginam in testimonium huius rei conscriptam banni nri auctoritate et sigilli nri impressione testiumq; subscriptione in perpetuum communiuimus. testes uero huius sunt *Bernhardus canonicus sci stephani in Halberstad. Thangmarus canonicus sci marie. Hardwigus subdiaconus. Biegrinus canonicus goslarieus. Heregildus presbyter in Allegsen. Bernhardus uice dñs. hildesheimensis curie. Wittekindus. de Wolfferbutle. Engelmarus uice dñs halberstadiensis curie. Witterus et frater eius Geuehardus. Thethardus de Kelbice. Gunzelinus de Birwende. Thetwinus de Halberstede et alii quum plures. Anno dñice incarnationis M. C. XVIII. indictione XI. idus nouembris actum est feliciter amen.*

gubernante
Corbeiam
Adalardo.

In eadem villa *Remlingen* possedit rector ecclesie sancte Katharine in Brunfwich unum mansum litonicum, atque alios duos mansos, cum duodecim mansis aliis litonicis, in *Twelken* situs. *Twelken* villa desolata est. Olim uero exstitit non procul ab oppido *Scheppensted* in praefectura *Wolfenbittel*, ubi adhuc reperitur *die Twelken Mühle* et *das Twelken Feld*. Litteras, inapiro scriptas, in quibus villa nostra anno 1327 nominatur *Remmelinghe*, inuenimus inter documenta parochie *Eufensis*, quae olim collegit *Ioannes Crecelius*, parochus ecclesiarum *Eufensis* et *Luckelemensis*, cuius antecessores sodales erant kalendariorum urbis *Brunswici*; sed cum eas iam exhibuerit *B. Gebhardi* in *der Histor. Nachricht vom Stifte S. Matthai in Braunschweig* ac ea p. 87. ibidem legantur, nostrum non est, haece immorari. Idem quoque in lucem emisit litteras *Bernhardi* atque *Hinrici ducum Brunswicensium et Lunenburgensium*, in quibus anno 1408 iidem duces profitentur, ecclesiam *S. Matthai*, intra urbem *Brunswicum*, emisse a *Wilhelmo de Ampleue* quatuor mansos cum adnexis, in *Remmelinghe* sitos.

2) Referuntur in diplomatis *Bernwardi* atque *Heinrici* ad pagum nostrum *Derlingo* *Commenside*, quae est villa *Semmensted*, inspectione *Kissenbruken*si comprehensa.

3) *Mollenide*, procul dubio villa desolata. Huius quidem villae situs nobis nondum accurate est cognitus. Fortassis autem ea exstitit inter vicum *Eufesen* atque oppidum *Scheppensted* in agro quodam adhuc dicto *der Molla*, vel in alio campo, qui reperitur non procul a vico *Hachen*, et nominatur *der Mollenberg*. Hunc ultimum uero locum ita appellatum esse referunt a mola alata seu pneumatica, olim ibi extructa ac euentilata. Nec est, quod in contrarium quid monendum existimem.

4) *Achem*, id est, *Achem*, vicus non procul ab oppido *Hornburg*, spectans ad iura celebratissimorum, Baronum et Dominorum de *Steinberg*, a *Bodenburgo* cognominatorum.

5) *Achem*. Vicus *Hachen* in praefectura *Wolfenbittel*, cuius ecclesia est filia ecclesiae in *Eufesen*, uidetur hic subesse.

6) *Seinstede* est *Seinsted* intra inspectionem *Kissenbruk*. Villa illa probabilissime est locus *Sensum*, a descriptoribus deprauatus. Huius meminit episcopus *Mersburgensis* *Ditmarus* Tom. I. *Script. Rer. Brunsw. Leibnitzii* p. 349. Hunc vicum obuiam habent ei, qui iter dirigunt *Aseburgo* *Werlam*.

7) *Tiederezingeroth*, quae villa desolata est, cuiusque situs adhuc latet in obscuro. Attamen reperitur locus quidam inter vicos *Gilzen* et *Grossen-Vulberg*, hodie dictus *Diezingel* et campus appellatus *der Diezingelcamp*, quod nomen similitudinem quandam habet cum villa nostra. Hic nobis ansam praebuit cogitandi ac coniectandi, olim fuisse eum appellatum *Diezingerode*, tandem uero *Diezingel*. Hodie vnus tantum colonus ibi est, qui cauponatur, atque hamo linoque salientes solet decipere pisces, et tramite non recto gradientes quærere cancores, qui riuos dictos *die Altona*, et *den Gilzenbach*, amnem, qui oritur in horto parochiali *Eufensi*, natitantes percurrunt vel porro retroque *Mæandros* moliantur. A quodam *Tiedone* villam nostram *Tiederezingeroth* nomen accepisse, negari vix potest. Fortasse est hic ille *Tiedo*, quem in traditionibus nostris amplissima bona in pago *Derlingo* *Corbeiensibus* tradidisse reperimus. In praefectura *Luidgeri* erat

8) *Sceninge*, hodie oppidum *Scheningen*, situm in *Brunswicensi* ducatu, ubi et praefectura est. Situm est id oppidum quatuor miliaria maiora ab urbe *Brunswico*,

Ab anno
822 vsque
836 im-
perante
Hludo-
uico et

orientem versus. Hic locus probabilissime idem est, ac is, de quo loquuntur Annales Rerum Francorum Eginhardi p. 145. Anno 747, *Frater Karolomanni et Pipini nomine Griso, Pipino fratri suo subiectus esse nolens, quanquam sub illo honorifice viueret, collecta manu in Saxoniam profugit, collectoque Saxonum exercitu super fluuio Obacro in loco, qui dicitur Horheim, confedit. Pipinus autem cum exercitu Francorum per Thuringiam profectus, contra fratris dolos Saxoniam ingressus est, confeditque super fluuium Missabam in loco, qui vocatur Schaninge: praelium tamen inter eos non est commissum, sed ex placito discesserunt.* Fluuus enim Obacrus est *die Oker*; *Horheim* vero Orhen, vicus iter vnus horæ, et quod excurrit, ab vrbe Wolfenbittel disiunctus, situsque ad flumen Obacrum; *Missaba* autem est riuus, oppido Scheningensi vicinus, hodie appellatus *die Missau*, oriens non procul a vico *Warberg*, alluens cæmeterium Kisleuense, a villa desolata Kisleuen ita dictum, et vicum *Erbe k*, stringens. Tandem effunditur in flumen, dictum *die Aue*. Multa de hoc loco Scheningen dicere possemus, si id nostra instituti ratio permitteret. Olim Scheningæ fuisse monasterium sanctimonialium, a Reinhardo autem episcopo Halberstadeni anno 1120 transmutatum amotis sancti monialibus et introductis canonicis regularibus ordinis D. Augustini, a multis postea dominis et dominabus bonis multis ornatis, comprobant documenta et diplomata, infra in *Addendis* a num. 8. vsque 184. allata, ante nos inedita omnia ac nunc demum in lucem protracta.

9) *Kisleuen* seu *Kissunleue*, est villa iam dudum euerfa *Kisleuen*, olim haud procul a vico *Warberg* sita. Cum autem Papa Innocentius III. in bullatis litteris datis anno 1209, queis priuilegia monasterii Ringelheimensis confirmauit, nos edocet, villam quandam appellatam fuisse *minorem Kisleue*, dubium est, an intelligatur in diplomatis Heinrici cæsaris atque episcopi Bernwardi *maior* vel potius *minor Kisleuen*.

10) *Zezingeroth* inter desolatas villas est recensenda, exstititque olim non procul ab vrbe Helmstadio, qua in regione multæ alie villæ fuerunt olim repertæ quæ dudum funditus sunt deletæ.

11) *Wurungon* seu *Wurungen* cum filua *Alebur* seu *Alabure*, probabilissime est Uhri in præfectura Fallersleben cum filua dicta *die Alper*.

12) *Seltzstide* nullus videtur alius vicus, ac *Slifsted*, iter dimidiæ horæ situs ab oppido Scheppensted.

13) Erat in eodem pago anno 1022, in præfectura autem comitis Luidolfi, *Biscopebusen* villa, quam absque dubio inter desolatos vicos recensere debemus. Possumus illam habere pro eo vico, qui olim non procul a regio palatio *Werla* stetit, et in quo monasterium S. Crucis, ante portas vrbis Brunfuiçi Petrinus situm, decimam habet. Sed cum edocti simus, hunc vicum desolatum in diplomatibus appellari *Biscopeisdorp*, villaque *Biscopebusen* exstiterit in Luidolfi comitatu, qui vsque ad palatium *Werla* non extendendus videtur, villa *Biscopebusen* alia fuisse videtur, et alia porro *Biscopeisdorp*. Quo autem ea in loco exstiterit, id adhuc in obscuro latet. Fortassis villa *Biscopebusen* sita erat non procul a vico *Frelsted*, vbi adhuc filua quædam reperitur, atque appellatur *das Bischoper holtz*.

14) *Meinem* seu *Meinum* erit *Meine* in eadem præfectura Luidolfi.

15) *Sinesrode*, seu, vti editores diplomatis S. Bernwardi hanc villam exprimunt, *Smesrode*. Omnia mihi hic sunt obscura Luidolfi.

16) *Wilradebutile* seu *Wilradesbuttle* est probabilissime *Warsbuttel* in præfectura Gifhornensi.

17) *Vourdop* seu *Vurdorp*, erit *Vordorp* in eadem præfectura Gifhorn. Non procul ab hoc vico olim alia quædam villa exstitit, quæ in diplomatibus appellatur *Afenrode* et *Assenrode*. Hæc villa autem diuersa videtur a villa nuncupata *Afenroth*, quippe quæ anno 1178 spectauit ad comitatum comitissæ Gertrudis. In ea villa monasterium *Hammersleue* anno 1178 nouem tenuit mansos. Tota vero villa *Afenrode* paruit ecclesiæ cathedrali Halberstadeni, quæ eam confert in feudum dominis de Brock. Nomina has villas esse fortitas a quodam *Aficone* seu *Afig*, coniecere licet. Fortasse ea nomina indita sunt locis illis ab *Afig* Ostfalorum duce, vel ab aliquo progenitorum eius, eodem nomine insignito.

18) *Tintpenstide* videtur esse *Twuldsted*, villa subiecta inspectioni Konigslutterensi et præfecturæ Bardorf. Sequitur hanc villa

19) *Flechtorp* seu *Flegtorp*, quæ erit *Flechtorp* in præfectura Campen prope amnem Schunter et domicilium præfecti, quod *Campen* vocatur. Hunc situm loco-

rum

rum si nobis ante oculos ponimus, probabilissimum esse putamus, *Luidolfum* guber-
comitem fuisse *Luidolfum* filium *Ekberti* monoculi, *Ekbertum* autem comitem ex-
stitisse filium *Luidolfi*. Castra *Hebesheim* atque *Alabure* spectasse ad *Ekbertum mo-* Corbe-
noculum, iam supra diximus. Monoculo fuisse filium *Luidolfum*, infra §. 104. am Ada-
pluribus demonstraturi sumus. Fuisse ergo *Luidolfum*, comitem anno 1022 in lardo.
pago *Derlingo*, filium *Ekberti monoculi*, verisimillimum nobis videtur. Comi-
tem autem *Luidgerum* fuisse avum caesaris *Lotharii*, ac patrem *Geuehardi* comitis
de *Suplingeborg*, id vero est, quod infra §. 188. pluribus comprobauimus. Cum
enim ille anno 1022 bona hereditaria, in pago *Derlingo* sita, habuerit, et qui-
dem non procul a castro *Suplingeborg* et *Kissunleue* posita, quae posterior villa
ad eius comitatum anno 1022 spectauit, vti infra videbimus; stupidus sit oportet,
qui non intelligat, comitem *Luidgerum*, in diplomatibus *Heinrici* caesaris et
Bernwardi episcopi, a comite *Luidgero*, qui bona tradidit in villa *Siculithi* sita,
non fuisse diuersum. Non enim potuit vno tempore vna villa ad duos comites
et comitatus referri. Patet autem ex hoc momento, nugas nobis venditasse pro
veritate eos viros doctos, qui cum *Alberico* perhibuerunt, bona in pago *Derlingo*
sita spectasse ex vniuerso ad caesares, *Ottonem*, atque *Heinricum II.* Eidem
ideo, avum, *Lotharii* caesaris *Ottonem* *Sueviae* ducem et nepotem caesaris *Ottonis I*
fuisse, statuerunt. Quam sententiam infra latius examinaturi sumus.

Quodsi iam alia diplomata considerare velimus, quae pagi nostri *Derlingo*, faciunt
mentionem, *Jo. Georg. Eccardus* in *Genealog. Princ. Superioris Saxoniae* p.
186. ex *Copiaro Magdeburgico* attulit diploma quoddam *Otonis*, in quo rex
Otto anno 967 in die IV. 2. idus aprilis, atque anno XXX regni sui pro reme-
dio animae patris sui *Heinrici* regis, et pro incolumitate matris suae *Mahtildae* reginae,
nec non pro statu et incolumitate regni sui, dilectaeque coniugis suae *Adelheidis*,
et filii sui *Luidolfi*, instinctu et monitu *Friderici Moguntinae* sedis venerabilis
archiepiscopi, *Adaldagique* archiepiscopi, nec non *Bernhardi Haluersteden-*
densis ecclesiae episcopi, quandam curtem suam, quae *Hebesheim* nominatur, in
pago Derlingun, in comitatu *Brunonis* situm, in praesentia eiusdem *Brunonis* filii-
que eius *Liudolfi*, *Geronis* Marchionis, *Christiani* comitis, nec non *Liutharii* et
Friderici comitum *Magdeburgensi* ecclesiae donauit. Quod actum est *Ulliba*, *Liudol-*
fusque cancellarius ad vicem *Brunonis* archicapellani recognouit.

Id si diploma genuinum esset, curtis *Hebesheim* absque dubio foret vicus *Euesen*,
duo milliaria ab vrbe *Brunswico*, et vnum milliare ab oppido *Wolfenbuttel*
orientem versus situs. Sed multa eaque momenti plena huic diplomati in-
sunt, quae falsitatis notam illi inurunt. Primum enim anno 955 *Otto M.* se
non regem, sed imperatorem *Augustum* appellare consuevit. Deinde filius *O-*
tonis Liudolfus non amplius tunc in viuis erat, quippe qui, teste *Chronico* no-
stro coetaneo, iam mortuus erat in Italia anno 937. Tum quoque *Fridericus*
archiepiscopus *Moguntinus* iam anno 954 e vita exierat, testante eodem *Chronico*
excitato. Et *Wilhelmus* iam tum in aliis diplomatibus nominatur archiepi-
scopus *Moguntinus*, ad annos 959, 961, 962, 963, 965, reperiundis apud *Lun-*
nigium in *Reichs Archiv Spicil. Eccles. P. I.* p. 261, et in *Anhang* p. 6, 9, et *Part.*
III. p. 21, et 78. Denique etiam die 12. aprilis a. 855 indictio IV non curre-
bat, sed septima. Neque annus tunc erat regni *Otonis XXX*, sed *XXIX*. Ni-
hil ergo ex hoc diplomate demonstrari poterit, siquidem illud est oppido falsum,
atque ab otioso quodam homine confictum. Diploma id datum esse debuisset anno
vel 952 vel 953, si notam falsarii effugere voluisset auctor. Anno enim 951
nupsit *Adelheidis* *Otoni*, et *Fridericus* archiepiscopus mortuus est anno 954.
Vt vero ex protographo, seu apographo quodam antiquissimo diplomatis sphal-
mata singula accurate emendentur, id est, quod optamus. Hoc autem an fieri
possit, valde dubitamus. Nam minus probabile videtur, caesarem voluisse archie-
piscopo *Magdeburgico* donare castrum *Hebesheim*, quod etiam adhuc anno 984
spectauit ad comitem *Ekbertum*. Vicum autem *Euesen* anno 965 nomen *Hebes-*
heim nondum habuisse, valde nobis probabile videtur. Vicum enim *Euesen* olim
fuisse duas curtes minores, quarum altera dicta *Ostendorp*, atque altera *Westendorp*,
patet ex antiquo *Registro* bonorum parochiae atque ecclesiae *Euesensis*. *Coloni*
praeterea vsque in hodiernum diem nomina haec retinent, et se appellant *die*
Ostendorp et *Westendorper*. Atque haec duae curtes minores probabilissime
erant comprehensae sub curte dominicali *Hebesheim*, quae castrum nomina-
tur in *Chronico* nostro *Corbeiensi*. Castro illo destructo, curtes *Ostendorp* et

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

Wesendorp nomen *Hebesheim* retinuisse, dictæ videntur *Ebesheim*, et tandem *Euesen*. Quod vltimum nomen illis tribuitur ab Erico Brunsvicensium ac Lunenburgensium duce, in litteris, quas e manuscripto in lucem iam emitimus. En illas, Lector;

In deme namen godes amen. up dat de handelinge der dynk de geschen van den, dede yegewordich sint, den nagekommenen luden ok witlick werden un ok up dat se deste steder un vaster gehalten werden, so is des nod. dat man se bescreue unde sterke mit breuen de besegelt sin. hirumme so bekenne wy *Erck* van godes gnaden *Hertoge to brunswich* hertogen *Albres Sone* seliger in disen breue vor uns unde unsen Eruen unde nakomelinge. dat wy mit wolbedachten mode unde vulbord alle der de dat to rechte vulborden scholden. hebben gegnet unde gevriget unde laten un vryen to ewigen tyden mit krafft disses breues negen houe landes up deme velde to *Euesen* unde de houe unde kothoue. de dar to horet mit aller nut unde tobehoringe an velde an deipe an holte an wyschen an weyden unsen leuen getruwen *Gerwyn van Hamelen* borgern to brunswich unde synen Eruen dat se de mogen rowelken besitten unde gebruken unde dar mede don, wat se willen. an disen vorgescreuenen negen houen heft gerwin vörb. gegeuen vif marck geldes iahrliken gulde brunswickescher witte unde wichte to eyname altare, den he heft gebuwet laten bouen in de sudern halue des *Closters to deme hilgen Cruze up dem Rennelberge vor brunswich*. de wy dorch syner beyde willen besundern dar to gevriget un gegnet hebben, sunder wat komen unde vallen mochte van denfulven negen houen bouen de vorgescreuene vif mark Geldes, dat mogen *Gerwyn* eder syne erven geuen unde laten wor se willen. vortmer so versake wy unde don afflichtinge vor uns vor unse Eruen un nakomelinge alles rechten unde egendomes dinstes unde plicht, de wy an den vorgescreuenen negen houen hadden un noch hebben mochten, to ewigen tyden. ok wille wy den iuncvrouwen vörb. unde gerwyn disse fuluen negen houen unde aller vryheit unde egendomes dar an recht war welen unde se entledigen van aller rechten ansprake, wur unde wan on des nod is, unde se dat van uns eschet. ok so heft de hochgeborne furste unse leue veddere *Hertoge Friederik Hertoge to brunswich Ernstes Son* seliger dit vorgescruen gud mit aller tobehoringe reeds ouerlang gevriget unde gegnet hinrick kerchoue unseme borger to brunswich van syner un van unser wegene, *do he unse rechte vormund was*. in also daner macht, dat de sulue kerchhof de fuluen vorgescruen gude geuen unde laten mochte wem he wolde, also wol utwiset unde ynholdet unser vedderen opene besegelde breue, de he darouer gegeuen unde besegelt heft van syner unde unser wegene also vorgescruen is. to eyner meren bekantnisse, dat disse ding unde stücke stede un unuerbroklicken gehalten werden, so hebbe wy hertoge *Erck* hertoge to brunswich unse grote Ingesegele witliken laten gehangen an disen bres, unde is geschen na Godes bord unsen heren Xpi dusen verhundert jar, darna in deme driden Jare des negften Sondages nah lichtmiffen.

In sigillo appenso apparet forma leonis, dextrum brachium attollentis. Hæc in gratiam curtis *Hebesheim* sunt dicta, de qua Chr. Franciscus Paulini in *Commentario de Pagis* p. 56. nonnihil scribit, cui si eius situs paulo accuratius fuisset perspectus, de pago *Derlingo* certiora afferre potuisset. Ex quo adparet, Paulinium de pago nostro certa et explorata nondum protulisse.

Porro Jo. Georg. *Eccardus Historie Genealog.* iam supra citate p. 139, aliud diploma regis *Otonis* inseruit, in quo *Otto* nonis Decembris an. 942 indict. 14. atque anno 6 regni sui monachis *Magdeburgensibus* in proprium concessit pradium, sibi ab *Everhardo* traditum, quidquid scilicet *Everhardus* et mater ipsius *Helmburg* in *Roresbem* in *Uplingi* ac *Nottorp* in pago *Derlingen* et in comitatu *Thiermari* habuerunt. Quamvis autem in hoc diplomate indictio XV adesse debeat, atque capropter quis suspicari posset, illud quoque minus esse genuinum, scimus tamen aliunde, *Eccardum* illud diploma ex copiaro, non ex originali, exhi-

exhibuisse, in quo aliter, et fortasse etiam pro *Genonaba*, vbi actum est, legi aliud quid auguramur, nempe *Gruonaba*. Hoc erat illud palatium regium *Gruonaba*, quondam in pago Logne exsplendescens, vbi rex Otto eo tempore praesens esse potuit. Villa autem *Roreshem*, ad pagum *Derlingen* relata, est *Roresheim* in principatu Halberstadeni, qua in regione etiam non procul a vico Dardesheim villa *Uplingi* et *Nottorp* quondam exstiteret, vti amicus quidam doctissimus me docuit, cui haec publice ideopropter gratias agimus. Ibi enim adhuc inueniuntur *dar Uplinger* et *Nottorperfeld*. *Uplingen* ergo villa, quondam non procul a castro *Sommerschenburg* obuia, ad pagum nostrum *Derlingo* referri non poterit. Et cum in *Registro feudali* manuscripto Alberti Halberstadeni episcopi ad annum 1311 inueniantur *magnum Uplinge*, *paruum Uplinge*, et *boben Uplinge*, atque ideo etiam illa quaedam exstare debuerit appellata *nieder Uplinge*; villas *Uplingi*, *Roreshem* et *Netbitorp*, quas Otto rex eodem anno 942 ad pagum *Hardega*, atque ad comitatum Thietmari refert, testante diplomate in I. G. Eccardi *Histor. Genal.* p. 139, a villis *Roreshem*, *Uplingi* et *Nottorp*, quae erant in pago *Derlingo*, plane diuersas fuisse putamus. Sed de his infra pluribus.

gubernante Corbeiam Adalardo.

Quid porro de diplomate imperatoris Ottonis, quod ex eodem Copiario Magdeburgico attulit Eccardus l. c. p. c. statuere debeamus, nescimus. Datum est illud diploma anno 956, 6 Kal. iunii Indictione quarta, et anno regni sui XXVIII. atque imperii IX. Otto se in eo appellat *imperatorem augustum*. Sed anno 956 Otto nondum erat imperator, neque indictio tunc erat IV, sed potius XIII, annusque regni Ottonis fluxit vigesimus. *Musfichi* ergo villam, quam fuisse in pago *Derlingen* atque in comitatu Ditmari comitis diploma nos docet, non exstiterit in rerum natura, statuere malumus, quam vt in villam *Mascherode* incidamus. In pago *Derlingo* reperiri riuum dictum *die Missau*, iam supra vidimus. In eo autem et fuisse locum *Musfichi*, id nondum deteximus.

Haec sunt diplomata, in quibus villa quaedam verbis luculentis pago nostro *Derlingo* tribuuntur. Addere possemus diploma caesaris Ottonis II, in quo mentio iniicitur villae *Valereslebo*, quae sine dubio erit oppidum *Fallerleben*, de quo autem, et de villa *Apolderstedt*, quae etiam ad pagum nostrum *Derlingo* spectauit, quaeque est vicus *Apelsted* in praefectura *Wolfenbuttel*, non procul a vico *Salzthal* situs, alio tempore plura dicturi sumus.

Iam adducere debemus ea diplomata, quibus villa quaedam exponuntur, quae quidem villae verbis totidem ad pagum nostrum non referuntur, sine dubio tamen ad eundem pagum spectarunt, quia vndique villis cinctae erant, quae pago nostro tribuuntur et adnumerari solent.

Inter haec diplomata primum locum occupet diploma regis Arnolfi, quod infra §. 163. ex protographo adduximus. Arnolfus in eo quidem pagi nostri *Derlingo* planam mentionem haud iniecit. Quilibet autem facillime perspicere potest, intelligere Arnolfum eam regionem, in qua olim pagus noster exstiterit. Datum est diploma illud in palatio regio *Franconosurt* anno 888, eoque testante Otto illustris atque aduocatus Corbeiensis a Corbeia nostra bona quaedam accepit titulo permutationis in villis, in orientali parte ultra fluium *Ouaccram* coniacentibus, scilicet

1) In *Dalbem* litos XIV, colonum I, et sextam partem salinarum. Quae nulla alia villa esse poterit, quam *Salzthalem*, vicus, iter dimidiae horae ab vrbe *Wolfenbuttel* situs. Porro

2) In *Odenbem* litos XIV, et colonos duos. Quae villa esse poterit *Eilen* in praefectura *Wolfenbuttel*, distans a vico *Euesen* iter dimidiae horae, ad cuius satrapiam, lingua nostra saxonica dictam *die Landuogtey*, vterque spectat. Vicus *Eilen* olim dictus est *Adelem*. Hoc comprobamus litteris sequentibus:

Ich hannß Bapß wonhaftig zu Evesen vor mich meine Erben unndt Erbnemen thue hiemit gegen Jeder menniglichen bezeugen, das ich kraft dieses den wirdigen und wolgelarten herrn pastoribus Im gericht Evesen, allß zu *Evesen*, *Detten*, *Sikte*, *Hotzem* unndt *Adelem*, schuldig worden bin fechzig gulden, ieglichen zu zwanzig marien groschen, welche vom *Caland herrurende*, der wirdiger, und wol gelarter Ehrn *Johannes Willichius* pfarherr zu *Evesen* etzliche Jharlang In zinsen gehabt, unndt mir nun Auf der Andern herrn pastoren bewilligung unndt befehlich Auf mein Anfuchen, mit drei gulden, Jerlich Auf Michaelis

lis

Ab anno
822 vsque
8:6 im-
perante
Hludo-
uico et

lis tage zu verzinßen, vorgestrecket, unndt In der femptlichen herrn pastoren Namen, uberliert hatt: verpflichte mich Auch hiemit nochmahl, das ich gedachte sechzig gulden mit ietzo erwenten drei gulden, so lange sie bei mir unabgeleget stehen werden, Jerlich Auf Michaelis verzinßen, unndt dieselbigem dem herrn Superintendenten hinbringen wil, So haben wir uns Auch beiderseits diese freiheit unndt macht vorbehalten, das welchem theile das gelt lenger stehen oder gebrauchen zu lassen nicht beheglich oder gefellig sein wurde, derselbige dem Andern theil Auf Johannis Baptistæ eine rechte beständige loskündigung thun unndt anmelden, Alß den Auch von mir creditore uff die loskündigung nachfolgenden Michaelis danckbarlich erlegt werden solle, da ich Aber In bezalung seumig, welches ob Gott wil nicht geschehen sol, unndt mher gemelte herrn creditoren wegen meiner seumung, oder gar nicht bezalung, schaden erleiden, unndt unkosten Anwenden wurden, alß habe ich hiemit unndt In kraft dieses, den herrn Creditoribus drei morgen Landes, so ich von der frederischen hofse bekommen, Auf dem Eveschen felde gelegen, verunterpfendet, unndt versetzet, daran sie sich der bezalung, unndt meinentwegen erlittenen beweifflichen schaden, ohne Jenige weder meine, noch meiner beschriebenen einsprache erholen unndt bezahlet machen sollen, der Erste morgen ligt Auf dem Steinwege (*hæc est via, qua itur ad locum, quo olim castrum Hebesheim stetit*) bei meister Tielen her nach dem dorffe werths, der Ander In den Elm Acker bei der frederischen her, Auch nach den dorffe werths, der dritte uber der wischen bei Ehrn frederich frederich her, zu mehrerer versicherung, habe ich oft gemeldeten herrn creditoren diese recognition mit getheilet unndt zu mehrerer versicherung ist dieselbige von dem herrn landvogdte frantz langeluddecken unterferieben worden, doch ihme unndt den seinigen ohne schaden, gegeben zu Evesen den 30 septembris Anno 1622. frantz Langeluddecken.

Quodsi ergo vicus *Eilen* adhuc ante centum annos dictus fuit *Adalem* (intelligi enim vicum *Eilen*, et non *Alen* patet ex eo, quod vicus *Alen* non spectat ad satrapiam Evesen) eademque villa probabilissime sit villa *Adenem*, de qua supra diximus, nihil impedit, quo minus per villam *Odenhem* intelligamus *Eilen*: A enim et O facile inter se permutantur. Deinde porro recepit Otto Illastris

3) in *Kikibi* litos duos seu mancipia. Hæc nulla videtur alia fuisse villa, nisi *Sikte* vicus, vnum milliare ab vrbe Brunsvico situs, sub præfectura Wolfenbuttel et in Satrapia Euesensi. Eadem villa in diplomatibus modo appellatur *Tzyfste*, modo *Zichte*, et modo *Sikte*. Ex *Kikibi* itaque eodem modo formari potuit *Tzyfste*, et *Zichte*, quo ex *Kiellu* factum est *Tzelle*, et tandem *Zelle*, et ex *Tzellenstede* *Sellensted*. Olim pro littera C crebro scripta fuit littera K. Recepit Otto

4) In *Leri* litos, colonum I, et mansos II, et dimidium. Hæc erit *Lere*, sub inspectione Campensi sita. *Lere* enim in pago Liergewe heic in censum venire non poterit, de qua infra pluribus. Recepit Otto

5) In *Laubingi* colonum vnum, quæ villa est *Lauingen* in præfectura Kœnigslutter, de qua iam supra egimus. Otto obtinuit

6) In *Sodersted* duos litos, quæ villa desolata est, olim vero exstitit non procul ab oppido Kœnigslutter, vbi adhuc reperitur silua et campus, dicti *das Sodersteter holtz* et *das Sodersteter feld*. Teste Henrico Meibomio T. III. S. R. G. p. 357. Hermannus, nobilis dominus de Ellesen, anno 1243 monasterio Lothariensi donauit decimam frugum in agro Schoderstedensi. Otto accepit quoque

7) In *Mullumstedi* litos tres, quæ villa procul dubio iam dudum euerfa est, et de cuius situ iam supra egimus. Otto recepit

8) In *Sepbingi* mansos quinque, quæ villa esse poterit *Scheppau* in præfectura Campensi. Otto obtinuit

9) In *Uredu* litos septem et duodecim mansos, qui vicus *Urde* est vnum milliare situs ab vrbe Wolfenbuttel et in præfectura Wolfenbuttelensi positus. Otto recepit porro

10) in

10) in *Dallangibudli* colonos et manfos XV, erit *Dannenbuttel* in præfectura *Gifhornensi*,
 et 11) in *Berividi* colonos et manfos XVI, quæ esse poterit vel *Barmke* seu *Barweke*, non procul a monasterio *Marienthal*, vel *Barwedel* in præfectura *Gifhornensi*. Præterea in eodem diplomate regis *Arnolphi* occurrunt ac memorantur *Rodenesleua* et *Ailmundesrothe* villa et *marca Stadforde*. Marca erat limes seu terminus alicuius provincie maioris. Probabilissime ergo hæc marca exstitit non procul a vico *Slansted*, et verisimillime ibi terminus fuit pagorum *Hardego* et *Derlingi*. *Rodenesleua* autem villam fuisse in pago *Norththuringi*, infra §. 20. videbimus.

gubernante
 Corbeiam
 Adalardo.

Denique, quantum coniectura auguramur, esse poterit *Ailmundesrothe* villa *Grosfen-Rode* in saltu *Elmo*, a campo *Alfeld* et arce *Langeleben* non procul sita curtis. Castrum *Alaburc* ad comitem spectasse *Ekbertum* monoculum, certum est, idemque stetit in campo *Alfeld* seu *Allenfeld*, iam supra asseruimus. Quare si comes *Ekbertus* in recta linea descendisset a duce *Ottone* Illustri, magnam verisimilitudinis speciem haberet hæc nostra sententia. Contendere enim possemus, novale *Ailmundesrothe*, fortassis sic dictum ab *Elmone* nemore, iure hæreditario pervenisse in manus *Ekberti* monoculi. Fortasse autem iure permutationis, vel alio nobis nondum cognito modo acquisivere castrum illud progenitores *Ekberti*. Fortassis etiam viginti mansi, in *Ailmundesrothe* siti, spectarunt ad beneficium, de quo agitur in diplomate *Arnolphi*, advocatie *Corbeiensis*, quam mortuo *Ottone* Illustri acquisivisse progenitores comitis *Ekberti*, est certissimum, qui fortassis castrum *Alaburc* ædificarunt ad tuenda bona sua, in pago *Derlingo* passim diffusa.

Secundum diploma, in quo villæ quædam reperiuntur, quæ ad pagum *Derlingo* referri debent, est cæsarum *Otonis* I, in quo ille ad annum 966 *Mamaconi* donavit, quidquid beneficii in pagis *Derlingen* et *Northuringen* in locis *Veltheim*, *Hessenheim*, *Arnaldesheim*, *Bernberdesorpe*, *Cugelinge*, *Esheim*, *Sehusen*, *Drogenleue*, *Habaldesleue* et *Valdorp* comes *Theodoricus* pro remedio anime sue monasterio fratribusque in *Magdeburg* Deo sanctoque *Mauritio* famulantibus tradiderat. Ex quo apparet, has villas partem fuisse vel pagi *Northuringen*, vel pagi *Derlingen*. Agedum dispiciamus, quinam vici sub illis nominibus latere queant, ut diudicemus, quem potissime ad pagum quælibet villa spectare potuerit. Ad *Veltheim* ergo villam primum quod attinet, in libro feudali manu scripto *Alberti* I episcopi *Halberstaden* inveniuntur 1) *Veltheim ad paludem* 2) *Veltheim apud Brunneswic* et 3) *Veltem dicta Norvoelten*, quarum altera esse poterit *Veltheim am Bruch* in episcopatu *Halberstaden* sub præfectura *Hornburg*, vulgariter dicta *Veltheim vor dem Valslein*, altera erit *Veltem* ad urbem *Brunsvicum* iuxta flumen *Ouaceram* non procul a loco, dicto *der Wendentburn*, vulgo appellata *der Veltenhof*, tertia autem erit *Veltheim an der Obe*, vnum milliare et dimidium sita ab urbe *Brunsvico*. Omnia hæc tria loca spectare potuerunt ad pagum *Derlingo*. Hic autem *Veltheim vor dem Valslein* in censum venit. Postea *Hessenheim* est *Hessen*, villa ibidem sita ad paludem (*am Bruch*). Estque eodem in loco præfectura, spectans ad ducatum *Brunsvicensis*, olim sedes nobilium dominorum de *Hessenheim*, quorum probabiliter sator fuit *Mamaco*, cui bona prædicta sunt tradita. Paret autem ex huius loci situ, perperam scripsisse *Henricum Meibomium* juniorem T. III. S. R. G. p. 102: Recte existimavit avus meus pagum *Hassegun* apud *Witmarum*, eundem esse cum pago *Hassingow*, Episcopatus *Halberstaden*is, qui etiam scribitur *Hessingau*, frequentissime litteræ *A* et *E* inter se permutatione, sicutque sine dubio circa illa loca, ubi hodie *Hessen* (in tabulis antiquis *Hessenheim*) arx ducum *Brunsvic*. et *Lyneburgensium* exstat. Si enim locus *Hessenheim* spectavit vel ad pagum *Derlingo* vel ad pagum *Norththuringi*, vti ex diplomate cæsarum *Otonis* est evidentiissimum; apud locum *Hessen* pagus *Hassegun* situs esse non potuit, de quo infra pluribus.

Arnaldesheim deinde est villa desolata, quæ in Libro feudali citato *Alberti* Halb. Episcopi anno 1311 appellatur *Arleshem apud Hesnem*, in qua etiam Episcopus *Albertus* nobilibus dominis de *Hessenheim* bona quædam feudaliter porrexit. Conclufimus e pronomine *apud*, adhuc alia in regione fuisse villam quandam *Arleshem* dictam. Quo autem in loco ea exstiterit, nobis est incognitum. Fortassis hæc villa *Arnaldesheim* est locus *Arlesheim*, in quo anno 1209. *Meinardus* erat archidiaconus ecclesie *Halberstaden*is.

E

Post-

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

Postea esse poterit *Bernberdestorpe* vicus *Bernstorf* in praefectura Wolfenbittel, iter dimidiae horae situs a vico Warl seu regio palatio *Werla*.

Tum *Cugelinge* erit *Kubbelingen* apud oppidum Scheppensted, cuius ecclesia spectat ad vicum *Eizen*, sub inspectione Scheppenstedensi.

Deinde erit probabile, per villam *Ecbeim* intelligi vel vicum iam dictum *Eizen*, vel *Hachen*, cuius ecclesia filia est ecclesiae in Eufesen. Si prius est verum, villa *Eccanbus*, de qua supra egimus, alio in loco est quaerenda. Omnes autem haec villae spectare debuerunt ad pagum *Deylingo*.

Postea *Sehusen* probabilissime est *Sehusen* in ducatu Magdeburgico, olim comitatus, de quo infra egimus pluribus. Et hic sine dubio referri debet ad pagum Northuringen.

Postea *Drogenleue* itidem ad pagum Northuringen spectare debuit, si intelligitur, uti videtur, *Dretleben* in eodem ducatu Magdeburgico. In Libro feudali saepius excitato illius Alberti episcopi Halberstadenfis ad annum 1311 reperiuntur maior et minor *Drenleue*, atque vna ex illis nostra villa *Drogenleue* fuisse videtur. Porro non procul ab oppido Osterwik et Deersheim inuenitur turris quaedam dicta der *Drouentburn*, cui fortassis nomen inditum est a villa quadam olim non procul ab ea sita. Quae si villa esset *Drogenleue*, referenda esset illa ad pagum *Derlingo*.

Porro *Habaldesleue* erit locus *Haldensleuen* in ducatu Magdeburgico, situs ad flumen dictum *die Obre*, qui procul dubio quoque spectauit ad pagum Northuringen. Et cum

denique villa *Valdorp* erit *Valdorp* ad fluuium nominatum *die Obre*, quae autem iam dudum euerfa est, itidem illa spectare debuit ad pagum Northuringi. Tertium diploma, quod haec in censum venire debet, quodque est caesaris Heinrici IV ad annum 1057, diiudicauimus latius infra §. 35. Interim ex eo ad pagum nostrum *Derlingo* referendae essent villae sequentes, scilicet

- 1) *Scheningen*, id est, oppidum Scheningen, iam supra nominatum,
- 2) *Wetbuesede* hodie vicus *Watensted* situs est ad vnum milliare ab oppido Scheningen, quem Lucius III. pontifex maximus in bulla infra in Addendis allata anno 1182 appellat *Wadensede*.
- 3) *Lucgenheim* hodie appellatur *Lucklen*, villa sita ab vrbe Brunsvico iter duarum horarum et dimidia orientem versus. Lucius III. papa in Bulla, infra in Addendis num. 18 excitata, hanc villam nominat *Luckenem*, dum refert, quendam Anfridum beato Laurentio, id est, praeposito eiusque fratribus ecclesiae sancti Laurentii Scheningensibus, contulisse vnum molendinum in Luckenen situm. Papa Alexander eam appellauerat *Lukkenheim*, teste eius Bulla allata in Addendis num. 17. *Confraternitatem Kalendarum* olim fuisse in eodem loco, didicimus e litteris sequentibus, quas e schedis Io. Crecelii, quondam pastoris Eufensensis et Lucklemenfis ecclesiarum, adiungere volumus:

Nos decanus et camerarius ceteriq. confratres et sorores *Kalendarum in Luckenem* dilectis sibi in Xpo decano et camerario ceterisq. confratribus et sororibus *Kalendarum sci scriptis in Brunsvich* gratiam in presenti et gratiam in futuro. quoniam oratio et singula pietatis opera in sui participatione non minuuntur. sed fructus eorum et effectus integer in singulis inuenitur ideoque merito redarguitur pietatis defectus, si in illis rebus communicandis aliqua seruetur parcitas. in quarum distributione non violatur integritas. Exigente igitur pie deuotionis affectu. quem ad nostram confraternitatem nos habere intelleximus et uerbatenus nobis expressistis. donamus uobis in nomine domini plenam confraternitatem et participationem omnium honorum in uita pariter et in morte. que in sacris missis. uigiliis. orationibus. ieiuniis. elemosinis. ceterisque piis obseruantis. que per confraternitatem nostram operari dignabitur clementia saluatoris. In quorum omnium euidentis testimonium sigillum mei Iohannis plebani in *Honlaghe* dicte confraternitatis decani quia sigillo confraternitatis caremus presentibus est appensum.

Datum anno domini M. CCCXLVII. in die sanctae Katharine uirginis.

Sedem

Sedem ibi etiam quondam fuisse archidiaconalem diœceseos Halberstadenſis, gubernante qualque affert Sam. Waltherus in *Singularibus Magdeburg*. Parte VII. p. 171. Corbeiam Adalardo. Atque adhuc anno 1553. ibi fuisse quatuor sacerdotes, qui quotidie missas celebrare debebant, testatur Ernestus, filius Ludolfi de Honrod. Hodie ibi est sedes archicommandatoris ordinis Teutonici, qui est inde ex anno 1746 Reuerendissimus Dominus Augustus Wilhelmus Grote Magnæ Britannia regis generalis, ordinis Teutonici eques et commendator in Lucklen et Langlen, solemnissime in ordinem equestrem cooptatus anno 1728 die 6 mensis octobris. Plura eaque egregia de hoc loco scribi possent, si diis placeret. Gaudent enim Lucklemenses archiuo, multis membranarum antiquis referto, e quibus egregie historia Gotingensis, Moguntina, Halberstadenſis, Brunſuicensis, Magdeburgensis atque Anhaltina illustrari possent. Inprimis quoque inde multa depromi possent, ad historiam genealogicam familiarum illustrium facientia. Quæ ut in lucem egregiam edantur, historiae patriæ amantes mecum valde optabunt.

4) *Erlouesheim*, olim sedes fuit archidiaconalis ecclesiæ Halberstadenſis. Anno enim 1327 erat Heydenricus Aries archidiaconus banni *Atleuessen* Halberstadenſis ecclesiæ canonicus, testantibus litteris in B. Gebhardi *Histor. Nachricht des Stifts, S. Muthai in Braunschweig* p. 87. Cum itaque hic sedes archidiaconalis fuerit in loco *Athsen* sita non procul a Saltzthal, procul dubio per villam *Erlouesheim* intelligitur *Athsen* vicus.

Tandem quoque villæ quædam insunt in diplomate episcopi Halberstadenſis, quæ procul dubio ad pagum nostrum *Derlingo* spectarunt. In his scilicet litteris refertur, Branthagonem Halberstadenſem episcopum dedicasse anno 1031. templum S. Magni in villa Brunſwik. Cum autem ad diœcesin Halberstadenſem pagus *Derlingo* pertinuerit, probabilissime etiam pleræque villæ, quæ tribuuntur ecclesiæ S. Magni, ad pagum nostrum *Derlingo* sunt referendæ. Si enim hæ villæ ad diœcesin Halberstadenſem haud spectassent, Episcopus Halberstadenſis eas cum ecclesiâ S. Magni iungere non potuisset. Ut ergo de illis eo melius iudicare queas, placet ipsas has huic commentationi inserere litteras, quæ sic habent:

In nomine sanctæ et indiuiduæ trinitatis et sanctorum Johannis baptistæ, Andreæ apostoli, Stephani, Mariæ Magdalena, Brigidæ uirginis, Margarethæ, Magni episcopi et martyris, Nicolai episcopi confessoris *Branthago Halberstadenſis episcopus* hoc templum dedicauit, quod harum uillarum scilicet *Brunſwik, Suerikesbutli, Thuringesbutli, Ibanroth, Ottonroth, Glisnoderoth, Huneshem, Fritterikeroth, Ricotnum, Morthorp, Reindageroth, Limbeki, Ekibi* speciali determinatione assignauit. His prædictis uillis, huic ecclesiæ mancipatis, idem uenerabilis episcopus suæ episcopalis potestatis bannum imposuit, *Luidolfo* comite eiusque principibus quamplurimis astantibus, ne quandoq. filii unquam de femine kanaan, si exurgerent, suis uel aliis ecclesiis, quæ huius sunt, falso uendicarent. Hatheguardus et uxor eius Alta homines liberi domno deuoti hanc ecclesiam pro se suisq. omnibus construxerunt, cui duos mansos *Luidolfo comite* consentiente in dotem manciparunt. nam eosdem mansos Hatheguardus ex parte *Luidolfi prædicti comitis* in beneficium habuit. comes uero *Luidolfus* rus proximum huic atrio pro remedio animæ suæ suorumq. tam posterorum quam modernorum *parentum* super altare in *Brunſuik* domno obtulit summo. Datum anno domni MXXXI.

In his litteris

- 1) villa *Brunſwik* est ipsa vrbs Braunschweig, certe pars eius Oldewick.
- 2) *Suerikesbutli* esse posset, abiecta littera S. *Warksbuttel* in præfectura Gifhorn, nisi locus propius abesse Brunſuico debuisset.
- 3) *Thuringesbutli* probabiliter erit *Ribbesbuttel*, vicus in eadem præfectura, de quo infra §. 35. pluribus egimus.
- 4) *Ibanroth* esse poterit vel *Immerode* in præfectura Widela in Hildesheimensi episcopatu, vel *Iuenrode* non procul ab Altenhausen in ducatu Magdeburgico, vel *Istode* non procul ab oppido Hornburg in principatu Halberstadenſi. *Istode* ad pagum *Derlingo* spectare potuit, *Iuenrode* ad pagum Norththuringi, *Im-*

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

merode autem ad pagum Saltga. Sed omnes hae villae non placent. Probabilis villa *Ihanroth* est, abiecto littera *J*, *Beienrode* in praefectura Campen, cuius ecclesia filia est ecclesiae in Flegtorf, quam ultimam ad pagum Derlingo pertinuisse, vidimus iam supra.

5) *Velittunum* probabilissime est *Veltenhof* ad flumen Ouacram non procul ab vrbe Brunfuico.

6) *Hanroth* villa desolata est, olimque stetit inter vicos Hachen et Detten in praefectura Wolfenbuttel. Atque haec eadem villa est, quam litterae ducis Heinrichi supra insertae appellant *Honrode*.

7) *Guinuthun* esse poterit *Wenden*, locus sub inspectione Saltzthalensi ad flumen dictum *die Schunter* situs.

8) *Ruidun* erit vicus *Rubme*, non procul a turri dicta *der Wendentburn* situs, distans iter vnus horae ab vrbe Brunfuico. Vicus enim *Rubme* semper appellatur *Ruiden* vel *Rubden* in litteris feudalibus antiquis et nouis.

9) Habemus villam *Marquarderoth* pro *Mascherode*, sub inspectione Saltzthalensi in praefectura Wolfenbuttel sita. Probabilissime haec villa nomen suum accepit a quodam *Marquardo*, qui fortassis est ille, qui ad fluuium Ouacram in pago Liergewe bona quaedam tradidit ecclesiae Fuldensi, de quo infra pluribus §. 35.

10) *Ottouroth* villam esse vicum *Appenrode* sub inspectione Campensi, statuere non audemus. Eundem enim locum Albertus Halberstadenensis ecclesiae episcopus anno 1353 appellat villam *Abbenrode* prope *Elmonem sitam*, vt eam probe discerneret, 1) a villa *Abbenrod* in pago Hartingo, 2) ab *Abbenrode* in principatu Gottingensi in dynastia Gleichen, atque 3) ab *Abbenrode* in Landgraviatu Hassiae. A quodam *Abbone* vel Abbate aliquo hanc villam *Abbenrode* prope *Elmonem sitam* nomen accepisse, negari non potest. Hic *Abbo* fortassis est ille, qui in pago *Derlingo* bona quaedam possedit, quemque infra §. 188. ad progenitores comitum Supplinburgicorum retulimus. Iam autem nomina *Abbo* atque *Otto* non sunt inuicem confundenda. *Abbo* enim diminutiuum est ex *Adelberto*. Et quamuis *Otto* aliquando efferatur *Oddo*, nunquam tamen dicitur *Abbo*. Putamus ergo, villam *Ottouroth* inter desolatos vicos esse recensendam, cuius situs nondum est detectus.

11) *Glifnaderoth* esse poterit *Glifsenrode*, cuius ecclesia spectat ad monasterium *Riddagshufen*, locus iter dimidia horae ab vrbe Brunfuico situs.

12) *Hunesheim* fortassis est *Hotfen* vicus, vnum milliare situs ab vrbe Brunfuico orientem versus, et vix tria millia passuum a vico *Sikte*, qui olim relatus ad pagum *Derlingo*.

13) *Frittherikeroth* idem est ac nouale cuiusdam Fritherici, Fortasse is fuit *Fritthericus*, qui infra §. 188. in villa *Lauuingi*, in pago *Derlingo* sita, bona quaedam Corbeiensibus tradidit, et factor fuit comitum, de Supplinborg cognominatorum.

14) *Ricotnun*, si non est *Rotencampe*, spectans ad vicum *Schepkau*, villa desolata erit, cuius situs adhuc latet in obscuro.

15) *Morthorp* esse poterit vel villa *Mehrdorp* non procul a vico *Warl*, dicta *der Mehrdorfsche hof*, vel *Mehrdorf*, cuius ecclesia spectat ad ecclesiam in *Watensted* sub inspectione *Scheningensi*.

16) *Reindageroth* probabilissime est villa *Regindegerode*, de cuius situ egimus infra §. 35. vbi etiam de aliis ad pagum *Derlingo* spectantibus villis plura diximus.

17) *Limbeki* verisimillime est villa *Lianbeki*, de qua egimus supra.

18) Villae *Ektbi* situs nobis nondum est cognitus.

Omnibus his villis denique addere possemus *Dengdia marcum*, et *Witmari*, *Weuerlingi* et *Suthersam marcas*, quas proferunt duo Gandersheimensia diplomata scilicet *Luidolfi* ducis Saxoniae, et *Bernhardi* Halberstadenensis ecclesiae episcopi, quorum vltimum exaratum esse asseritur anno 965, indict. IX, anno regni domini *Otonis XXX*, imperii V. Sed cum vocabulum *marcus* in codice traditionum nostrarum, aliisque genuinis diplomatibus, e seculo IX ac X residuis, eo in sensu non vsurpetur, quo in litteris *Bernhardi* episcopi sumitur, inde videmus, *marcam* sumi pro campo villae alicui vicino, neque probabile sit, in vna eademque regione, ne quidem vnum milliare longa et lata, fuisse quatuor *marcas*, neque anno 965 fuerint indictio IX, et annus quintus imperii *Otonis*; ea, qua
flore-

§. 16.

Tradidit uuulfriçus in *loingo* (y) quiddid ibi habuit testef hildiuuerc habert hrothard albmer liuduuard uuulfger adic adalger uualding fridubald febern odulf.

guber-
nante
Corbe-
iam Ad-
lardo.

§. 17.

Tradidit uuikricus comes in *hretha* (z) quiddid ibi habuit testef uual-
dric attid uuala ichard filhard addo helmulf hunuuard tudil alduuin.
tradidit uuulthard pro anima patris sui hoger mansum unum (A)
. . . testef folcmaruf thiado radulf sihard sultger uueringelo heruuar.

§. 18.

floremus, animi sinceritas nobis prorsus haud permittit, ut credamus, litteras istas esse genuinas, atque e seculo X residuas. Qui protographum membraceum ac sigillum inspexerunt attentius, utrumque esse supposititium, testantur. *Dengdi* esse videtur *Denkte*, vicus ab vrbe Wolfenbuttel vix iter vnus horæ situs. *Witmari* est *Witmer*, cuius ecclesia est filia ecclesie in Denkte, ad quam ecclesiam etiam spectat ecclesia in villa *Soemer*. *Weuerlingi* autem esse posset vel maior vel minor vicus *Weuerling*. Ille adhuc superest, iacetque inter Eilen et Detten vicos, hic autem est desolatus, stetitque inter Gilzen et Grossen Weferling in campo, vsque in hodiernum diem adhuc dicto *das kleinen Weferlingen feld*. Vtram autem villam intelligere malis, vtraque tamen villa ultra milliare non abest a vico Denkte, qui spectat ad praefecturam Wolfenbuttel atque ad inspectionem Kissenbrük. Addimus ergo amplius nihil, nisi ut dicamus, nos in Historia Corbeiensis inquisuisse in erroneam eorum sententiam, qui arbitrati sunt, pagum *Derlingo* olim fuisse comprehensum vel sub pago Norththuringi, vel sub pago Hardego. Eadem enim sententia ex eo est orta, quod putarunt, vnam eandemque esse villam, quæ tam pago Derlingo, quam pago Hardego tribuitur, et vnam eandemque esse villam, quæ tam pago Norththuringo, quam pago tribuebatur Derlingo. Supra ostendimus, hanc sententiam talo niti infirmo.

- (x) *Bennuco*, *Beuo*, *Enno*, *Theadinch*, et alia nomina, ut vides, propria in nostra Saxonia olim erant vitatissima. In eadem Saxonia reperiebantur villæ nominatae *Bennukenstien*, *Beuenbus*, *Beuenrode*, *Ennenbus*, et *Theadinchbusen*, id est, Bennuconis lapis, Beuonis domus, nouale Beuonis, Ennonis domus, Theadinchi domus. Patet ex hoc, nomina, indita villis, petita fuisse a nominibus propriis possessorum earum. Hæc obseruatio facit ad detegendas fictiones quorundam, qui in primis seculo XVI. deduxerunt nomina villarum atque vrbiũ, nescio e quibus actionibus mirabilibus, quarum Ioh. Letznerus et Cyriac. Spangenbergius alique summi fuere artifices.
- (y) *Loingo* villam fuisse in pago *Enterigawi*, docet nos diligentissimus abbas noster Saracho in præstantissimo suo Registro Bonorum et Prouentuum Abbatie Corbeiensis. In comitatu Hoiano eundem existisse pagum infra demonstrabimus. An vero intelligatur vel *Lobe* in praefectura Nienburg, vel *Lobe* in praefectura Ehrenburg, vel *Loge* in praefectura Hoia, quæ villa, teste celeberrimo Dom. Grupenio in *Discept. Forens.* p. 374. spectat ad parochiam Martfeldensem, in medio relinquimus. Fortasse nobis alio tempore occasio dabitur, in huius villæ situm accuratius inquirendi.
- (z) *Hretha* erat, testante Sarachone in Registro sæpius laudato, sita in pago *Nethga*. Hic pagus non est dictus Neltiga, neque fluuius ad quem illum fuisse perhibent, appellatur Nelte, sed Nethe seu Neire. Vide et corrige *Origines Pyromont.* p. 164. num. 7. *Hrethe* probabilissime est *Rothe* in episcopatu Paderbornensi, non procul ab oppido Beuerungen ad Wiseram sita. Comes *Wibricus* referendus videretur ad progenitores comitum Euersteinsium.
- (A) Villa, quæ in codice traditionum nostrarum legi non potest, in Registro abbatis Sarachonis appellatur *Honesleua*, quam existisse in pago *Norththuringi* perhibet ille.

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

§. 18.

Tradidit *enno comes* (B) pro anima sororis suae *tunibild* quidquid habuit in *theutmaresbus* testes enno bernhard hugo oto mayco bernuuard. tradidit uithmannus comes in *duncgon* (C) mansos decem testes heriman uithard hrauuard adalhard beuo frederik hildilet adalrid dagarid erp addic abbo.

§. 19.

Tradiderunt geruardus et eilbertus quidquid habuerunt in *loferdi* (D) testes uual brunink thanuui eilhard hunrad tato hunuuardus.

tra-

venerabilis praesul: Honesleua igitur videtur Hensleben in ducatu Magdeburgico vel Hoensleben non procul ab vrbe Helmstadio.

DeComi-
te Enno-
ne.

(B) *Enno comes* ortus videtur ex illustrissima stirpe familiae Billinganae. Infra sane §. 20. ille filius appellatur *Amalungi*, quem patrem appellat Benniti diploma Caroli M. *Tunituld* soror *Ennonis*, atque ita filia *Amulungi*, quae haecenus incognita fuit. Supra §. 5. euicimus, *Ennonem* fuisse testem, cum quadam in pago Logne, qui pago Suilbergi contiguus erat, traderentur. Iam ipse *Enno* donat quadam in pago Suilbergi, id est, comitatu Dasseliensi, qua in regione Billinganae stirpis heroës alia plura bona possedisse, infra videbimus. Fortassis tempore caesaris Hludouici *Enno comes* comitatum suum habuit in pago Suilbergi, vel in pago Logne. Infra eum saepius praesentem Corbeiae deprehendemus. Videtur ille abbas Corbeiensis Adalardi, qui Bernharti, fratris Pipini Franciae regis, filius erat, et familiarissimus et consanguineus fuisse. Villam *Theutmaresbus* existisse in pago *Suilbergi*, docet nos abbas noster Saracho in suo Registro, eademque videtur fuisse vicus *Detersbusen* seu *Detersen*, cuius ecclesia spectat ad ecclesiam in vico Marcoldendorf, olim in Comitatu Dasseliensi, iam vero in Hildesheimensi episcopatu intra praefecturam Hundesrück situs.

De villa
Dunc-
gon.

(C) *Duncgon* erat, teste Sarachone, in pago *Auga*, ubi etiam sita erat ipsa Corbeia nostra. Villa autem *Duncgon* desolata est, distans a nostra Corbeia vnum miliare, olim reperta inter Furstenau et Leuendorp. Comites de Peremont quondam habebant in eadem villa ab abbacia nostra bona feudalia, quae, illis extinctis, acceperunt comites de Spiegelberg, a quibus iterum ea recepere in feudum nobiles de Kannen, vti nostra diplomata Corbeiensia comprobant, de quibus in *Clientela Corbeiensis* pluribus disseremus.

De villa
Lofardi.

(D) Villam *Lofardi* abbas noster Saracho in suo Registro tribuit pago *Tiliti*, quo nos docet, ecclesiae suae non esse tradita bona in magno vel paruo *Lafferde* sub praefectura Peina in Hildesheimensi episcopatu, neque in *Leiferde*, loco Brunsvicensis ducatus sub inspectione Thide, quippe qui spectauit ad pagum Liergewe. Pagus *Tiliti* erat in vtraque Vifurgis ripa, et ad eundem fluium, Bodenwerderam inter atque Hamelam oppida, inuenimus vicum *Lafferde*, quem villam nostram *Lofardi* esse omnino putamus. Haec ergo eadem villa est, in qua, teste §. 227, *Wycbertus* quidam pro anima *Gerwardi* mansum vnum Nostris tradidit. Hic consanguineus fuisse videtur *Gerwardi* atque *Eilberti*, qui nostro in §. bona sua tradiderunt in villa *Lofardi* ecclesiae Corbeiensis. Ad quam familiam spectarint tam *Gerwardus* quam *Eilbertus*, ita demonstrari non poterit, vt de eo nullus dubitare queat. Inuenimus enim, Hoianos, Schaamburgicos atque Homburgenses dominos et comites in eadem villa bona possedisse. Quis ergo nos docebit, an *Gerward* atque *Eilbert* ad progenitores Homburgicorum aut Hoianorum Comitum sint referendi? *Wycbertus* reperimus inter Widikindeos, a quibus probabiliter et comites Hoiani descendunt. Atque exinde quis concludere possit, eos ad Widikindeos dominos spectasse. Fortasse villam *Lofardi* possederat dux Ostfalorum *Hessi* seu *Afig*, quem in eodem pago *Tiliti* bona habuisse, infra videbimus. Atque ex hoc ipso nobis probabile viderur, bona, in *Lofardi* sita, inter diuersos fuisse distributa, quod aliis eius bonis, in vna villa sitis, factum esse et vsu venisse, traditiones nostrae nos docent. *Eilbertus* sane,

Henricus miles et dei gratia in Homburg dominus. Quibus apud fidelibus presens scriptum Respicientibus. gratiam in vna presentis scripto. gloriam in Regni celestis palatio. Quonia Calcat iter mortis. terra generatio tota. et ipsa preterunt. more fluentis aque. ne Res gesta in ipse mul eu tempore a memoria labatur. et obmissione seu errore. vel malivolentia Confundatur. pnde scripta testi monio perhennatur. Vnum irate igitur vram fore volumus. quod nos de pari voluntate et comitum consensu omnium coheredum nostrorum in Remissione pecuniarum nostrorum Bona sua in Lathorde. Videlicet quatuor magos quos etiam nateis ecclesia coparauerit a iohanne milite de hoibe et suis heredibus. comitum eidem ecclesie. libere perpetuo possidenda. et omni iure quod in eis vni sum habe omnimode reuocatum. et dno Ottom ipso iure ecclesie communicata manum. cui filio nro Bdone. atq. fratre nro Bdone. resignatum in perpetua eidem ecclesie possessione. et ne in posterum etiam vlt a nobis aut nostris hereditas in eade Bona molestet. presente Lutam diligenti conscripta. Sigillo nro fecim Roborari. Acta sunt hec anno gre. g. cc. l. vi. Presentibus et testibus. Ernesto de roche. Lodewico de Bardeleue. Iode wico post. hmanno laico. iohanne wittop. Burgardo. et hmanno hake. iohanne et Ernesto de Embere. albino cange. iohanne de euerdoop. arnoldo laico. ruderico Svinger. et aliis quibus. Datu i vigilia Beati gauri in Aldeudorp. mmm

Ab an
822 vlg
826 im-
perant
Hludo
uico e

DeCo
te En
ne.

Devi
Dunc
gon.

Devi
Lofe

fane, *Gerwardus* et *Wicbertus* inter cohæredes ducis Ostfalorum *Hessi* numerantur, vti discimus ex §. 111. et 121. Illud inter hæc negari non posse censemus, ipsum locum *Loferdi* seculo XIII et sequenti ad dynastiam Homburgicam spectasse. Cum enim anno 1222 regnante *Frederico Romanorum imperatore* et semper *Augusto Ludegerus Lode miles* quatuor mansos et dimidium in *Latuorde* pro quinquaginta marcis venderet ecclesie in *Amelungesborne*, atque ille hæc bona in beneficio possideret a dominis de *Homburg*, resignavit ea in manus eorum, et *Bodo senior* et *Bodo iunior* fratres de *Homburg* consensu cohæredum suorum ecclesie prædictæ proprietatis contulerunt libertatem, teste diplomate in Copiario *Amelungelsbornensi* in membrana scripto. Fortassis hi sunt iidem quatuor mansi in *Latuorde*, quos *Lugarda de Homborg* comparavit ecclesie *Caminatensi* quinquaginta marcis, vti *Caminatensis* ecclesia, ipsa superbite, quotannis pensitaret *Amelungesbornensibus* quinquaginta *moldera siliginis* et *hordæi* ante diem *Martini*, et *vnam* *marcam argenti*, vti anno 1242 proficitur *Hermannus abbas Corbeiensis* in litteris, in eodem Copiario *Amelungesbornensi* reperiundis, in quibus testes adducuntur *Hermannus abbas de Lucka*, *Conradus præpositus Corbeiensis*, *Henricus præpositus in Caminatis*, *Henricus prior de Amelungesborne*, *Arnoldus miles de Porta*, *Albero de Herselle*, atque *Hartungus miles de Aulica*.

Post hæc eadem *Caminatensis* ecclesia comparauerat a *Iohanne milite de Hoye* et suis heredibus quatuor mansos sitos in *Latforde*, atque *Henricus dominus in Homburg* eum suis heredibus renunciarat omni iuri, quod in eis habere sibi erat visus, restantibus litteris sequentibus, quas, diligentius quippe conscriptas, neque vnquam in lucem emissas, in gratiam eorum, qui vetusta diplomata legere student, aeri incisas damus:

In nomine sancte et indiuidue trinitatis amen: *Henricus miles*. et dei gratia in *Zomburg dominus*. Omnibus christi fidelibus presens scriptum respicientibus. gratiam in vite presentis exilio. gloriam in Regni celestis palatio. Quoniam. calcat iter mortis. terre generatio tota. et tempora pretereunt more fluentis aque. ne res gesta in tempore simul cum tempore a memoria labatur. et obliuione seu errore. vel malivolentia confundatur. prouide scripti testimonio perhennatur. Vniuersitatem igitur vestram scire volumus. quod nos de pari voluntate et communi consensu omnium cohæredum nostrorum. in Remissionem peccaminum nostrorum. Bona sita in *latforde*. videlicet quatuor mansos. quos *chaminatensis* ecclesia comparauerat a *iohane milite de Zoye* et suis heredibus. contulimus eidem ecclesie. libere perpetuo possidenda. et omni iuri quod in eis visum habere omnimodis renuntiauimus. et domino *Ottoni* proposito prefate ecclesie communicata manu. cum filio nostro *Bodone*. atque fratre nostro *Bodone*. resignauimus in perpetuum eiusdem ecclesie possessionem. et ne in posterum ecclesia vel a nobis aut nostris heredibus in eisdem Bonis molesteretur. presentem Litteram diligentius conscriptam. Sigillo nostro fecimus Robo-

rari. Acta sunt hæc anno gratie M. CC. L. VI. Presentibus et testibus hiis. *Ernesto de rodbe*. *Lodewico de Bardeleve*. *Lodewico post*.

Hermanno Laico. *Johane wirtop*. *Burgardo*. et *Hermanno Hake*. *Johanne* et *ernesto de embere*. *Alberto dinge*. *Johanne de euerfordorp*. *Arnoldo latforf*. *Friderico Svengel*. et aliis quam pluribus. Datum in vigilia Beati marce in *Aldendorp*.

Sigillum appensum et nunquam editum est et notatu dignissimum. Patet enim ex eo primum, leonem Homburgicum æque ac *Euersteinensem* fuisse coronatum, leonem deinde in vnguibus gerere duo cornua ceruina, procul dubio desumpta ex insignibus comitum de *Dassel*, et denotantia communem originem comitum de *Dassel* et nobilium dominorum de *Homburg*: et denique circa leonem cerni clausuram, quam nominant Germani *eine Einfassung*, Galli *Bordure*, in XXIV. partes diuisam. Cum autem pars vna altior sit altera, atque in vna parte alta adhuc duo cornua ceruina satis distincte videantur, conclusimus ex eo, in reliquis eminentioribus partibus etiam eiusmodi cornua extitisse, etque vetustate esse detrita, neque illam clausuram denotare abacum, quem

teu-

Ab anno
822 usque
826 im-
perante
Hudo-
uico et

teutonice appellant *ein Schach-bret*, vti recentiores putarunt. Hanc nouam detectionem multis fore gratissimam, speramus. Infra aliud sigillum Homburgicum producemus, in quo eadem cornua ceruina apparent. In Historia autem Corbeiensi plura sigilla Homburgica in lucem emittemus.

In eadem villa *Latuorde* possedisse anno 1372 dominos de Haken bona quaedam probant sequentes, nondum edita, litteræ :

Wy *Ernst Dyderick* und *Henrick brodere* gheheten de *haken* und alle use rechten eruen bekennet in dessem oppenen breue de bezegheld is myt usen inghezeghelen dat wy Sculdich sint rechter Sculd Tylecken Eylingessen Sophyen, siner rechten vruwen alle oren rechten eruen und deme de dessem breff heft ane ore wederspracke twe unde twintich lodighe Mark hamelschen wichte und witte. vor de twe und twintich lodighe mark vorfcreuen sette wy on tho eynen rechten Sate usen hoff tho *Latuorde* van twen houen mid aller flachten und alse dar tho horet en bynnen und en byten dem dorpe tho *Latuorde*, wor dat ghelegghen is in holte in velde in watere in weyde und wyschen und dar tho eyne kotstede in demfuluen dorpe tho *Latuorde*, dar nu to tyden ynne wohner de bernde und wy antworten on dut vorbenompde gud in ore bruckelken were to besittende unde to entfettende. also lange wente on ore twe und twyntich mark lodighes selvers vorfcreuen deggher und al betalet sint. vortmer hebbe wy de macht to bedenthaluen dat user eyn dem andern mach de lose alle iar kundighen twyschen wynachten und lechtmissen und betalen denne on de twey und twintich mark lodighes Suluers vorbenompt to den paschen dat dar neyft tokomende is unde wanne denne de vorkundighinge van uses eynes haluen weghene ghedan is, so will wy und schullen de vorfcreuen twey und twintich mark lodighes on betalen to paschen dat neyft der vorkundighinge to komende is, unde betalen on oer gheld eder Suluer hamelscher wichte und witte twey myle eder drey van dem *bodenwerder* wor se dat eschet ane hinder und lengen vortock. Ok sette wy on na us tweyne borghen. were dat der ienich affitorve des god nicht en wille. eye desse twey und twintich lodighe mark vorfcreuen betalet worden und wy daromme ghemanet worden. So wolde wy bynnen veer weken al der neyft der manyge einen anderen also guden borghen weder setten in des doden stede myd eynem sunderliken breue dessem breue unschedelik, wanne dat van uns gheeschet werd. alle desse vorfcreuen stücke loue wy on an truwen stede und vast to holdende. und wy *Henrick van Osen* und *Johan van Vrencke* Ecbrechtes sone knapen bekennet in dessem seluen breue under usen inghefeghelen, dat wy hebbet gelouet und louet an truwen myd sander hant vor *Ernste* vor *Dyderke* vor *Henricke* broder vorghe nompt de *haken* und vor all oren rechten eruen und na oren truwen und vor al desse vorbenomenden stücke *Tyleken* Eylingessen Sophien syner echten vruwen oren rechten eruen und dem de dessem breff heft ane ore wederprake. in desser wyse wer et dat on iennich bracke stücke in dessem twey und twintich mark lodighes seluers vorfcreuen esse in ienighen stücke sunderliken vorbenompt und wy daromme ghemanet worden so wil wy und schullen bynnen verteynachten alderneyft der manyge on de brake deggher und al erfüllen myd reden pennynge eder myd ghenogheden panden, dar se ore twey und twintich mark lodighen Seluers hemelsch wichte und witte bruckelken mede erwruen moghen ane oren schaden. alle desse vorfcreuen dingh loue wy on an truwen stede und vast to holdende. desse breff is ghegheuen na Godes bord dritteynhundert jar und in dem twey und seuendegeften jare des donnerfdaghes in der pasche weken.

Appendent quinque sigilla.

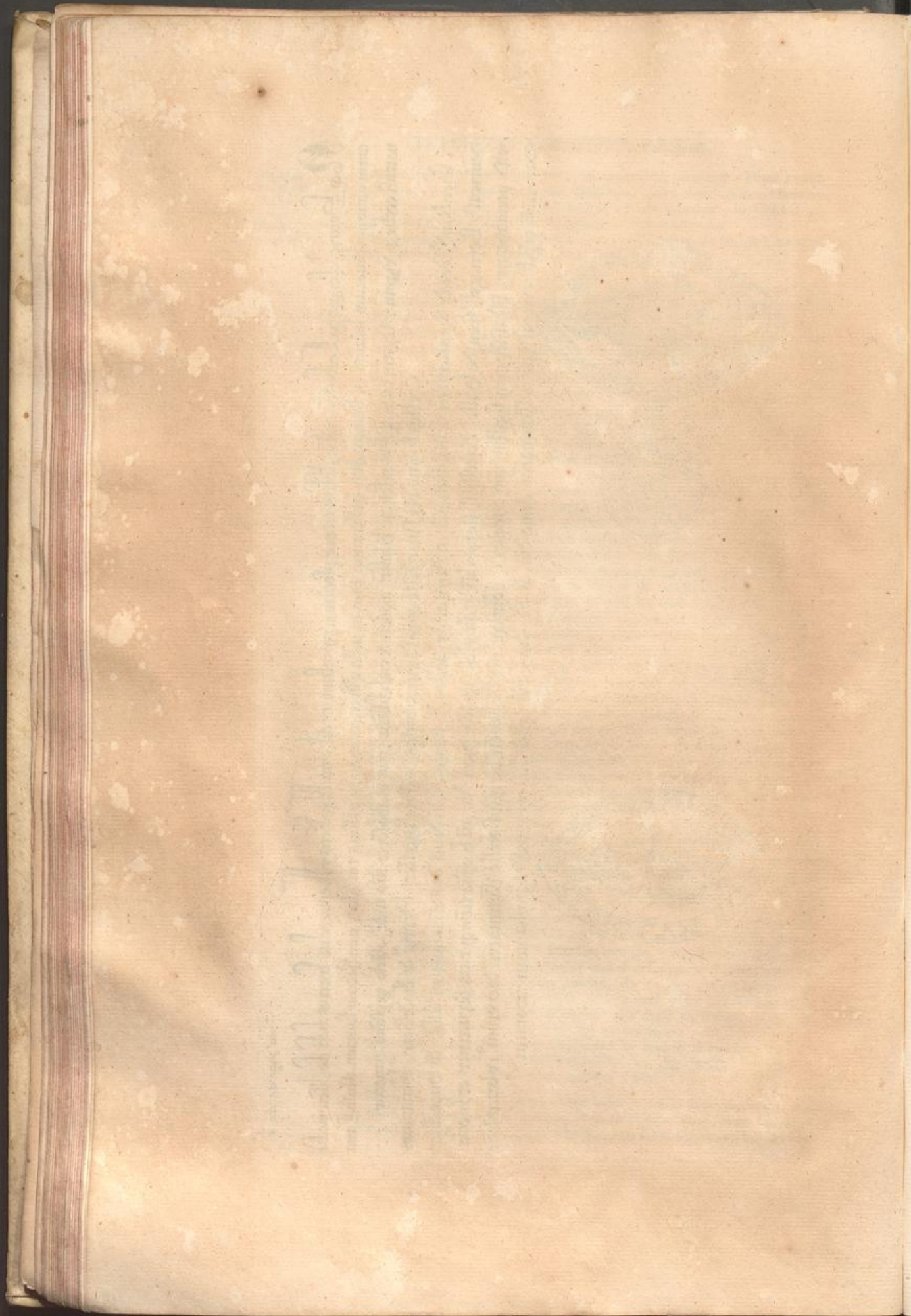
Ex his litteris patet, nobiles de Haken habuisse in villa *Latuorde* duos manfos, et vnum locum, qui dicitur *Kotstede*, ad quem refertur vnus manfus, quem vltimum illi de Haken dicti in feudum accipiunt, extinctis nobilibus dominis de Homburg,

Sos Bernice dei gratia Loobeyen ecclesie Abbas error e plenam processumur et cum Thymicus et Bertrandus fratres dicti de Mera in eccle
 eam omnium bonorum suorum in Kemnaden gestentium eam in uilla qm in campo et in palatis et in siluis cum h'edum suorum s'ntu. Cam
 nant' eccleie p' Signum et Leporem calant' Emanen ac Julien monete vendidit' pur in alio s'p'to mo uide s'f'cto g'p'f'us conuencit.

T'esse huius rei sunt / Albertus tenice miles de Amelugellen. Bernice de Hoellhem / Emanuus
 et Luerhard' fies de Spenkerben / castellan' nri in Beunel's / J'ohes de Freike / Thyd'caus de heler / milites / Al't' de Hupedhe /
 Henricus / Bernard' fies de Halle / Rudolf' / Notari' nri / et q'mpl'es alii fide digni. Vt au' h' omnia uel'iq' r'ant seruentur / et in con
 uol'a permanant / s'nt' s'p'tum sigillis / nro videt' et s'omant' nri Loobeyen / ac ip'ud eccleie Kamnaten' deereum' roborand' /
 Dat' / ad' cepit' Oroni' s'p'oin' Kamnaten' anno d'ni. m. cc. octog'nto quito / s'ua' q'nta post' s'p'p'hamam' domini /

ad pag. 40. lin. 4.

burg, a ducibus Brunsvicensibus et Luneburgensibus, vti probant littera infra §. 227. allatae, duos vero illos mansos in *Latuorde* habuisse dominos de Haken a comitibus de Schaumburg in feudo, demonstremus litteris sequentibus:

gubernante
Corbeiam Adalardo.

Von Gottes Gnaden wir *Wilhelm Landtgraff zu Hessen* Fürst zu Herffeldt Graff zu Catzenelnbogen, Dietz, Ziegenhain, Nidda und Schaumburgk etc. bekennen hiemit vor unß, unsere Erben und Nachkommen Fürsten zu Hessen alß unß nach Ableben-weylant des hochwohlgebohrnen uners lieben vettern und Getreuen *Graffen zu Holstein Schaumburg und Sternberg* christlicher Gedächtniß, als des letzten dieses Gräfflichen Stambß, nicht allein der eigenthum etlicher desselben von unß zu Lehen gehabter Schauenburgischer Ampter, sondern auch folgendts in dehme vor wenig Jahren zu Munster und Oßnabrugk getroffenen algemeinen Reichs frieden, noch ferner die ubrige und *gantz Graffschafft Schaumburg* sampt allen darzu gehorigen hohen und andern iuribus, wie die Nahmen haben mögen, respectiue eroffnet worden und erhblichen Zugefällen, und dannenhero mit und neben andern unsern adelichen Lehenmännern, welche von solcher unserer Graffschafft *Schaumburgk* und von deren itzo von unß einhabigen helfte ihre Lehen zu recognosciren haben, auch der veste unser lieber getreuer *Johan Wilke Haken* Obrift Wachtmeister *Leviens* sehl. *Sohn*, als der älteste vor sich und seine vettere *Georg Elmerhaus, Wilhelms* Sehl. *Sohn*, auch *Ernst Henrichen, Friederich Allbrecht, und Christoph Diedrich* Gebrudere, *Lutter Ernst* Sehl. *Sohne*, alle *Haken* sich gehorsamlich angemeldet, und unß unterthäniges fleißes erfucht und gebeten, wie sie mit denen Lehen und Guthern, welche Sie und ihre vorfahren, bißhero von weylant dem herrn *Graffen zu Schwarzenburgk und Sternberg* christlicher Gedächtniß besage unß originaliter vorgezeigten Lehnbriefß, zu Lehen empfangen, und getragen, numehr aber deren eigenthum obvorbemeldeter massen an unß kommen, gnädiglich wieder belehnen wolten. Daß wir demnach solchem seinen unterthänigen suchten in Gnaden statt gethan, und jhn den vorgemeldten Obrift Wachtmeister *Haken* als den eltesten vor sich und zu mitbehueff vorberuhrte seine vettere, *Georg Elmerhauff, Ernst Henrich, Friederich Albrecht, und Christoph Diedrichen* alle *Haken* Gevettere und Gebrudere, und ihre rechte Manleibs Lehens Erben mit nachbenandten Lehen-Guthern, wie sich nach Lehensrechts rechte Arth und Gewohnheit eignet und gebuhret, belehnet haben, und belehnen ihn in Krafft dieses uners brieffes, Nemlich mit dem dorff *Obder*, mit achte hueffen Landes daselbst, mit recht und Gerechtigkeit wie die belegen, zwey hueffe Landes in einer breite in der *Obdermasch* an der *Weser* dahl von den feldmarks *Graffen* an biß an die neue Gerichte, in einer breite, den *Obderberg* mit seiner zubehorunge, vierte halbe hueffe mit seiner Zubehorung zu *bonroder bey Hameln*, und den Zehenden daselbst, zwey hueffe Landes zu *Tündern*, und den lutken Zehenden daselbst, zwey hueffe Landes zu *Harmerssen*, funff hueffe Landes zu *Emmern*, mit ihren zubehorungen, neun hueffe Landes zu *Frolevesen*, den Zehenden daselbst, und drey Kottfette, eine hueffe Landes vor *Hameln*, die *Eickbreite* genandt, vor dem *Wettthore (forte Weser thore)* daselbst, den zehenden zu *Verdesen*, zwey Vorde an der *Weser*, einen zu *Obder*, und den andern zu *Eilenkampe* bey dem *Harabohme*, zwey hueffe zu *Schnessell* mit neun hofen und einer Kottfette, noch elffen hofen Zehendt frey daselbst, den vierdten theil des Zehendten zu *Lutken asferde*, die voigtey über zwey hueffe landes in dem *Hartmer felde*, zwey hueffe Landes zu *Lattferde*, zwölff morgen für den hagen zu *Obfen*, und das Schapwerk zu *Frolevesen*, und fort mit allen ihren Zubehorungen, so die alle belegen seyn buten und binnen den vorbemeldten dorffern, in Holtze, in felde, in wassern, wischen und weyden, davon nichts aufbeschieden, wie man das alle benennen mag, welcher Guther aller, mit ihrer Zubehorung, Wir für unß und unsere Mitbeschriebene, den vorbenamten Obrift Wachtmeister *Johan Wilken Haken*, und seinen mitbemeldten, rechte bekennige Herren und

Ab anno 822 vsque 826 imperante Hludouico et tradidit heluco in *uuitbern* (E) quidquid habuit ibi. testef eso folchard uuido marcuuarduf afuko uuitbern ingeld frederic hildibert tal afic cilod.

§. 20.

Tradidit bernharduf in pago norththuringi (F) testef

Wehrer feyn wollen, und sollen, wo, und wie oft ihnen des nothig und behueff feyn wird, und sie das von Unff heischen oder heischen lassen. Dagegen hat er unff gewöhnliche Gelubde und Eyde gethan, Unser und unser Erben und successoren Fursten zu Hessen, wer die iederzeit sein, und unser Furstenthum Hessen Castell einhaben werden, bestes nach seinen hochsten vermögen zu thun und zu wissen, auch derselben Arges zuwenden und zu verhindern, darzu von angezogenen allen Guthern nichts zu verpfänden, versetzen, oder verkommen zu lassen, sondern sie nach vermögen getreulich bey ein zu verwalten, und zu erhalten, weitem Inhalts des Unff hieruber zuruck gegebenen Reverses, alles ohne Argeliff und Gefährde. Zu Uhrkundt haben wir diesen brieff mit eigenen Händen unterschrieben, und unser Furstlich Insigel wiffentlich daran lassen hengen, Geschehen in unser Residentz und Festung *Cassel* den achten monathstag Februarii. Anno nach Christfi unfers herrn Gebuhrt Eintaufend Sechshundert funffzig und drey.

Wilhelm L. Z. H. mp.

Johan Vultcius Cantzlar mp.

Sigillum exhibuimus
in Tabula I. num. 1.

De pago Auga. (E) Iam pedem nostrum referimus e pago Tilithi in pagum contiguum *Auga*. Fuisse enim in pago *Auga* *Witbern* villam, refert abbas noster Saracho in *Registro Bonorum* et P. A. C. Est autem villa *Witbern* desolata, olim reperta eis *Wileram* in campo *Bruggenfeld* in loco vsque in hodiernum diem appellato *Widen*. Olim debebant incolae huius villae arua monasterii Corbeiensis aratro scindere, atque abbatiae nostrae alia seruilia opera facere, vti *Registra bonorum* et prouentuum abbatiae Corbeiensis testantur. Eandem villam propter crebras inundationes *Wileram* decreuisse, eiusque incolas se suaque paulatim transfuisse in urbem *Huxariam*, valde probabile est. Non est autem haec villa confundenda cum villa *Weyethan*, cuius mentionem iniecit anno 1079 Corbeiensis abbas *Wernerus* (non *Warinus*, vti cum *Schatenio* volunt *Origines Pyrmontanae* p. 8. vbi enim anno 1079 *Warinus* erat?) Haec enim villa hodie dicitur *Werden*, sita ad *Wileram*, vnum milliare distans a nostra *Corbeia*, et olim relata fuit ad pagum *Nithega*, vti infra videbimus.

De pago Norththuringi. (F) Licet in hoc paragrapho quaedam sint vetustate detrita, restituenda tamen ea sunt e *Sarachonis* *Registro* B. et P. A. C.; dignissimus enim est paragraphus, qui explicetur planissime. Primum enim de pago *Norththuringi* bene notes velim, probe eum distinguendum esse tam a tota *Thuringorum* prouincia, quam a pago *Sudthuringia* specialiter sic dicta. Per totam *Thuringorum* prouinciam intelligimus regnum *Thuringiae*, procul dubio olim diuisum in *Thuringiam orientalem*, *occidentalem*, *meridionalem* et *septentrionalem*. *Thuringia orientalis* comprehendebat *Misniam* atque *Osterlandiam*. Ad *Thuringiam meridionalem* spectabat *Francia orientalis*, *Buchonia*, *Hassia* et comitatus *Hennebergicus*. Ad *occidentalem* *Thuringiam* referebatur eadem regio, quae vsque in hodiernum diem nominatur *Thuringia*; ad *septentrionalem* autem *Thuringiam* pertinebat principatus *Anhaltinus*, ducatus *Magdeburgicus*, et aliqua pars principatus *Halberstadtensis*, et fortassis etiam *Marchiae Brandenburgicae*. Ita res sine dubio erat, florente adhuc regno *Thuringiae*. Posteaquam autem regnum *Thuringiae* per *Francos*, *Saxones* et *Sueuos*, seculo VI. a *Christo* nato a) deletum est, *Sueui* in prin-

a) D. Io. Iac. Mascon in *Geschichten der Teutschen* bis zu Abgang der *Merouingischen Könige* Leipzig 1737, 4, L. XI §. 47, sqq. p. 70, sqq. et in V. *Anmerkungen* p. 16, sqq.

principatu Anhaltino sedes suas posuere, Saxones Northuringiam atque Eichsfeldiam acquisiuere, et Franci ceteras prouincias in potestatem suam redegere. An Saxones eo tempore quoque pagum *Hessi Saxonicum* acceperint, in obscuro later. Illud est certum, tempore Hludouici pii pagum *Hessi Saxonicum* ad Saxones nostros spectasse, uti haec, quas damus, Traditiones passim comprobant. Neque probabile est, Carolum M. demum Saxonibus nostris hunc latum et magnum pagum tradidisse.

Euerfo regno Thuringia, nomina Thuringiae *orientalis* atque *occidentalis* penitus videntur omisa. Mansere tantum nomina Thuringiae *meridionalis* ac *septentrionalis*, quae in diplomatibus appellantur pagi *Sudthuringia* seu *Thuringia Australis*, et *Northuringia*. Quem vltimum nostrae Traditiones, et Saracho abbas in suo Registro appellant *Northuringi*. Non autem nomen pagi *Northuringi* eo in sensu accipere debemus, quo sumi potuit, durante adhuc regno Thuringiae. Pagus enim *Sueuon* tempore Carolingicorum a *Northuringia* erat auulsus. An pagus *Hardego* sub *Northuringia* quoque fuerit comprehensus, res erit altioris indaginis. Auctor sane Vitae S. Liutbirgis cap. I. refert, *Bilibildam filiam Bernardi et proneptem ducis Ostfalorum Hessi* seu *Asig condidisse monasterium in loco, qui dicitur Winitobus in prouincia Saxoniae, in pago, qui dicitur Hartbagewi, in saltu, qui vocetur Harz, qui diuidat Saxoniam et Thuringiam*. Ex quo loco discimus, pagum *Hardego*, uti Traditiones nostrae illum appellant, fuisse intra Saxoniam, et siluam *Harz* terminum extitisse Saxoniae et Thuringiae. Totam quoque *Eichsfeldiam* ad Saxoniam et non ad Thuringiam tempore Carolingidarum spectasse, patet e Chronico nostro Corbeiensis manuscripto, in quo clare et perspicue asseritur, *fines duarum prouinciarum Saxoniae et Thuringiae villam Dhuwige inter Onestrutum et Wipran fluuios disternisse*. Quemadmodum igitur concedimus, pagum *Northuringi* nomen suum a Thuringis accepisse, et quemadmodum nuper acutissimi Nouorum Actorum Eruditorum collectores contra D. Joach. Berw. Lauensteinium inficiati sunt strenue, vnquam Thuringos ad Hildesiam incoluisse: ita et nos contra eundem Lauensteinium inficiabimur strenue, Thuringos vnquam in terras Brunuicensium imperium tenuisse, licet Lauensteinius se nuper contra dictos censores studuerit tueri; his autem postremis vindiciis sese in nouum barathrum praecipitauerit. Sane enim villa *Duringerode* ad fluuium Ouaceram nullatenus rem facit, uti infra videbimus. Denuo potius pernegabimus strenue, ut iterum iterumque hanc uoculam repetamus, *Helmstadium* nostrum vnquam ad pagum *Northuringi* pertinuisse. Sed dicis, Hermannum Conringium ita statuisse. Quid vero inde? An auctoritatibus pugnandum? Nonne tanto viro, quantus erat Conringius, aliquid dandum est, quippe qui eo uiuebat tempore, quo ars diplomatico-historica tam clare nondum exsplendescerebat, quam hoc nostro aeuo? At asseris, Conringium, ad Historiam Vitae S. Hildegri mi primi Halberstadiensium episcopi prouocasse. Sed illud ex ea comprobare non poteris, quod studes. Nihil enim aliud in eadem Historia dicitur, nisi quod Hildegri mus *se ad Northuringensem gentem* (ut ipsis eiusdem Vitae uerbis obscurioribus utamur) *committere uoluerit: usum auxilio & hospitio fratris sui* (scilicet S. Ludgeri) *manentis in loco uocato Helmenstad, ubi ordinauerunt* (seu praeparauerunt) *semina sanctissima euangeliorum, qua deinde iecerunt in Northuringorum pectora*. Sic ergo e pago *Derlingo*, in quo necessario *Helmenstadium* situm fuerit oportet, uti supra monstrauius, quia illud vndique villis, ad pagum *Derlingo* spectantibus, circumdabatur, in pagum *Northuringi* homines illi uenere, ibidem disseminaturi euangelium. Exfulat ergo primum argumentum Lauensteinii. Licet uero perhibeat ille, Thuringos in *Hadolaun* regnasse; illud tamen ipsum etiam supra (§. 15.) pernegauimus strenue, ostendentes, in *Hadolaun* non regnasse Thuringos, sed *Herulos*. Qua ergo fronte dici queat, Thuringos terras Brunuicenses et *Hildesheimensem* episcopatum incoluisse, nemo non uidet. Illis quoque eruditus assentiri nequimus, qui perhibent, pagum *Northuringi* comprehendisse pagos *Hardego* et *Derlingi*. Primum enim diploma, ad quod prouocant, quodque etiam exstat Tom. II. *Script. Rev. Brunf. Leibn.* p. III, sententiae illi haud fauet. Deinde alios id celare non potuimus, admodum nos dubitasse, an diploma illud sit genuinum. Quemadmodum enim diplomati annus incarnationis dominicae 814 est additus, quod fit contra morem eiusdem incunantis seculi, ita illa neque in vlllo melioris notae diplomate id aetatis inuenitur. Accedit, quod diploma excitatum ad IV. Nonas septembres indictione 8 dicitur datum.

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

Quod temporis momentum sic est comparatum, ut diploma illud manifestæ falsitatis arguere possit. Anno enim 814 die 10 septemb. indictio VI. erat, non octava. Fabricatum ergo et effectum fuisse diploma putamus, ad stabiliendam eorum sententiam, qui contendunt, iam Carolum M. eiusque filium Hludouicum episcopis nostræ Saxonie episcopia cum suis circumscriptis limitibus dedisse. De quo autem factò genuina diplomata Carolingica et scriptores coetanei tacent, id merito lamis larisque mancipandum esse arbitramur.

Longitudinem et latitudinem pagi nostri *Northuringi* ex nulla ratione melius cognoscere possumus, quam ex villis, quæ huic pago tribuuntur. Et quanquam sunt viri quidam doctissimi, qui, terminum pagi nostri inter Othram, Albim et Bodam fluuios esse constituendum, contendunt; demonstrant tamen villæ, ad pagum nostrum spectantes, eos non accurate posuisse limitum pagi *Northuringi* normam. Ut ergo hoc demonstremus, primum producere volumus villas, quas e diplomatibus quibusdam eruimus, et quæ huic pago in illis tribuuntur. Hic eas secundum alphabeti seriem exponere libet, additis annis, quibus data sunt diplomata, quibus innitimur. Vnius cuiusque industria; relinquimus licentiam, illa ope *Regest. D. Georgischi* in locis ibidem adnotatis inquirendi; deinde autem addere eas villas, quas in traditionibus nostris et Registro abbatis Sarachonis huic pago tributas inuenimus, fuerit operæ pretium.

Sit ergo prima villa, quæ in diplomate S. Bernwardi ad annum 1022 appellatur *Adeligeresdorp*, in diplomate autem cæsaris Heinrici II, ad eundem annum *Edelgeresthorp* dicitur. Hanc villam quoque spectasse ad comitatum *Luidgeri* comitis, cuius in antecedentibus eiusdem diplomatis verbis asseritur comitatus fuisse in pago *Derlingo*, nobis videtur verissimum. Putamus ergo, nullum alium vicum, nisi *Algersdorf*, non procul ab oppido Scheningen, designari. Vulgus eum vulgo vocat *Aluerstorp*.

2) *Adanstanede* ad annum 946 ab Ottone I tribuitur pago *Northuringi*, et comitatui comitis Geronis. Probabilissime ergo hæc villa existit ea in regione, in qua *Unseburg*, *Bistorp* et *Biennen*, reperiuntur, quæ existant in ducatu *Magdeburgico* inter *Bodam*, *Salam* atque *Albiam* fluuios.

3) et 4) *Appendorp* et *Apendorp* ad annum 946 sunt duæ villæ desolatæ, olim obuiæ in archiepiscopatu *Magdeburgico* non procul a vico *Macro-Ottersleben* et a villa *Bönnikenbeck*, quæ illius erat filia anno 1698.

5) *Arrikesleua* erat anno 1021 in comitatu *Thietmari* Marchionis, et esse videtur *Arxleben* non procul ab vrbe *Magdeburgo*.

6) *Atung* memoratur ad annum 961. Hæc villa esse videtur *Atingen* vel *Attingen*, sita ad vnus horæ interuallum ab vrbe *Magdeburgo*, vel *Etingen* non procul a vico *Marchiæ* veteris *Brandenburgicæ* *Catendorf* ad saltum *Dræmeling*, distans iter quadrantis horæ a vico *Wegensted*: vel *Scharn-Etingen*, quæ dudum desolata est, et olim sita fuit non procul a villa modo dicta *Etingen*.

7) et 8) *Badenleue* et *Badenleue* memorantur ad annum 1022, vel, uti adpellantur in diplomate Heinrici II ad annum eundem, *Badeleuen* et *Badeleuen*. Hæc villæ probabiliter quoque spectantur ad comitatum supra dicti comitis *Luidgeri*, videnturque fuisse *Wester-Badeleue* atque *Oster-Badeleue*, quæ reperiuntur in Libro feudali manuscripto Alberti I. episcopi *Halberstaden*sis, *Baddeleben* non procul a vico *Ummendorp* in ducatu *Magdeburgico* adhuc superest. Meminit autem Albertus episcopus in Libro excitato adhuc alius villæ *Bathesleue*, quæ probabiliter est monasterium *Badersleuen* in episcopatu *Halberstaden*si, quod in monumentis veterum nominatur *Badesleue* et *Bathersleue*. Hoc vero ad pagum *Northuringi* spectare non potuit. Alia quædam villa *Badenleue* seu *Bathesleue* refertur ad pagum *Sueuon*, testante *Leuckfeldio* in *Antiquit. Halberstad.* p. 17. et p. 685. Hæc in principatu *Anhaltino* visentibus sese offert.

9) *Bareboi* erat anno 987 in comitatu marchionis *Huodonis* sita. Procul dubio designatur *Barby* ad fluuium *Albiam*.

10) *Biere* ad annum 939 in comitatu *Geronis* sita erat. *Bieren*, distans duo miliaria ab vrbe *Magdeburgo* versus meridiem, est eadem.

11) *Biscopstorp*, ad annum 946 memorata, existit in comitatu *Geronis*. Probabiliter designari credo *Bistorfum* non procul a vico *Borne* in ducatu *Magdeburgico*, probe discernendum a *Böstorf* in præfectura *Oebsfeld* in eodem ducatu.

12) *Biennen*, ad annum 946 in comitatu *Geronis* sita, fortassis est *Borne* haud procul a *Bistorf*. Videtur legendum esse *Brunnen* congruenter photographo.

13) *Biz-*

- 13) *Bizzunici* locus, ad annum 937 memoratus, erat situs in comitatu *Thietmari* gubernante Corbeiam Adalardo. guber-
lius, in cuius comitatu eodem anno etiam erat ipsa vrbs Magdeburg. An Birtz-
phul haud procul a Morfel? vel Petzau non procul a Scherme? An locus alius
definitur?
- 14) *Buchwin* villa, quæ erat anno 937 in comitatu *Thietmari*, et anno 946. *Buch-
wi*, fortassis est *Pechas* non procul ab vrbe Magdeburgo.
- 15) *Buchow*, quæ anno 937 in comitatu *Thietmari* erat, probabilissime est *Buco*,
non procul a monasterio Bergen sita ante portas vrbis Magdeburgi, inclitissimis
munimentis illustrati.
- 16) *Butirichsdorp* villa ad annum 946 obuia, videtur esse Botmersdorf, non procul
a Wantzleben in eodem ducatu Magdeburgico sita.
- 17) *Calua* anno 992 erat in comitatu *Hodonis* (fortasse marchionis). Verifimil-
lime ergo subest *Calba*, ad fluuium Salam sita, cuius mentionem iniecit Halber-
stadenfis episcopus Reinhardus in literis adductis infra in *Addendis* num. 9, nisi in
his potius Calwa, oppidum Gardelegiæ vicinum, designetur.
- 18) *Drogenleue* ad annum 966 est ipsa villa *Dreileben* in ducatu Magdeburgico.
Confer tamen ea, quæ supra §. 15. diximus de hac villa.
- 19) et 20) *Dudelon* et *Dodelon* memorantur ad annos 946 atque 1022. Ad
annum posteriorem, locus vocatur *Dudulegen*, qui videtur *Hoben* et *Nider - Do-
deleben* fuisse, villæ vnum milliæ circiter sitæ ab oppido Magdeburg. Quodsi
villa *Dudelegen* anno 1022 ad comitatum supra dicti comitis *Luidgeri* spectauit,
vti omnino videtur; tunc comitatus *Sebusen* ad eundem quoque comitem perti-
nuit. Comes ergo *Luidgerus* optimo iure dici poterit auus cæsaris Lotharii illius,
qui quoque *comes* appellatur *de Sebusen*. De hoc infra pluribus agemus exposi-
turi de Lothario Imperatore.
- 21) *Dunifseti* villa, anno 961 memorata, esse videtur *Densfed*, vicus situs inter
Hundisburg atque Aluensleben in Ducatu Magdeburgico.
- 22) *Enmode* villa, anno 1022 obuia, probabiliter in comitatu iam supra memo-
rati comitis *Luidgeri* existit. Videtur ergo hæc villa procul dubio esse vicus *Em-
den*, spectans ad iura dominorum Baronum de Schulenburg, situs in ducatu
Magdeburgico inter Bregensfed atque Aluensleben.
- 23) *Fasleuerthorp* villa, ad annum 946 memorata, videtur esse *Velfstorf* in præ-
fectura Calvæ. Quia vero additur, eandem villam fuisse in comitatu Geronis,
ad quem quoque spectarunt Biere, Biscopstorp & Biunnem, doctis viris Magdebur-
gensibus id perferendum relinquimus, quinam potissime vicus fuerit designatus.
- 24) *Flatunge* villa, anno 961 memorata, est *Flechtingen*, inter riuum dictum
die Spetze, et flumen *Obre*, spectans ad iura dominorum de Schenck, Helmstadium
inter ac vicum Calværdam, æquali distans vtrimque milliæ duorum interuallo.
- 25) *Fridemaresleba* memoratur anno 937 in comitatu *Thietmari*, *Fridmarsleba*
anno 939 in comitatu *Dithmari*, et *Fridumaresleua* anno 946. Cum ad eiuſdem
Thietmari comitatum etiam anno 937 referatur Magdeburg, probabilissime
significatur per *Fridemareslebam* *Fermersleben* vicus, situs ad Albim, dimidium
milliarit ab vrbe Magdeburgo disiunctus.
- 26) *Froſa* villa, anno 937 obuia, in comitatu *Thietmari* et anno 939 in comitatu
Dithmari, erit vel *Vroſa* villa desolata, olim sita, vbi hodie reperitur neostadium
Magdeburgi, vel oppidulum *Froſe*, distans ab oppido Magdeburgo duo milliaria,
situs ad Albiam. *Froſa*, quæ in diplomatis Corbeiensibus, et in primis ad an-
num 946 occurrit, probabilissime erit *Froſe* ad mare Aſcanicum. Quæ autem villa
ad pagum *Northeburingi* spectare non potuit.
- 27) *Germisleue*, anno 937 in comitatu *Christiani*, erit vel *Nort-Germersleben*,
vel minor *Germersleben* vicus, situs non procul a maiori *Germersleben*.
- 28) *Grimberesleua* anno 937 in comitatu *Christiani*, qui fortassis erat idem comes
Christianus sub num. 27, eiusque nomen videtur corruptum, nec denotat *Chri-
stianum*, sed *Karſtanum*. Probabiliter hæc villa erit maior *Germersleben*, vicus
ad fluuium Bada, hodie dictum *die Bode*, et tria milliaria ab vrbe Magdeburg
situs occidentem versus, hodie habent ibi bona sua domini de *Kortzen*.
- 29) *Habalderleue* ad annum 966 erit vel *Alten-Haldensleben*, vbi est monasteri-
um, vel *Neu-Haldensleben*.
- 30) *Hartaradestorp* anno 937 in comitatu *Thietmari*, *Harteradestorf* anno 929 in
comitatu *Dithmari*, et *Hurtaxgrefdorp* ad annum 946 est villa desolata *Hartstorf*,
olim sita ante *Diesdorf* non procul ab vrbe Magdeburg.

Ab anno
822 usque
826 imperante
Hludowico et

- 31) *Helmwardestorp* esse posset *Hermstorf* non procul ab *Eichen-Bardeleben*. Quia autem hæc villa erat anno 946 in comitatu *Geronis*, ad quem, ut supra vidimus, spectabant *Biscopstorp* et *Biinnen*, situs eius adhuc latet in obscuro. Forte *Helmwardestorp* est vel *Eilwa destorp* vel *Ilbersdorf*, quarum anno 1311 mentionem iniecit *Albertus I*, Halberstadenensis episcopus, in Libro feudali manuscripto. *Eilwardestorp* villa quondam erat in Halberstadeni episcopatu non procul a monasterio *Gröningen* sita, hodie desolata. Fuit etiam quoddam monasterium in Thuringia, sed Halberstadenensis dioceseos, dictum *Eilwardestorp*. Sed quamvis villa *Eilwardestorp* prope *Groningam* ad comitatum *Geronis* spectare potuisset, procul dubio tamen, si villa *Eilwardestorp*, ad annum 946 nominata, fuisset *Helmwardestorp*, hæc villa ad pagum *Hardego* relata fuisset, nisi perhibere voles, sumi vocabulum *Norththuringi* in diplomate Ottoniano ann. 946 in sensu generali, ita, ut pagi *Hardego* quoque aliquam partem sub se comprehenderit. Hoc stare debet, si nemo situm villæ *Helmwardestorp* curatius ostendere poterit.
- 32) *Helueldui* vel *Heueldui* anno 937 fuit in comitatu *Christiani*, in cuius comitatu etiam erat eodem anno *Grimheresleua*. An sit indicata, ut vir quidam doctissimus perhibet, regio ad *Hauelam* inter *Hauelbergam* et *Brandenburgum*, valde dubito. Fortasse est *Helfsta*, quam appellat celeb. *Walther* in *Singular. Magdeb. P. II. p. 18.* præfecturam ducatus *Magdeburgici*.
- 33) *Hugendorp* anno 1022. probabiliter quoque, ut *Emmode*, existit in comitatu *Luidgeri* comitis. Videtur subesse *Heuersdorp* in præfectura *Calvæ*, vel, si mauis, *Eikendorp* in ducatu *Magdeburgico*, olim dicta *Hoikendorp*. Quæcunque sit villa, indicat tamen ea, comitem *Luidgerum* anno 1022 tenuisse amplissimum comitatum in utroque pago tam *Derlingo* quam *Norththuringi*.
- 34) *Inemwatinga* anno 937 in comitatu *Thietmari*, villa est desolata, olim sita non procul a *Langen-Wedding*, vel *Alten-Wedding*, cum quarum villarum vna in vnam massam confluit.
- 35) *Intesleue* anno 939 in comitatu *Ditbmari*, etiam villa desolata est, olim sita vix iter dimidiæ horæ ab vrbe *Magdeburgo*.
- 36) *Istatedorp* anno 937 in comitatu *Thietmari*, quæ refertur iterum ad annum 946 ad pagum *Norththuringi*, est quoque villa desolata, sita olim apud vicum *Boumersdorf* versus *Wanzleben*, postea dicta *Tasdorf*.
- 37) *Kobolterdorp* ad annum 946 est etiam desolata villa, olim sita non procul ab vrbe *Magdeburgo*.
- 38) *Leueresdorp* ad annum 946 erit villa desolata, quondam sita inter *Euendorf* atque urbem *Magdeburg*.
- 39) *Liemtdesdorp*, anno 937 sita in comitatu *Thietmari*, hodie appellatur *Lemsdorf* non procul a vico *Grossen-Ottersleben*, ad cuius etiam spectat ecclesiam.
- 40) *Linen* ad annum 946. An hæc villa eadem est, in qua postea castrum est constructum dictum die *Linderburg*, quod hodie desolatum, olim autem situm erat in filia *Linder*, quæ fortassis nomen accepit a villa nostra, et hodie spectat ad vicum *Vtmæden* in præfectura *Calvæ*?
- 41) *Liobaldesdorp*, anno 937 in comitatu *Thietmari*, olim non procul abfuit ab vrbe *Magdeburgo*, hodie inter loca deserta recensenda.
- 42) *Loboschor* anno 937. fuit in comitatu *Thietmari*. An *Liebs*? vel *Liebars* trans *Albiam*? vel alia?
- 43) *Mackstede*, anno 946 in comitatu *Geronis*, probe discernenda a *Mackensted* in præfectura *Nienburg*, a *Machtenstede* in *Stedingia*, atque a *Mackensted* in præfectura *Harpsted* in comitatu *Hoiano*. Situs villæ *Mackstede* in pago *Norththuringi* adhuc latet in obscuro.
- 44) *Magdeburch* erat anno 937 in comitatu *Thietmari* atque anno 939 in comitatu *Ditbmari*. nominatur in chronico nostro *Corbeiensi Magadabure*.
- 45) *Mandelsleua* anno 937 in comitatu *Thietmari*, et ad annum 946 *Mantesleua*. An *Madel* villa desolata, olim ad *Grabau* spectans, teste *S. Walthero* in *Sing. Magd. P. II. p. 71. seqq. conf. P. VI. p. 187?* vel *Madal* non procul ab oppido *Burg?* vel *Marsleben*, hodie *Mörsleben*, quam olim teste eodem *Walthero P. VI. p. 23.* illi de *Ouensfeld* possederunt? Sed dicis, hanc ultimam villam *Maresleba*, esse eam, cuius meminerit *Euerhardus* in *Corpore Traditionum Fuldensium I. F. Schannati p. 300. num. 10.* his verbis: *Ego Helli dono atque trado sancto Bonifatio predium meum in villa Maresleba et in villa Froreswic cum mancipiis inhabitantibus numero*

LXXX et prole eorum. Si enim, pergis, Hessi fuit dux Ostfalorum Hessi, qui monasterium Fuldense intravit, si fuit is, ut supra statuisti, in pagis *Derlingo* et *Northburingi* bona sua hereditaria habuit, verisimillimum erit, villam *Maresleba* esse vicum Maresleben in ducatu Magdeburgico. Si ergo *Marsleben* vicus olim dictus est Maresleba, is villa *Mandelsleua* esse non poterit, quæ etiam erat in comitatu Thietmari, ad quem vique Magdeburgum spectavit. Quidquid sit, id erit verisimillimum, villam *Mandelsleua* non procul ab vrbe Magdeburgo existisse. Exstat villa Morsleben Helmstadium inter et Bartsenlebam infra Magdeburgicum Ducatum. Opta, vtram malis.

46) *Mosan* ad flumen *Horaba* ad annum 937. Hæc erit *Mose* hodie vnum *Vorewerc*, ad dimidium milliarii situm a *Wolmersted* ad fluvium *Ohre* in ducatu Magdeburgico.

47) *Necrowattinga* ad annum 946 est vicus *Neu-Weddingen*, iam desolatus, reperitur vero in *Langen-Weddingen*, cum quo in vnum vicum coaluit.

48) *Nienburg* anno 975 in ripa fluminis *Salæ*, ad annum 987 nominatur *Niuenburg* in comitatu *Huodonis* marchionis. Eiusdem quoque villæ meminit *Annalista Saxo* Tom. I. *Eccardi* p. 327. his verbis (Anno 975 translata est religio monastici ordinis de *Thanmavesfeld* in quoddam castellum *Nigenburcb* dictum, in ripa fluminis *Salæ* in pago *Northburingia* situm. Nam ipsi ac compluribus Christi fidelibus loci ipsius asperitas ac omni genera incommoditas inibi Christi militantibus obstrare videbatur. Otto imperator Augustus anno 978 hoc monasterium appellat *Nienburg* idque situm esse refert, ubi *Sala* & *Buda* se miscendo vicissim stabili fœdere maritant, eique castellum confert *Grimersleue*, teutonice & slavonice *Budzico* nominatum, cum XXX mansis regalibus ad idem pertinentibus. Otto III imperator anno 1000 ob petitionem *Geronis* Marchionis et interventum *Eggihardi*, *Nienburgensis* ecclesiæ abbatis, ecclesiæ *Nienburgensis* dedit civitatem, *Niempsi* dictam, in comitatu *Geronis* marchionis, in ripa fluminis *Niza* nominati sitam, cum villulis *Pozdicum*, *Gotheruna*, *Bezdicz*, *Gozewa*, *Lepi*, et *Tamarinum* ad idem *Burgwardium* pertinentibus. *Heinricus* II seu sanctus locum nostrum nominat civitatem *Niuenburg*, eumque ad fluvium *Sala* esse situm dicit, eiusque monasterii abbati *Eggihardo*, quem sui sanguinis abbatem nuncupat, donat anno 1004 aliquot iuris sui civitates, id est, *Trieibus* & *Luiboehali*, *Mroscina*, *Erothisti*, *Liubsi*, *Zlupisti* et *Gostewissi* cum territoriis suis, ac omne, quicquid *Dietheri* in beneficium habuit in pago *Lusiet*, et in comitatu *Geronis* situm. An locus hic idem sit, qui in *Tradit. Fuldensi* Schannati p. 304 num. 93 nuncupatur *Niuinburc*, in medio relinquimus. Interim accipe *Ebirhardi* monachi *Fuldensis* verba: *Ego Eridebart* trado Deo et sancto *Bonifatio* in pago *Saxonia* in villa *Niuinburc* libertinos III cum vxoribus suis et filiis et omni substantia eorum. Hodie nominatur hic locus *Munche-Nienburg*, iacetque, ubi *Sala* recipit fluvium *Bode*.

49) *Orkerlowo*, anno 1083 in comitatu *Sigifridi*, est oppidum *Oschersleue*, quatuor milliaria situm ab vrbe Magdeburgo Halberstadium versus, olim quoque spectans ad Halberstadensem episcopatum. Ad comitiam *Sehusen* pertinuisse locum, patet e litteris *Volradi* Halberstadenensis episcopi, quas exhibet *Dns. Walther* in *Singul. Magdeb. P. III. p. 54. seqq.* Cum enim *Volradus* anno 1257 venderet *Rudolpho* archiepiscopo ecclesiæ *Magdeburgensis* totam comitiam in *Sehusen*, ab hac venditione excipiebat *Gostaph* (forte legendum *Graslap* seu *Goslap*) in villis *Osenleue*, *Beckendorp*, *Horibusen* magnum, *Emeringe*, antiquam villam, *OSCHERSLEVE*, *Wegerleue*, *Andersleue*, *Brandersleue*, *Neindorp*, *Hammersleue*, quas subesse volebat advocatiæ sue in *OSCHERSLEVE* pleno iure. Quodsi autem *Schulensis* comitia probabilissime spectavit ad progenitores *Anhaltinorum*, *Sommerschenburgicorum* ac *Supplinburgicorum* comitum, quos infra §. 188. ex vno deduximus sanguine, verisimillime quoque comes *Sigifridus* fuit frater *Otonis* comitis de *Ballenstede* et filius *Adelberti*, postea comes palatinus, mortuus anno 1123, maritus *Gertrudæ* filiaë *Heinrici* comitis de *Northheim*, advocati *Corbeiensis*. Fortassis hic quoque habes originem feudorum, quæ habuere olim comites de *Hademersleuen* ab *Anhaltinis* principibus, teste *Milagio* cancellario *Defflauensi* in *Vindiciis Anhaltinis* p. 61. §. 18. seq.

50) *Osterweltinga*, anno 937 in comitatu *Thietmari*, appellatur ad annum 946 *Osterwaldinga*, hodie nuncupatur *Ostierweddingen* sita ab vrbe *Magdeburg* vnum milliare meridiem versus.

51) 52) *Ottersleba* anno 937 in comitatu *Thietmari*, *Otersleue* 937 in comitatu *Thiet-*

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

Thietmari, Ottersleue a. 939 in comitatu *Diethmari*, atque ad annum 946 Ottersleba. Vna videtur maior atque altera minor Ottersleben. Situs est vicus vterque ab vrbe Magdeburgo iter vnus horæ.

53) *Partunlep* anno 1052 quidem in comitatu *Vtonis* fuit, spectans autem ad *Ditmarum* eiusque fratrem *Bennonem*, filios *Christophori*. Intellegitur sine dubio vicus *Barleip* ad siluam dictam *den Dromling* in præfectura *Caluor* in *Brunsvicensi* ducatu. Confer de hac villa infra §. 471. Alii designatum putant vicum *Veltheimiorum Bartensleben*.

54) *Pelnizi* ad annum 937. Hæc villa desolata est, olim reperta non procul ab oppido *Wolmirsted*.

55) *Pibbenise* ad annum 939. Latet in obscuro.

56) *Pisakendorp* erat anno 1083 in comitatu *Sigifridi comitis*, de quo egimus supra num. 49. Villa autem *Pisakendorp* est *Pesekendorp* sita inter *Schercke*, *Botmansdorf*, *Ofchersleben* atque *Andersleben*. Probabiliter est legendum in diplomate *Volradi* episcopi supra sub num. 49 citato *Besekendorp* pro *Beckendorp*, et hoc stante, villa nostra quoque spectauit ad comitatum *Schufensem*.

57) *Ploziust*, anno 1021 in comitatu *Thietmari* marchionis, est probabilissime *Plozek* ad *Salam* fluuium in principatu *Anhaltino* inter *Bernburg* atque *Alsleben*. Locus hic satis notus est, sedes peculiaris *Anhaltini* rami.

58) *Pretalize*, ad annum 937 memorata, existit in comitatu *Thietmari*. *Pretalitze* nuncupatur ad annum 939 in comitatu *Dithmari*, atque ad annum 946 *Predalize*. Villa hæc est vicus desolatus, olim situs in ducatu *Magdeburgico* non procul a vico *Fermersleben*.

59) *Rodensleba*, anno 1034 in comitatu *Bernhardi* marchionis sita, erit vel maior vel minor vicus *Rodensleben* in regione, quam dicunt die *Magdeburgische Börde*.

60) *Rotbardestorp* anno 977 in comitatu *Thietmari*, a. 937 *Ruobardestorp* in comitatu *Thietmari*, anno 939 *Rodbardestorp* in comitatu *Dithmari*, appellatur ad annum 946 *Rundbardestorp*. Videtur vna eademque villa. Id si ita est, intelligimus vicum *Rotbardestorp* desolatum, olim repertum non procul a *Sudenburg* ad campum dictum *das Deichtfelde*. Probe itaque hæc villa discernenda est a vico *Rodestorp* in principatu *Halberstaden*, non procul ab oppido *Wegeleben*, quod vnum milliare situm est ab vrbe *Halberstadio*.

61) *Sehusen* anno 966 spectabat ad comitem *Theodoricum*. Hæc autem villa probe discernenda est primum a *Sehusen* in ducatu *Bremensi*, & deinde a *Sehusa* in pago *Ambergau*, quæ anno 974 erat in comitatu *Rotimigii* comitis, et hodie *Sesen* dicitur, quæ oppidum est in ducatu *Brunsvicensi* inter *Gandersheim* et *Lutteram* situm. *Sehusen* in pago *Norduringen* vsque in hodiernum diem appellatur *Sehusen*, et reperitur in ducatu *Magdeburgico*. Hunc locum *Sehusen* olim fuisse comitatum, e bulla papæ *Alexandri* patet, quam exhibet *S. Walther* in *Singul. Magd. P. III. p. 51. seqq.* Vendidisse autem hunc comitatum anno 1257 *Volradum* episcopum *Halberstaden* archiepiscopo *Magdeburgensi*, demonstrant eiusdem *Volradi* litteræ l. c. p. 54 seqq. allatæ. Ad progenitores comitum *Supplinburgicorum* spectasse hunc locum, infra diximus: atque arbitrati sumus, cæsarem *Lotharium* Saxonem melius dici comitem de *Schufsen* in ducatu *Magdeburgico*, quam comitem de *Sehusen* in ducatu *Brunsvicensi*.

62) *Suaunburgon* esse posset *Sudenburg*, hodie pertinens ad urbem *Magdeburgum*; quia autem erat anno 939 in comitatu *Geronis*, ad quem etiam spectabant villæ *Vnnesburg* ad *Bodam*, et *Biere* ac *Biscopstorp*, maluimus intelligere *Swaneberg*. Id si tibi non placet, *Suaunburgon* villa desolata erit, cuius situm vt ostendas, te rogamus.

63) *Suldorp* anno 937 in comitatu *Dithmari*, a. 937 *Suldorff* in comitatu *Thietmari*, *Suldorff* anno 939 in comitatu *Dithmari*, et ad annum 946 *Suldorp*, esse poterit vna eademque villa. Intelligimus autem vicum *Suldorp* non procul a vico *Osterweddingen*, qui vnum milliare situs est ab vrbe *Magdeburgo*.

64) *Tietbensdorf* anno 937 in comitatu *Thietmari*, erit *Desforp* in ducatu *Magdeburgico* non procul a metropoli.

65) *Thetmundesdorf* ad annum 937 videtur esse *Dodendorp* in eodem ducatu *Magdeburgico* haud procul a vico *Suldorp*.

66) *Trumpsice* anno 937 in comitatu *Thietmari*, *Trumpsice* anno 939 in comitatu *Dithmari*, *Trumpsice* ad annum 946. Hæc villa desolata est, olim sita non procul a vico *Fermersleben*.

67) *Trul-*

- 67) *Trullinge* anno 946 in comitatu *Geronis*, et
 68) *Tudulon* a. 937 in comitatu *Dithmari*. Illa nobis incognita est; hæc vero esse poterit *Dudulon*, de qua egimus supra sub num. 19 et 20. guber-
nante
Corbe-
iam Ada-
lardo.
 69) *Valedorf* anno 937 in comitatu *Thietmari*, ad annum 956 *Valdorp*. Fortassis altera est vicus *Valdorp* ad *Ohram* fluuium, atque altera *Valdorp* villa desolata, olim non procul ab eodem vico *Valdorp* existens.
 70) *Velpuchi* ad annum 937 videtur esse *Volpke* in ducatu Magdeburgico non procul ab oppido *Scheningen* in ducatu Brunsvicensi, vel *Volpke*, quæ est villa desolata, teste S. Walthero in Singul. Magdeb. P. III. p. 18. *Volpke* in ducatu Brunsvicensi sub præfectura *Bardorf* ad pagum Norththuringi spectasse non videtur.
 71) *Vuzoborg* ad annum 939 obuia est. Ita legitur in diplomate foundationis ecenobii *Bergensis*, quod ab *Hahnio* editum. Jo. Georg. Eccardus autem legit *Wuzoboro*. Ponitur ultra *Horham* fluuium. Laudatus *Waltherus* l. c. dicit, hanc villam esse desolatam, sed non indicat, vbi ea quondam fuerit sita.
 72) *Unnesburg* erat anno 939, atque a. 946 in comitatu *Geronis*. Procul dubio intelligitur *Undisburg* ad fluuium *Bodam* in ducatu Magdeburgico.
 73) *Waddinga* ad annum 946. Hodie reperiuntur in ducatu Magdeburgico *Langen-Weddingen*, *Alten-Weddingen*, atque *Oster-Weddingen*, atque olim quæque erat in archiepiscopatu Magdeburgico *Necro-Wattinga*, de qua supra egimus. Fortassis villa *Waddinga* est *Alten-Weddingen*.
 74) *Waharesdahl* ad annum 961 obuia, postea dicta *Waterdahl*, villa desolata est, olim reperta non procul ab *Hundisburgo* ad *Ohram* sito.
 75) Reperitur in quodam diplomate *Gandersheimensi*, quod *Ottoni* M. tribuitur, atque anno 956 datum est, villa *Wanzleua*, quam *Ludouicum* regem tradidisse asseritur venerabili *Oda* vxori *Luitolfi* Saxonum ducis, qui *Gandersheimense* monasterium construxit. Cum in hoc diplomate *Oda* appelletur forus *Ludouici* regis, diploma *Ludouici*, ad quod in suo prouocat diplomate *Otto* M, datum esset intra annos 876, et 882, atque ex eo sequeretur, existisse intra hos annos villam *Wanzleua* in pago Northuringia in comitatu *Theodorici*. Quodsi hoc diploma genuinum esset, de quo tamen valde dubitamus, quia primum *Otto* se nominat dei gratia regem, non diuina fauente gratia regem, et deinde in eo legitur *Ludouicus*, non *Hludouicus*, *Henricus* rex, non *Heinricus* rex, *annuli*, non *anuli*, *dominus*, non *domnus*, ac denique *Gandereshemia* *marcus*, *Aluungamarcus*, et *Lutheriamarcus* videntur esse ficti, alia vt taceamus; villa *Wanzleua* esset *Wanzleuen* in ducatu Magdeburgico, hodie sedes præfecti. Quidquid autem eius rei verum sit, siue sit diploma illud fictum, siue genuinum, negari tamen non poterit, locum *Wanzleua* iam existisse eo tempore, quo denominatio pagorum adhuc in vsu erat. Quamuis enim aliud diploma *Gandersheimense*, in quo *Otto* rex anno 946 hanc villam nominat *Wanzlouw*, æque videatur fictum ac prius; eiusdem tamen loci iam mentionem iniecit *Dithmarus* episcopus *Merseburg*. T. I. S. R. B. Leibn. p. 423.
 76) *Watenesweg*, anno 937 in comitatu *Thietmari*, nominatur in Registro feudali episcopi *Halberstadensis* ad annum 1311 *Wetereswege*. Hodie appellatur locus ille *Wodenswege* et *Godenswegen*, iacetque ab vrbe *Magdeburgo* duo circiter milliaria occidentem versus.
 77) *Welpuchi* vide *Velpuchi* sub num. 70.
 78) *Wermerstorp* et *Wermerestorp* ad annum 1022 probabiliter in comitatu *Luidgeri* comitis. Ergo non esse poterit illa *Warmstorf* vicus in principatu *Anhaltino*. Fortasse hæc villa eadem est, quæ anno 1311 in Libro seu Registro feudali manuscripto *Alberti* *Halberstadensis* episcopi appellatur *Warmestorp*, quæ, quantum coniectura auguramur, eadem villa est, quæ olim stetit in præfectura *Weferling* in loco hodie nuncupato *Neugebeu*. Illum vicum deperditum recentiores quidam nominant *Wolfstorf*, quem vero probe discernendum esse dicunt a vico *Wolfstorf* in Brunsvicensi ducatu sub inspectione *Scheningensi*; fieri tamen quoque potuit, vt olim hic vicus deperditus nominatus sit *Warmestorp*. Hæc si tibi non placet, producimus aliam villam dictam anno 1425 *Warmestorpe*, hodie *Wassenstorf*, quæque reperitur in præfectura *Obsfeld* sub *Magdeburgensi* ducatu. Ad pagum *Norththuringi* sane hic locus spectare potuit, quia, vt infra videbimus, ipsum oppidum *Obsfeld*, situm ad *Aleram* fluuium, ad pagum eundem refertur. Et hoc nobis videtur probabilissimum.
 79) *Wilmerseue orientalis* et

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hudo-
uico et

80) *Wilmersleue occidentalis* spectarunt anno 937 ad comitatum *Christiani*. Vna esse poterit *Wolmirleben* ad Bodam fluvium inter Vndisburg et Blekendorf, altera fortassis non procul ab hoc vico quaerenda.

81) *Winediscum salebiti* erat anno 1036 sita in comitatu *Bernhardi* marchionis. Quia *Bernhardus* marchio procul dubio est *Bernhardus IV* marchio septentrionalis, veritati non abfimile putamus, intelligi vicum *Wendischbotten* non procul ab oppido *Vorsfelde*.

82) *Wizoboro* ad annum 937. Vide supra *Vnzoborg* sub num. 71.

83) *Wundischnburg* anno 937 in comitatu *Thietmari*, in quo etiam erat eodem anno ipsa vrbs *Magdeburg*. Nulla esse videtur alia villa, ac *Hundisburg* in ducatu *Magdeburgico* non procul a *Watenesweg*, quae ad eundem *Thietmari* comitatum spectabat.

84) *Wytberichsdorp* anno 937 in comitatu *Thietmari*, *Vinterichsdorff* anno 939 in comitatu *Dithmari*, est villa desolata, olim inter *Ebendorf* et *Barleben* existens.

85) *Zelici* ad annum 937 est *Zieluz* non procul a *Wolmirsted* oppido ad fluvium *Ohrum* sito.

86) *Zizowi* anno 987 erat in comitatu marchionis *Huodonis*, quae erit *Zeits* in comitatu *Barby*. Haec sunt villae, quae in diplomatibus verbis expressis ad pagum *Northuringi* referuntur.

His addenda sunt alia loca, quae ad pagum eundem procul dubio quoque spectarunt, quamvis expressis verbis ad pagum *Northuringi* non sint relata. Inter haec loca numerandum est primo castrum *Sommerschenburg*, cuius meminit presbyter *Tangmarus* in *Vita S. Bernwardi Hildesheimensis episcopi* T. I. S. R. B. Leibniti p. 456. Sed cum in codice manuscripto nomen castrum non exprimitur, et probabilissime pro eo legendum sit *Olesborg*, quod situm est ad *Fusam* in ducatu *Brunsvicensi*, vti infra §. 104. not. (w) videbimus; ex eo non patet, castrum *Sommerschenburg* iam ante annum 1100 extitisse. Quia autem auctor *Chronic. Montis Sereni* p. 203 *Adelbertum nobilem*, qui *Odami Friderici* comitis filiam accepit uxorem, cuius mater *Agnes* iam anno 1020 vitam cum morte commutavit, nominat *Seuke de Summerschenburg*, qui habuit filium *Fridericum* comitem palatinum de *Summerschenburg*, anno 1120 mortuum, statui posse existimamus, castrum *Summerschenburg* iam anno 1090 in rerum natura fuisse, atque inter loca, ad pagum *Northuringi* spectantia, referri posse. Extitisse eundem locum iam anno 1137, patet e diplomate *Rodolphi* episcopi *Halberstadenensis*, quod ex originum litteris exhibuimus in *Addendis* num. 11. et in quo *Fridericus* de *Summerschenburg* fuisse videtur ministerialis *Friderici* comitis palatini *Saxoniae*. Deinde eidem pago *Northuringi* quoque tribuere debemus locum *Walbek*, in veterum scriptis celebratissimum, atque ad *Aleram* flumen vix vnum milliare ab vrbe *Helmstadio* situm, olim quorundam illustrissimorum comitum ac dominorum sedem, de quibus latius egimus infra §. 188. Eundem autem locum probe discernere debemus primum a villa *Walbisce*, quae anno 993 erat in comitatu *Karoli*, quaeque in comitatu *Mansfeldico* quaerenda, et deinde a villa *Walbike* anno 1185 in episcopatu *Monasteriensi*, hodie dicta *Wolbeck*, a metropoli *Munster* iter vnus horae et dimidia sita. Villa nostra, quae patris *Ditmari* episcopi *Merseburgensis* ciuitas erat, ab eodem *Ditmaro* T. I. S. R. B. *Leibn.* p. 356 *Wallibiki*, et p. 351, 386, et 396. *Wallibizi* nominatur. Atque id omni caret dubio, *Ditmarum* intelligere supra dictum locum *Walbeck*, quem ad pagum nostrum referendum esse, omnino putamus.

His porro adnumerare possumus villam *Weserlingen* itidem ad *Aleram* fluvium, atque ab vrbe *Helmstadio* iter duarum horarum sitam, olim spectantem ad episcopatum, hodie autem ad principatum *Halberstadensem*. De hoc loco eruditissimus *Waltherus* in *Singul. Magdeb.* egit P. V. a p. I. vsque ad p. 128 nullum autem testimonium produxit, hunc locum iam extitisse tempore vel *Carolingicorum* vel *Saxonicorum caesarum*. Quae enim de diplomate caesaris *Conradi II.* ad annum 1025 proferuntur, tanti non esse existimamus, vt illis assensum nostrum praebere queamus. Videtur enim auctor *Chronici membranacei*, in ecclesia S. S. *Simonis* et *Judae Goslariae* seruati, quod allegat *Heineccius* in *Antiquit. Goslarief.* p. 36, *Conrados* non satis distinxisse, ea tribuens *Conrado II.*, quae *Conrado III.* caesari tribuenda erant, qui vltimus se in diplomatibus suis *Conradum* secundum nominare solet, reuera autem tertius fuit. Locum *Weserlingen* nos inuenisse putamus in *Annalista Saxone*, quando *Tom. I. Eccardi* p. 316.

ad

ad annum 968 refert, *Hildwardum* mortuo *Bernardo* regulariter unanimi totius cleri ac populi consensu electum oclauum Halberstadenſi eccleſie ab *Herimanno* Saxo- num duce in *Ververlaon* caſtello conſtitutum intraſſe epiſcopum. Ex his verbis concludimus, caſtellum *Ververlaon* ad diœceſin ſpectaſſe Halberſtadenſem, atque per idem debere intelligi locum *Weſerlingen*. Non enim intelligere potuit Annaliſta Saxo palatium regium *Werla*, quippe quod idem p. 315. nominat *Werla* locum, et nunquam *Ververlaon*. Cum igitur nullus locus in Halberſtadenſi diœceſi fuerit ſitus, qui maiorem ſimilitudinem habet cum *Ververlaon*, quam oppidulum *Weſerlingen*, olim in diplomatis nominatum *Weuelingen*, cenſemus, Annaliſtam Saxonem intelligere *Weſerlingen*.

gubernante Corbeiam Adalardo.

Tum autem nemo negare poterit, villam *Sundersleue*, quam ad Luitbarium Walbeceſem ſpectaſſe *Ditmarus* epiſc. Merſeb. T. I. *Leibn.* p. 335. refert, ad pagum *Northburingi* quoque referendam eſſe. Si enim intelligi debet, uti perhibent cuncti, vicus *Sanderleben* in ducatu Magdeburgico, vndique villis ad eundem pagum ſpectantibus cinctus, ad alium is pagum pertinere non potuit, quam ad pagum *Northburingi*.

His villis deinde accenſenda videtur locus *Amenesleue*. Hic eſſe poterit vel maior vel minor *Ammenleben* in ducatu Magdeburgico. Annaliſta Saxo p. 476. ad a. 1040 meminit cuiuſdam *Theodorici*, cuius frater *Hanulf* dicebatur *de Amenesleue*. Si locus *Amenesleue* anno 1040 nondum exiſtiſſet, ab eo *Hanulfus* nomen accipere non potuiſſet. Refertur itaque eundem ad pagum *Northburingi* poſſe, nemo non videt.

Cum autem Annaliſta Saxo idem p. 476 quoque mentionem iniecerit *Ekberti de Hartbike*, *Arnoldi de Warmoneſtorp*, *Dedonis de Crozok*, *Adelſindis de Eilikiſtorp*, *Otonis de Hildesleue*, *Bernhardi de Conradesburk*, *Geuehardi de Querneorde* atque *Walonis de Vakenſide*, loca, a quibus hi nobiles ac comites nomina fortiti ſunt, eſſe antiqua et iam ſeculo XI exiſtiſſe, patet.

Hartbike autem eſſe poterit *Harpke* non procul ab vrbe *Helmſtadio*. Neſcimus autem, an hæc villa referenda ſit ad pagum *Derlingo*, an ad pagum *Northburingi*.

Warmoneſtorp locum habemus pro villa *Warmſtorf* in principatu Anhaltino, probabiliffime olim ſpectante ad pagum *Sueuon*.

Crozok erit *Croſeck*. *Eilikiſtorp* fortaliſſis eſt *Eikendorf* in ducatu Magdeburgico. *Hildesleue* eſt *Hillersleue* ad *Ohran* in eodem ducatu. *Conradesburk* eſt *Conradesburg* non procul ab oppido *Ermsleben* in principatu Halberſtadenſi. *Querneorde* *Querfurt* oppidum ſatis notum, et *Vakenſide* eſt *Fekenſted* non procul ab vrbe *Wernigerode*.

His accedit villa *Wakeresleuo*, cuius auctor *Vitæ Meinwerci* Tom. I. S. R. B. *Leibn.* p. 540, et *Cæſar* *Heinricus* ad annum 1016 in diplomate infra §. 229. adducto, mentionem iniecere, quæque eſt vicus *Wackerleben* in ducatu Magdeburgico præfecturæ *Hötenslebenſis*.

Tandem infra §. 335. egimus de terminis diœceſis Halberſtadenſis, qua occaſione quaſdam adduximus villas, quæ neceſſario quoque ad pagum *Norththuringi* ſpectarunt, quas ibidem vide. quibus omnino addenda eſt vrbs *Wolmirſtidi*, *Slauonice Uſſuice*, quia hic *Ara* (die *Ohre*) et *Albis* fluuius conueniunt, vocata, uti loquitur *Ditmarus* epiſc. Merſeb. Tom. I. *Leibn.* p. 388, qui præterea addit, eandem urbem ad patrem nepotis ſui ſpectaſſe. Hæc vrbs procul dubio eſt oppidum *Wolmirſted* in ducatu Magdeburgico, ad quod etiam olim *Ohra* ab *Albi* ebibebatur, quod in tabula noſtra geographica exprimi debuiffet. ſed cum nobis non pateat, quem curſum eo tempore ſuſſerit *Albis* ab vrbe *Wolmirſtidi* vſque ad locum *Rogätz*, maluimus *Albim* depingere, uti in nouiſſimis mappis geographiſis conſpicitur, quam dubia proferre. Interim hæc eadem regio eſſe debet, in qua *Carolus M.* anno 780 caſtra metatus eſt. *Eginhardus* enim ad annum 780 p. 151 præſectur, inquit, inde (ſcilicet a loco *Horheim* ad fluuium *Obaerum* ſito) *Carolus ad Albiam*, caſtrisque in eo loco, ubi *Hora* et *Albia* conſuunt, ad habenda ſtatiua collatis, tam ad res Saxonum, qui exteriorem, quam et *Sclauorum*, qui vterioſiorem ſuminiſ ripam incolunt, componendas operam impendit. Quibus tunc pro tempore ordinatis atque diſpoſitis, in *Franciam* reuerſus eſt.

Ut autem denique quædam addamus de villis, quæ in *Traditionibus* noſtris, ac *Sarathonis* *Regiſtro* *Bonorum* et *P. A. Corb.* pago *Norththuringi* tribuuntur, neceſſum eſt. ſunt illæ

Ab anno
822 vsque
826 im-
perante
Hludo-
uico et

1) villa *Rodenesleua*, quæ eadem villa est, quam in codice Traditionum nostrarum, utpote vetustate detritam, legere non potuimus, quam vero Saracho abbas indicat, referens, abbatiam nostram olim in villa *Rodenesleua in pago Norththuringi* possedisse manfos LX et litos XX. Hæc villa procul dubio est vicus *Rodensleben* in ducatu Magdeburgico, vbi in Bërda (sit venia verbo) seu tractu Magdeburgensi inueniuntur maior et minor *Rodensleben*. In harum villarum vna tradidit anno 1044 Heinricus rex ecclesie Wormatiensi prædium, quod idem rex appellat *Rodensleba*, situmque fuisse in pago Norththuringon, et in comitatu marchionis Bernhardi asserit, quodque idem cæsar anno 1051 eidem ecclesie Wormatiensi confirmat; quod tempore illo prædium, in *Rodensleba* situm, erat in pago Norththuringum in comitatu *Liuthertii* comitis. Bona Corbeiensia in *Rodenesleua* accepit Otto illustris, pater Heinrici aucupis, ab ecclesia nostra anno 888, restante diplomate regis Arnolphi infra §. 163 allato. An eadem bona, mortuo cæsare Heinrico II, in manus peruenerint Brunonis comitis, cuius vxor secunda Gisla, mortuo Brunone comite, nupsit cæsari Conrado II, id foret inquirendum. Fortassis Conradus II porro cum Gisla accepit bona in *Rodenesleua*, postea deuoluta ad filium eiusdem Conradi Heinricum III. Quidquid autem sit, patet tamen e Traditionibus nostris, *Bernbardum*, qui eadem bona in *Rodenesleua* tradidit, fuisse opulentissimum dominum, qui nullus alius viderur, quam *Bernbardus*, qui nepos erat *Hessi* ducis ac filius *Uuani*, quiue floruit tempore cæsaris Hludu-uici pii, restante *Vita S. Liuthurgis* cap. 3. et qui eadem bona possedisse videtur ex hæreditate ducis Ostfalorum *Hessi*, de qua infra pluribus.

2) Villa, quæ spectauit ad pagum Norththuringi, nominatur *Honesleua*. In eadem villa bona quedam tradidit testantibus §. 17, et 25, *Wulfhardus* quidam. Hæc bona postea a Corbeiensi abbate Adalgario iterum tradita sunt cuidam comiti *Geroldo*, teste §. 175, acceptis ab eo quibusdam bonis in pago Suilbergi. *Wulfhardus* ille l. c. filius appellatur *Hogeri*. Probabile nobis videtur, villam *Honesleua* esse vicum *Hoensleben* vel *Hausleben*, non procul ab vrbe Helmstadio situm, cuius ecclesia spectat ad ecclesiam in *Oseben* in ducatu Brunuicensi. In *Registro feudali Alberti Halberstadenfis episcopi* etiam villa quedam reperitur, quæ nuncupatur *Huneloue*, quæque spectabat ad Ottonem comitem de Alcharia. An eadem hæc nostra sit villa *Honesleua*, pro certo dicere non possumus. Fortasse autem est vna eademque villa, quæ, mortuis *Geroldi* posteris, de quibus egimus §. 163, in manus peruenerit comitum de Alcharia.

3) 4) 5) et 6) ad eundem pagum Norththuringi referuntur §. 28. villæ *Westerros*, *Saltbeke*, *Waldislef*, atque *Olua*, in quibus Ado et Odo tradiderunt ecclesie Corbeiensi, quidquid habuerunt. Cum villa *Westerros* in Registro Sarachonis appellatur *Westerhusen*, procul dubio est eadem ille vicus *Westerhusen*, ad Albiam inter Magdeburg atque oppidum Frose situs.

Saltbeke vna ex illis fuisse videtur, quarum mentionem fecit S. Waltherus in Singul. Magdeburg. P. VII p. 7, vbi refert, minorem *Saltbeke* esse desolatam.

Waldislef in traditionibus nostris iterum occurrit §. 44. Discimus ibi, *Ordachum* quendam in villa *Waldislef* ecclesie Corbeiensi tradidisse multos homines proprios. Intelligimus autem vicum *Welsleben* in Magdeburgico ducatu situm inter *Frosam* et *Saltzam*, quæ vltima etiam esse posset villa nostra *Saltbeke*. Putamus autem omnino, hanc villam *Waldislef* fuisse eandem, quam noster Widekindus Corbeiensis p. 639. appellat urbem *Wallisleui*, eandemque a Redariis tempore Heinrici aucupis captam esse refert, omnibus eius habitatoribus captis vel interfectis, id quod Widekindus e Chronico nostro Corbeiensi fumsit.

Olua villæ situm perquirant docti Magdeburgenses. Ni enim nos meliora doceant, habemus eam pro vico *Elbenau*, non procul a *Westerhusen* sito.

7) Tribuitur §. 46. eidem pago Norththuringi villa *Waldgeresleuo*. A quodam Waldgero villam accepisse nomen, negari non poterit. Eo tempore, quo bona in hac villa tradita sunt ecclesie Corbeiensi, *Andger* siue Andagarius eadem bona possidebat. Quis ille fuerit, an Francus? an Saxo? an clericus? an Laicus? dicemus alio tempore. Hec tantum dicimus, villam *Waldgeresleuo* nullam nobis aliam videri, quam vicum *Velgeleben*, situm inter *Barby* et *Saltze*, vix vnum milliare a villa *Waldislef* seu *Welsleben* in ducatu Magdeburgico distans.

8) Erat in eodem Norththuringi pago villa *Uffenleua* non procul ab oppido Scheningen, vti testantur præstantissimi paragraphi 104, 108, 111, et 121 in Traditionibus nostris. In iisdem enim §§. tradunt heredes ducis Ostfalorum *Hessi*

Hessi

testef enno comef amalungi filius (G) bacco adulf hugo ofman (H) brun
hrotger sihard tidi euurhard (I) oio ado uuichard uuulfger adold fuso
uuilo herio godo.

guber-
nante
Corbe-
iam Ada-
lardo.

§. 21.

Tradidit haddo in *Stalo* (K) duas partes de manso et hominem nomi-
ne

Hessi bona sua in *Uffenleua*, quæ ad quemdam porro cum hac villa peruenerunt hereditatis iure.

9) Spectauit ad eundem pagum *Bennesthorpe* villa, in qua bona quædam tradit Adalwardus quidam ex eadem hereditate ducis Ostfalorum Hessi, teste §. 108, quam villam habemus pro vico *Behndorf*, inter Walbek atque Harpke sito.

10) Tradidit, restante §. 300, quidam Adilger bona quædam in *Heristorpe* in eodem pago Norththuringo. Hæc esse potest Hergiftorp villa desolata, olim inter Kochsted atque Egelen sita. Cum vero Kochsted referatur ad pagum Sueuon, maluimus intelligere villam desolatam *Harsforp*, olim non procul ab vrbe Magdeburgo existentem.

11) Retulit Saracho abbas ad pagum nostrum villam *Adalingeresthorpe*, §. 369 occurrentem, quam eandem fuisse putamus, quæ in diplomate S. Bernwardi anno 1022 appellatur *Adeligere.dorp*, quam supra sub num. 1) pro vico *Algesdorp* non procul ab oppido Schenningen sito habuimus.

12) Sita erat in eodem *Norththuringi* pago villa, *Ricmesthorpe* olim appellata, nunc *Rumesthorpe* in præfectura Bardorf; quinam autem sit vicus

13) *Astieiesbus* villa, quam §. 396 reperimus, nobis non patet. Doctos Anhaltinos, vt studiosius ipsi in situm eiusdem villæ inquirant, rogamus. Monstrato enim situ villæ huius, maiorem perspicuitatem accipiet illustrissima origo serenissimum principum de Anhalt, infra §. 188. a nobis demonstrata.

14) Erat in eodem pago *Norththuringi* villa *Hamersleben*, locus in principatu Halberstadtensi duo milliaria a metropoli huius principatus situs, in quo hodie monasterium monachorum ordinis D. Augustini floret. Denique

15) relatum legimus in Sarachonis Registro, villam *Ocisfelde* ad pagum *Norththuringi* quoque spectasse, in qua Arnoldum quendam bona tradidisse quædam deprehendimus §. 477. Et hanc villam esse oppidum *Obisfeld* ad Aleram in ducatu Magdeburgico, neminem inficiari posse, omnino arbitramur.

(G) Notatu esse dignissimum putamus, *Ennonem comitem*, cuius iam supra §. 5, 15, et DeEnno-18 meminere traditiones nostræ, hæc nominari filium *Amalungi*, quem pro sane comitore illustrissimæ familie Billunganæ habemus, vt demonstramus infra §. 104. te. not. (W)

(H) *Orman* nomen proprium, inter Turcas peruulgatum, etiam hic apud Germanos De nominostros vsitatum fuisse, deprehendimus. Ista veritas etiam si quibusdam iucunda ne Onon est, grata tamen erit illis, qui credunt, Turcas, Germanos et Thuringos man- vnam eandemque habuisse originem.

(I) *Ewurhard* fortassis fuit sator comitum Euersteinensium, et structor castri Euerstein, DeEwur- in vicinia nostræ Corbeie siti, a quo postea huius *Ewurhardi* posterii appellati co- hardo. mites de Euerstein. Confer infra §. 22.

(K) *Stalo* villa erat, restante Sarachonis Registro, in pago *Auga*. Hodie dicitur *Stale*, et De villa distat a celebratissimo castro Brunonisburgo iter duarum horarum orientem ver- Stalo. sus, a nostra autem Corbeia tantum iter vnus horæ, at septentrionem versus. Multa vestigia in sequentibus inuenimus, quæ indicio sunt, illustrissimam familiam Brunonianam seu Ludolfinam possedisse circa castrum Brunonisburgum in pago Auga eique contiguo pago Nethga amplissima bona. In eadem quoque familia nomina *Haddo* atque *Hiddi* crebro repetuntur, vt infra §. 104. demonstrabimus euidentissime. *Haddonem* ergo ad familiam Brunonianam referendum esse censemus. Et probabilissime idem dominus, qui pater fuit Eberti ducis, etiam pater fuit *Haddonis* atque *Ewurhardi*. Illud sane in dubium vocare poterit nemo, comites Euersteinenses a stirpe Brunoniana esse exortos. Infra ab Haddone nostro marchiones quosdam orientales deduximus.

Ab anno ne uuunred defuper manente uxore et infantibus fuif ea uero ratione ut fi
822 vſque aliqui filii eius hiſ nominibus *uuendildac* et *berndach* redimere ea uoluerint
826 im- XL ſolidos reddant ſin autem hoc facere noluerint nullus ex heredibus ſupra
perante ſcripti uiri præſumat hanc traditionem uiolare teſtes *theadbalduſ comes* marc-
Hudo- uuarduſ folker hildiuro goddo uuendico alſmar gherbald ciluuard.
uico et

§. 22.

commemoratio de illo *liud euuherhardi* qualiter fratres eius *thiadricuſ* et *eggricuſ* (L) firmitatem fecerunt quod nullus ex heredibus eorum ac extraneis perſonis habitatores huius monaſterii ullo aliquo tempore inquietare potuiſſent noſ uero e contra promiſimus miſſas eccliaſ (M) et pſalteria XXXXV pro remedio animae eius. teſtes huius *thiodger comes* rainuero marcbodo uuicbrand gichi eddic bacco badio uualduſ benno alger hrodulſ alger hroduuard emmic garuuard ſiger bernuuard thiadger uual.

§. 23.

Tradidit *efic comes* in budiniſelde (N) quidquid ibi habuit. teſtes uurachio ettid thiadulſ *ecbert* frederik uuihric gerlo thiadmer richard hemmun landuuard uualtheri ſigot ricuuard ruſt.

§. 24.

De ſatro-
ribus co-
mitum E-
uerſtei-
nenſium
Eberhar-
do Thia-
drico et
Eggrico.

(L) Hi tres fratres neceſſario in uicinia noſtræ Corbeiaſ domicilium ſuum habuerunt. Ipsi enim compactum ineunt, Corbeiam noſtram neque per ſuos neque per alios inquierandi, ſed conſequenter eandem potius defendendi; deinde uero Adalardus eiusque fratres illis e contrario eccleſiis illas ſcilicet utendas permittunt. Quadam etiam poteſtate hi tres fratres præditi eſſe debuerunt. nam aliaſ monaſterium noſtrum neque deſenſionem aliquam ab iis ſperare potuiſſet, neque cum eis hanc amicitiam et fœdus feciſſet. Hæc uero omnia cum nullis dynaſtis melius conneſſi queunt, niſi cum progenitoribus comitum Euerſteinenſium quippe uiciniſſimis. *Liudeuuerbardum* igitur eiusque fratres *Thiadricum* et *Eggricum* e familia Euerſteinenſi fuiſſe putamus. Et cum *Liudeuuerbardus* idem ſit, quod lütge ſeu paruus *Euerbardus*, nomen hoc ei inditum fuiſſe uidentur, ut illum homines a ſeniore quodam *Euerbarde*, fortaliſſis eius patre, diſcernerent, qui fortaliſſe ille *Euerbardus* eſt, quem §. 20. inter teſtes deprehendimus. Noſtri tres fratres ſtrenui martis pulli fuiſſe uidentur, qui concoquere id non poterant, ut uillæ Huexori, Withem et Stalo, in quas iure ſanguinis aliquod ius habere potuiſſent, ſibi ſubducerentur. Hinc ipſi perſonis monaſterii noſtri varias exhibuerant moleſtias, quas nunc omnes ſe depoſituros pollicentur.

(M) Id eſt, eccleſiaſ. Sed quaſnam? Reſpondemus: in monaſterio Corbeienſi, in Stalo, et fortaliſſis in Withem. Alia enim loca in uicinia nondum inuenimus. Quæ enim Jo. Letznerus in Hiſtoria Ludouici pii de eccleſia S. Kiliani in urbe Huxaria, ædificata ab Hildegarde Caroli M. uxore aſſerit, fabulæ ſunt, quia hoc tempore urbs Huxaria nondum erat in rerum natura.

De comi-
te Eſico-
ne et vil-
la Budini-
felde.

(N) Fuiſſe tempore Caroli M. inter primores et nobiliſſimos Saxonicaſ gentis quendam nomine *Heſſi*, quem Carolus M. muneribus, et magna ſagacitatis induſtria, magnis quoque honoribus, ſuſtenuerit, quia fidelem ſibi in cunctis repererat, docet nos auctor *Vite S. Liutbirgis*, ſeculo IX. ſcriptæ, atque a celeberrimo Pezio e codice Ochſenhuſano publicatæ cap. I. in quo ipſe: *Hic Heſſi*, inquit, *carens mafcule proliſ, vnico, quem habuerat, filio in adoleſcentia ſore deſuncto, filiabus locupletem dimiſiſt* ſubſtantiam tandemque grandæuis ac bona ætate proſectus, hereditate filiabus diſtributa, *Fuldenſe cœnobium domino militaturus perrexit, ibique ſub monachico habitu diem ultimum feliciter obiit.* Hunc autem *Heſſi* vnum eundemque eſſe cum celeberrimo iſto *Haſſione Oſſalorum*, id eſt, orientalium Saxonum duce, qui ſe ad *fluuium Ouaccram cum Auſtrelandis* Carolo M. ſubmiſiſt, de quo Annales Rerum Francorum ad a. 775 uideantur, res ipſa loquitur. Teſtantur bona, quæ ille filiaſ

§. 24.

notitia de traditione, quam *Thiadde marscalcus* (O) fecit in pago *darlingo* (P) in uillis nuncupantibus *odenbus* (Q) et *dallengebudi* (R) et *boelo* (S), ea tamen ratione ut quam diu uixerit ipse possideat quod si filios habuerit irrita erit

gubernante Corbeiam Adalardo.

filiabus suis reliquit, quæque in pagis Derlingo, Norththuringi, Hardego et Falhen quoad maximam partem sita erant, eum in his pagis dominum fuisse, de quibus plura in sequentibus. Mansisse eum semper, posteaquam se semel eum patre suo *Hiddi* Carolo M. submiserat, eidem imperatori fidelem, confirmat originale diploma ipsius Karoli M. infra ex archiuo Corbeiensi afferendum. Quemadmodum enim hic imperator vir summi consilii et maximi animi erat, atque idcirco proceribus Saxonibus damna, quæ in isto teterrimo et periculissimo bello passi erant, bonis in Bocchonia, Hassia et Francia sitis, compensare solebat: sic etiam noster Hessi, quem diploma citatum *Afig* appellat, in Bocchonia et Hassia a Carolo M. quædam bona accepit, quæ ab ipso eiusque heredibus postea partim Fuldensi partim Corbeiensi monasteriis tradita fuerunt. Eundem vero *Afig* nostrum *Esconem* comitem seu *Hassionem* esse, infra tam clare elucebit, ut de eo amplius dubitari nequeat. Cum itaque patria nostri *Esconis* comitis fuerit in pagis Derlingo, Norththuringi, Hardego et Falhen, nihil videmus, quod nos impediatur, quo minus statuamus, sermonem esse de illo Ostfalarum duce Hessi in nostro paragrapho. Villam enim *Budinsfelde* refert Saracho abbas in suo Registro Bonorum et P. A. C. ad pagum *Hardego*. Atque hæc probabilissime est villa *Bothuelde* in montibus Harzicis, probe discernenda a *Budinsfelde* in pago Logne, a *Budineueldon* in pago Niththerse, a *Budineueldun* in pago Pathergo, atque a *Baldualdun* in pago Hessi Franconico. Villa *Budinsfelde* in pago *Hardego* est locus *Bothuelde*, in quo illustrissimus dux *Heinricus Leo*, cum accedere uellet ad curiam imperatoris in *Saluelde*, recipiendus ibi in plenam gratiam *FridERICI* cesaris, de equo corruit, atque ex contritione iubeat ab itinere, quod cæperat, impeditus est, sequenti uero die *Walkenred* deportatus, nuntios suos ad imperatorem ordinauit et destinauit, ipse autem in eodem loco graui ex lesione laborans infirmitate mansit, ut auctor Chronici *Stederburgensis* Tom. I. S. R. Brunf. Leibn. p. 866. latius narrat. Intercidit locus *Bothfelde*, curtis regia, seculo XIII. incolæ concesserunt in proximam *Elbingerodæ* urbem, cuius una porta adhuc uocatur *Bothfeldica*.

- (O) Hic se sinit nostris oculis quidam marscalcus. Sed, cuius marscalcus erat? quærimus. An imperatoris *Hludouici*? an imperii? an Corbeiensis abbatis *Adalardi*? an alterius? Quodnam erat munus huius marscalci? an stabularium? an iudicarium? Si ultimum, an iam tempore *Hludouici* iudicium marscalci, vulgo dictum *das Marschalls-Gerichte*, coram quo causæ nobilium dominorum disceptabantur, in terris *Brunswicensibus* in usu fuit? Multa hic habes, in quibus te exerceas, quæque, si uolis, cogites. Nos hac occasione intermittere non possumus, quin nouam proponamus quæstionem: an ab hoc marscalco *Thiadde*, *Thidi* villa, quæ ab *Heinrico II*, rege Romanorum, monasterio *Stederburgensi* anno 1002 fuit confirmata, in qua anno 1171 *Wernerus de Dalem* duos mansos et dimidium habebat, in qua anno 1319 *Stederburgense* monasterium castrum et sex mansos in campis ibidem sitos emebat, quæque hodierno die in uicinia urbis *Wolfenbittel* adhuc conspicitur, ædificata et castrum ibidem ab eius nomine appellatum sit. Sane enim ex hac traditione apparet, atque ex Traditionibus *Fuldensibus* æque, supra §. 15. et infra §. 35. adductis, didicimus, illum *Thiadde* marscalcum in pagis *Derlingo* et *Liergewe* ampla tenuisse prædia.
- (P) Situm pagi *Derlingo* iam supra §. 15. not. (w) ostendimus.
- (Q) Confer de hac villa supra §. 15.
- (R) Hodie locus appellatur *Dannenbittel*, in ducatu *Luneburgico* in præfectura *Gifhorn* ad *Aleram* situs.
- (S) Villa *Boelo* desolata est, quondam sita iuxta castrum *Gifhorn* in ducatu *Luneburgensi*.

De marscalco Thiadde

Ab anno 822 usque 826 imperante Hludouuico et gubernante Corbeiam Adalardo. erit traditio sin autem firma permaneat et post obitum marscalci II uillaf supradictaf dallengebudli et boclo et monasterium habitatores loci statim recipiat tertiam uero quae uocatur *odenbus* uxor eius usque ad obitum suum possideat post cuius obitum ad monasterium reuertatur hereditas et sunt ibi manentes *homines* (T) tam liti quam etiam serui XVIII testes hunc oro teodi isti adalheri ricbold maynulf aldulf meynheri hunold oddo ido suitger uualdric uuihric teto eilbert firio folcher tiadheri rotheri addric cio amalric beuo numero XXV.

§. 25.

Tradidit uuulhard in uilla nuncupante *honesleua* (U) quidquid ibi habuit testes *enno comes* (V) bacco hadulf filius tancult uualdman oflet osman (W) oio halmar uuilun uuidger geio eilhard tancred.

TRA-

De vocabulo *Hominis*.

(T) Vocabulum *hominis* in nostris documentis Corbeiensibus diuersimode usurpatur. In illis enim deprehendimus homines nobiles abbatie Corbeiensis, quorum munus erat prouidere securitati et utilitati ecclesiae Corbeiensis, operamque dare regis interdum legationibus, ubi opus erat, exequendis, idcirco illis ab ipso imperatore Hludouuico datum erat, ne vnquam in expeditionem bellicam ire deberent, ut probant litterae infra §. 104. atque in Additamentis sub num. 1. adductae. Alii erant homines ingenui seu ministeriales, et longe honestiores, quam homines liti et serui. Hi erant glebae mancipati, dicunturque passim *Eromeggere*, *Huslude* et *egene Lude*. Si ergo *manentes homines* tam litos quam seruos verbis teutonicis exprimere satagis, dicendi essent: *Erbmeyer*, *Hausitzende* et *eigene Leute*.

De villa *Honesleua*.

(U) Villam *Honesleua* fuisse in pago *Northburingi*, refert abbas noster Saracho in Registro B. et P. A. C. Probabilissime ea erit *Hausleben* non procul ab vrbe Helmitadio.

De comite *Enno*, atque anno eodem mortuali S. Adalardi Corbeiensis abbatis.

(V) De *Enno comite* vid. supra §. 20. not. (G) Hic inter testes postrema vice reperitur, et in sequentibus traditionibus alios testes, et quidem e familia abbatum Corbeiensis *Warini*, sapissime deprehendimus. Coniucimus inde, S. *Adalardum* in vtraque Corbeia abbatem, post haec abiisse in Franciam, ubi in *Corbeia aurea triduo ante natalem domini febr. correptus, anno 826, secundo die Ianuarii dulcissime spiritum emisit supremum*, ut testantur Vitae *Adalardi* nostri in *Actis Sanctorum*, a Io. Bollandio et Godefr. Henschenio Antwerpiae 1643. editis 2 Ianuarii, quarum vna scripta a Paschasio Raberto, atque altera a S. Gerardo abbate Siluae Maioris, quae conferantur p. 109. seq. et p. 117. Discessio autem et mortuo S. *Adalardo*, *Enno comes* Corbeiam nostram nunquam rediisse videtur, et sine dubio non multo post in comitatu suo ex hac vita quoque migravit. Infra enim §. 64. eum iam inter mortuos deprehendimus. Interim nouam uolumus inchoare sectionem, et immutare annorum consignationem ad marginem adpositam.

(W) Hic deprehendimus iterum nomen inter Turcas usitatum.

